

Förslag till ändrade havsplaner för Bottniska viken, Östersjön och Västerhavet

Förslag (dnr 00764–2022)

2025-01-20

**Havs
och Vatten
myndigheten**

Förslag till ändrade havsplaner för Bottniska viken, Östersjön och Västerhavet

Förslag (dnr 00764–2022)

Förslag till ändrade havsplaner

Havsplanering är ett av våra viktigaste verktyg för att nå en långsiktigt hållbar utveckling av våra hav. Havs- och vattenmyndigheten har tagit fram förslag till ändrade havsplaner för Bottniska viken, Östersjön och Västerhavet med tillhörande konsekvensbeskrivning genom bred dialog och samverkan med många olika aktörer. Två formella dialoger har genomförts, samråd hösten 2023 och granskning vår-sommar 2024. Samråd om gränsöverskridande miljöpåverkan har också genomförts. Ett stort antal synpunkter har inhämtats vilka har legat till grund för utvecklingen av förslaget. Till förslaget hör en samråds- och granskningsredogörelse där alla inkomna synpunkter från samrådet och granskningen besvaras.

Havs- och vattenmyndigheten har tagit fram förslaget inom ramen för ett regeringsuppdrag om nya eller ändrade områden för energiutvinning i havsplanerna. Uppdragets målsättning är att möjliggöra för ytterligare 90 terawattimmar årlig elproduktion till havs utöver den planering som finns i de nuvarande havsplanerna (M2022/00276). Den samlade målbilden uppgår då till 120 terawattimmar. Vägledningen om användning energiutvinning i havsplanerna avser havsbaserad vindkraft.

Utgångspunkten för planeringen för havsbaserad vindkraft har framförallt varit planeringsunderlaget *Förslag på lämpliga energiutvinningsområden i havsplanerna* (Energimyndigheten 2023). Samtidigt som målsättningen om att möjliggöra havsbaserad vindkraft har varit en viktig utgångspunkt för de ändrade havsplanerna så omfattar planeringen många olika värden och intressen med det övergripande syftet att bidra till en långsiktigt hållbar utveckling. Havsplanerna ska bidra till att god miljöstatus i havsmiljön nås och upprätthålls samtidigt som havets resurser används hållbart så att havsanknutna näringar kan utvecklas.

Miljömässiga, ekonomiska och sociala konsekvenser sammanfattas övergripande i planförslaget och redovisas mer utvecklat i dokumentet *Konsekvensbeskrivning av förslag till ändrade havsplaner för Bottniska viken, Östersjön och Västerhavet. Dnr 0764–2022*.

Göteborg, januari 2025

Anna Ledin

Generaldirektör

Sammanfattning

Regeringen beslutar om tre havsplaner – en för Bottniska viken, en för Östersjön och en för Västerhavet. Havsplanerna ger vägledning om vad som är den mest lämpliga användningen av havet. Havsplanerna vägleder myndigheter, regioner och kommuner i kommande beslut, planering och tillståndsprövningar. Näringsidkare förväntas också få vägledning av planerna.

Havsplanerna ska bidra till en långsiktigt hållbar utveckling. De ska förena näringspolitiska mål, sociala mål och miljömål. Havsplanerna ska bidra till att god miljöstatus i havsmiljön nås och upprätthålls samtidigt som havets resurser används hållbart så att havsanknutna näringar kan utvecklas.

Havsplanerna innehåller vägledning om mest lämplig användning. Den eller de användningar som anges i ett område har företräde framför andra användningar. I stora delar av havet kan olika användningar samsas om de anpassar sig till varandra. Havsplanerna vägleder om vilken eller vilka användningar som har företräde och vilken anpassning som behövs. Havsplanerna inkluderar tio användningar:

- elöverföring
- energiutvinning
- friluftsliv
- försvar
- generell användning
- kulturmiljö
- natur
- sandutvinning
- sjöfart
- yrkesfiske.

Havsplanerna inkluderar också utredningsområden och områden där särskild hänsyn ska tas till totalförsvarets intressen, till höga kulturmiljövärden eller till höga naturvärden.

Alla användningar grundar sig på en lämplighetsbedömning utifrån läge, beskaffenhet och behov. Riksintressen och andra allmänna intressen tas hänsyn till i bedömningen.

Konsekvenserna av havsplanerna som bedöms utifrån ekologiska, ekonomiska och sociala perspektiv sammanfattas övergripande i planförslaget och redovisas mer utvecklat i dokumentet *Konsekvensbeskrivning av förslag till ändrade havsplaner för Bottniska viken, Östersjön och Västerhavet. Dnr 0764–2022*.

Havsplaneringen tar sin utgångspunkt i lagar, förordningar och samhällsmål, och bygger på evidensbaserad kunskap samt den dialog som förts med berörda intressenter i

planeringsprocessens olika steg. Havsplaneringen identifierar också behov av utvecklade kunskapsunderlag.

Läsanvisning

Du kan läsa planerna som ett dokument med kartstöd på webben.

På webben finns kartor som är både klickbara och sökbara, och som går att zooma i. Där finns dessutom underlag i olika kartor att jämföra.

Du hittar både kartstödet och detta dokument på www.havochvatten.se.

Så här är dokumentet strukturerat

Dokumentet är uppdelat i sju delar och en bilaga. Del 1 är en bakgrundsbeskrivning om havsplanering. Del 2 är gemensam för alla tre havsplaner och innehåller övergripande vägledning och överväganden. Detsamma gäller del 6 om innebörd och konsekvenser och del 7 med referenser och förteckningar. Del 3, 4 och 5 innehåller vägledning och överväganden för respektive havsplan, det vill säga för Bottniska viken, Östersjön och Västerhavet. Bilagan innehåller planeringsförutsättningar för alla havsplaneområdena.

Innehåll

Förslag till ändrade havsplaner för Bottniska viken, Östersjön och Västerhavet	ii
Förslag till ändrade havsplaner	iii
Sammanfattning	iv
1. Om havsplaner och havsplaneringsprocessen.....	1
1.1. Uppdrag att ta fram förslag till havsplaner	1
1.2. Havsplanerna och deras tillämpning.....	1
1.3. Havsplaneringsprocessen.....	6
1.4. Vision och mål	10
2. Övergripande vägledning om användning och samexistens.....	16
2.1. Principer för bedömning av mest lämplig användning och särskild hänsyn.....	16
2.2. Plankartornas redovisning	18
2.3. Vägledning om mest lämplig användning och särskild hänsyn.....	20
2.4. Vägledning om samexistens	37
3. Bottniska viken: Vägledning och överväganden.....	44
3.1. Bottenviken.....	48
3.2. Norra Bottenhavet och Norra Kvarken.....	56
3.3. Södra Bottenhavet	62
4. Östersjön: Vägledning och överväganden.....	72
4.1. Norra Östersjön och Södra Kvarken.....	76
4.2. Mellersta Östersjön	84
4.3. Sydöstra Östersjön.....	92
4.4. Södra Östersjön	100
4.5. Sydvästra Östersjön och Öresund.....	106
5. Västerhavet: Vägledning och överväganden.....	114
5.1. Norra Västerhavet.....	118
5.2. Södra Västerhavet	126
6. Innebörd och konsekvenser	135
6.1. Innebörd	135
6.2. Konsekvenser	141
7. Referenser och förteckningar.....	146

1. Om havsplaner och havsplaneringsprocessen

1.1. Uppdrag att ta fram förslag till havsplaner

Den 10 februari 2022 fattade regeringen beslut om Sveriges första havsplaner, för Bottniska viken, Östersjön och Västerhavet. I samband med beslutet om havsplanerna fattade regeringen också beslut om ett nytt uppdrag. Uppdraget syftar till att ta fram nya områden för energiutvinning i havsplanerna för att möjliggöra energiutvinning till havs med ytterligare 90 terawattimmar årlig elproduktion, utöver de områden som finns i de beslutade havsplanerna (M2022/00276).

En första del av uppdraget som avser underlag för nya eller ändrade områden för energiutvinning till havs levererades den 31 mars 2023 av Energimyndigheten (Energimyndigheten 2023). Framtagandet av underlaget samordnades av Energimyndigheten och togs fram tillsammans med Havs- och vattenmyndigheten, Svenska kraftnät, Försvarmakten, Naturvårdsverket, Riksantikvarieämbetet, Sjöfartsverket, Statens jordbruksverk och Sveriges geologiska undersökning. Redovisningen finns tillgänglig på Energimyndighetens webbplats.

Havs- och vattenmyndigheten och Energimyndigheten har parallellt haft ett relaterat regeringsuppdrag som syftar till att ta fram en kunskapssammanställning om möjligheterna och förutsättningarna för samexistens mellan havsbaserad vindkraft, yrkesfiske, vattenbruk och naturvård. Uppdraget redovisades den 28 februari 2023 (Havs- och vattenmyndigheten 2023).

1.2. Havsplanerna och deras tillämpning

Syftet med havsplanerna är att bidra till en långsiktigt hållbar utveckling. Havsplanerna ger vägledning för att de områden som omfattas av en havsplan ska kunna användas för det eller de ändamål som de är mest lämpade för.

Den nationella havsplaneringen regleras i 4 kapitlet 10 § miljöbalken (1988:808) och havsplaneringsförordningen (2015:400). Genom denna lagstiftning har Sverige även införlivat EU:s havsplaneringsdirektiv (2014/89).

Övergripande

Den nationella havsplaneringen omfattar tre havsplaner – en för Bottniska viken, en för Östersjön och en för Västerhavet. Havsplanerna omfattar Sveriges ekonomiska zon och de områden som inte ingår i fastigheter i svenskt territorialhav från en nautisk mil utanför den baslinje som avses i lagen (2017:1272) om Sveriges sjöterritorium och maritima zoner.

Figur 1.2-1 De tre havsplaneområdena

Havsplanerna som beslutas av regeringen ger vägledning till myndigheter, regioner och kommuner vid planläggning och prövning av anspråk på användning av områden i havet. Regeringen får meddela föreskrifter om sådana förbud eller begränsningar av verksamheter och åtgärder inom ett havsplanerat område som behövs för att uppnå syftet med planen.

En havsplan ger vägledning om användning för de områden som omfattas av havsplanen, för det eller de ändamål som områdena är mest lämpade för med hänsyn till deras beskaffenhet, läge och de behov som finns i samhället.

Syftet med havsplanerna är att bidra till en långsiktigt hållbar utveckling. Havsplanerna förenar näringspolitiska mål, sociala mål och miljömål och ska bidra till att

- god miljöstatus i havsmiljön nås och upprätthålls
- havets resurser används hållbart så att havsanknutna näringar kan utvecklas
- samexistens främjas mellan olika verksamheter och användningsområden

I arbetet med att ta fram havsplaner ska en ekosystemansats tillämpas.

Enligt havsplaneringsförordningen ska Havs- och vattenmyndigheten hålla sig uppdaterad om utvecklingen inom berörda områden och vid behov eller minst vart åttonde år ta fram reviderade förslag till havsplaner.

Havsplanerna vägleder på en strategisk nivå

Havsplanen ger uttryck för statens samlade syn på hur havsområdena bör förvaltas. Havsplanen anger, i enlighet med havsplaneringsförordningen, inriktningen för användning av havsområdet och anger och beskriver riksintresseanspråk enligt 3 kapitlet miljöbalken och andra allmänna intressen av väsentlig betydelse. Havsplanen anger också hur samexistens bör fungera och hur frågor om oförenliga ändamål bör lösas. Till skillnad från sektorsmyndigheternas underlag och anspråk, till exempel riksintresseanspråk enligt 3 kapitlet miljöbalken, så är havsplanen tänkt att ge uttryck för statens syn på hur havsområdena bör förvaltas genom en samlad och genomtänkt statlig uppfattning. Regeringens beslut om havsplan innebär ställningstaganden till hur olika allmänna intressen inklusive riksintresseanspråk enligt 3 kapitlet miljöbalken ska redovisas i havsplanen. Regeringens beslut kan därför avvika från de anspråk och de underlag som de olika sektorsmyndigheterna har redovisat (Prop. 2013/14:186 s.19). Havsplanens vägledning innebär inte att ett riksintresse avgörs eller beslutas utan ger en övergripande bedömning för ett sådant avgörande och regeringens syn. Vad som är riksintresse avgörs först vid tillämpning av 3 kapitlet miljöbalken, exempelvis vid tillståndsprövning. Anspråken från riksintressemyndigheterna finns kvar tills dess att sektorsmyndigheten uppdaterar sina riksintresseanspråk, även efter att havsplanen beslutats.

Lagbestämmelsen om havsplaneringen är placerad i 4 kapitlet miljöbalken för att samlas med de övriga hushållningsbestämmelserna då havsplaneringen avser den hushållning för hållbar utveckling som regleras i 3 och 4 kapitlet miljöbalken. Genom havsplaneringens placering i 4 kapitlet blir det även tydligt att havsplanerna är ett sådant planeringsunderlag som behövs för att belysa frågor om hushållning med vatten och de ska utgöra underlag vid avgörande av mål och ärenden enligt miljöbalken (Prop. 2013/14:186 s.17).

Havsplanernas överväganden är strategiska och långsiktiga. Det innebär att havsplanerna anger inriktningen för användningen av havet. I havsplaneringsprocessen bedöms lämpligheten för olika användningar övergripande och utifrån de planeringsunderlag som finns eller tas fram inom havsplaneringsprocessen. Baserat på denna bedömning vägleder havsplanen om företräden för användningar. Vid en eventuell efterföljande tillståndsprövning genomförs en mer detaljerad projekt- och platsspecifik prövning av användningen i ett område. Exempelvis provas om en exploatering medför risk för olyckor, fara för människors hälsa och säkerhet, risk för påverkan på kulturmiljö, risk för erosion, risk för påtaglig skada på ett riksintresse, eller risk att miljökvalitetsnormer inte kan efterlevas.

För att planens syfte om en långsiktigt hållbar utveckling ska uppnås krävs i vissa fall att havsförvaltningen med tillhörande regelverk utvecklas, eller att regeringen meddelar föreskrifter om förbud eller begränsningar av vissa verksamheter eller åtgärder. Det kan exempelvis handla om reglering eller andra åtgärder som underlättar samexistens mellan olika intressen. När det gäller åtgärder som rör yrkesfisket eller sjöfarten krävs i många fall överenskommelser eller beslut inom EU eller Internationella sjöfartsorganisationen (International Maritime Organization, IMO).

Havsplanerna vid tillståndsprövning och planering

Havsplanerna är ett vägledande underlag såväl vid tillståndsprövningar som vid andra ärenden enligt miljöbalken. Varje myndighet eller kommun som tillämpar miljöbalken ska se till att havsplanerna är tillgängliga i målet eller ärendet vid prövning av en verksamhet eller åtgärd inom havsplaneområdet. Vid frågor som rör ny eller ändrad användning av ett havsområde ska miljöbalken tillämpas. Vid tolkningen av vad som är mest lämplig användning enligt dessa bestämmelser är havsplanerna vägledande.

Havsplanerna är även ett vägledande underlag vid vissa tillståndsprövningar enligt andra lagar där miljöbalkens hushållningsbestämmelser är tillämpliga, exempelvis lagen (1992:1140) om Sveriges ekonomiska zon, kontinentalsockellagen (1966:314) samt lagen (1983:293) om inrättande, utvidgning och avlysning av allmän farled och allmän hamn. Detta eftersom bestämmelserna i bland annat 3 och 4 kapitlen miljöbalken ska tillämpas även vid prövningar i mål och ärenden enligt ovan nämnda lagar.

Länsstyrelsen har en viktig roll eftersom den är ansvarig för de initiativ som behövs för att det i planerings- och beslutsprocesser tas hänsyn till 3 och 4 kapitlen miljöbalken. När 3 och 4 kapitlen miljöbalken ska tillämpas vid prövningen av ett mål eller ärende, ska länsstyrelsen särskilt verka för att riksintressena tillgodoses. I områden som omfattas av en beslutad havsplan ska länsstyrelsens arbete grundas på havsplanen enligt 3 § förordningen (1998:896) om hushållning med mark- och vattenområden. Således är det beslutad havsplan som är utgångspunkt för den del av en prövning eller planering där riksintresseanspråk och god hushållning spelar in.

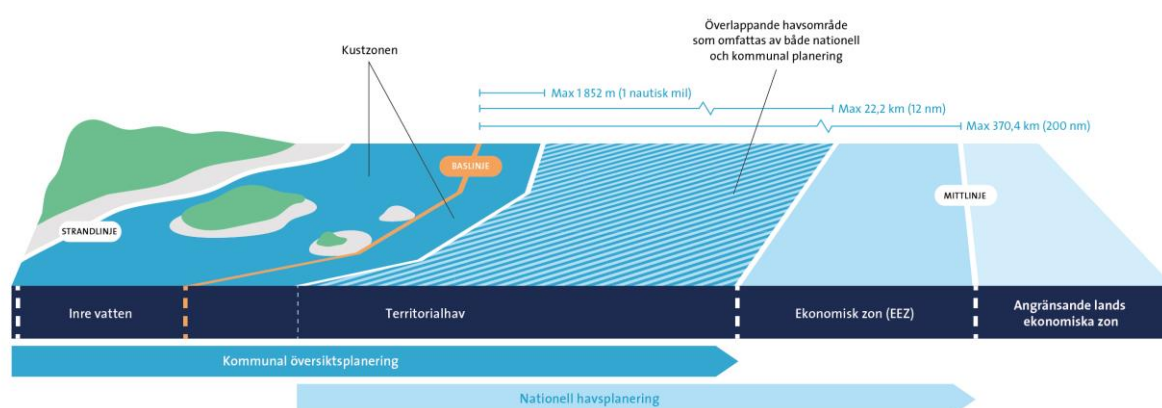
För ny eller ändrad användning av ett havsområde, som till exempel etablering av vindkraft eller verksamhet för sandutvinning, kan ett antal olika tillstånd från flera tillståndsmyndigheter behövas. I bilagan om planeringsförutsättningar går det att läsa översiktligt om juridiska förutsättningar under respektive intresse.

Havsplanernas roll i kommunal och regional planering

Kommuner ska enligt plan- och bygglagen (2010:900) ta fram en översiktsplan som anger inriktningen för den långsiktiga utvecklingen av den fysiska miljön för hela kommunen. Vissa regioner ska ta fram en regionplan som bland annat anger de grunddrag för användningen av mark- och vattenområden som har betydelse för länet. Plan- och bygglagen, liksom kommunens och regionens område, omfattar territorialhavet.

Havsplanen är vägledande för den kommunala och regionala planeringen. Av översiktsplanen ska det enligt plan- och bygglagen framgå hur kommunen i den fysiska planeringen avser att ta hänsyn till och samordna översiktsplanen med relevanta nationella och regionala mål, planer och program av betydelse för en hållbar utveckling inom kommunen. Havsplanen är också vägledande i fråga om hur riksintressena ska tillgodoses i planeringen, se tidigare hänvisning till 3 § förordningen (1998:896) om hushållning med mark- och vattenområden. Motsvarande gäller i relation till regionplaner.

I området i territorialhavet där de nationella, regionala och kommunala planerna överlappar gäller samtliga planer, i svensk ekonomisk zon gäller endast havsplanen och i kustområdet gäller den kommunala översiktsplanen och regionplanen där den finns.

Figur 1.2-2 Begrepp, gränser och planeringsansvar. I territorialhavet delar staten planeringsansvar med kommunerna. I den ekonomiska zonen har staten ensamt planeringsansvar

Samspelet mellan havsplaner, regionplaner och översiktsplaner är viktigt för att kopplingen mellan hav och land ska fungera bra. Regionplaner och översiktsplaner är betydelsefulla för att visa regionala och lokala och överväganden och anspråk som kan vara av relevans för havsplaneringen.

I de fall en kommun har redovisat tydliga avsikter i fråga om den framtida användningen av de havsområden som omfattas både av en översiktsplan och en havsplan, vägs de in vid beslutet om havsplan. Vid kommunala omprövningar och fördjupningar av översiktsplaner blir havsplanerna en samlad källa till information om statens syn på den framtida mark- och vattenanvändningen inom området. Är havsplanens ställningstaganden inaktuella, exempelvis om nytt kunskapsunderlag framkommit sedan planen beslutades, kan det finnas anledning för kommunen att i översiktsplanen avvika från havsplanen. Motsvarande gäller i relation till regionplaner.

Länsstyrelsen har två formella verktyg där den särskilt ska uppmärksamma kommunerna i översiktsplanearbetet på om kommunens syn inte överensstämmer med den syn som är redovisad i havsplanen.

- Under granskningstiden av en ny eller ändrad översiktsplan lämnar länsstyrelsen ett granskningsyttrande enligt 3 kapitlet 16 § plan- och bygglagen. I det ska det bland annat framgå om kommunens förslag inte tillgodoser ett riksintresse enligt 3 eller 4 kapitlet miljöbalken, om förslaget kan medverka till att en miljö kvalitetsnorm enligt 5 kapitlet miljöbalken inte följs, om mellankommunala frågor inte är samordnade på ett lämpligt sätt, eller om ett byggnadsverk är olämpligt med hänsyn till hälsa och säkerhet. Vid bedömningen av om planförslaget tillgodoser ett riksintresse enligt 3 eller 4 kapitlet miljöbalken, ska

länsstyrelsen för område som omfattas av en beslutad havsplan, utgå från havsplanen (se hänvisning ovan till 3 § hushållningsförordningen).

- Länsstyrelsen ska också i ett underlag till kommunen redovisa sådana statliga och mellankommunala intressen som kan ha betydelse för översiktsplanens aktualitet enligt 3 kapitlet 26 § plan- och bygglagen. Redovisningen ska göras under den andra halvan av tiden mellan två ordinarie val till kommunfullmäktige. I underlaget anges hur dessa intressen förhåller sig till översiktsplanen och om länsstyrelsens granskningsyttrande i någon del inte längre gäller.

Motsvarande gäller även för regionplan.

Länsstyrelsen bevakar de statliga intressena och ska yttra sig över kommunens förslag till detaljplan när kommunen tar fram en sådan, enligt bestämmelserna i plan- och bygglagen. Även när en kommun tar fram en detaljplan skulle det kunna uppkomma situationer då detaljplanen inte överensstämmer med synen på den framtida användningen av vattenområdet som redovisas i havsplanen.

Möjlighet för prövning av nya anspråk inom havsplaneområdena

Nya anspråk och behov förväntas kontinuerligt uppstå inom havsplaneområdena. Sådana anspråk behandlas i uppföljningar och nya förslag till havsplaner. Tills nya havsplaner finns beslutade ska vägledning tas i befintliga havsplaner i den mån det är relevant. Om det inte finns någon direkt vägledning i havsplanerna kan planering och beslutsfattning göras utifrån havsplanernas intentioner eller utifrån bästa tillgängliga kunskap.

Möjlighet att föreslå föreskrifter

Regeringen får meddela föreskrifter om förbud mot eller begränsningar för verksamheter eller åtgärder inom ett havsplanerat område, om det behövs för att uppnå syftet med planen. Föreskrifter eller begränsningar av användandet av det planlagda området ska vara sådana som inte omfattas av befintliga restriktions- och förbudsmöjligheter (enligt proposition 2013/14:186 s. 21). Förbud och begränsningar för viss användning kan ge möjligheter till annan användning av området. Hittills har några förslag till sådana föreskrifter inte tagits fram. Myndigheten bedömer att befintlig förvaltning i huvudsak har möjlighet att fånga det som havsplanerna vägleder om. Möjligheter att meddela föreskrifter om förbud mot eller begränsningar för verksamheter eller åtgärder inom ett havsplanerat område kan i vissa fall begränsas av internationella regleringar såsom EU:s gemensamma fiskeripolitik.

1.3. Havsplaneringsprocessen

Havsplaneringen är en bred process som involverar många aktörer i flera steg. Efter att regeringen beslutar om havsplanerna tillämpas de och följs upp i en återkommande cyklisk process.

Havsplaner tas fram i samverkan

Havsplaneringen är en öppen process som ger möjlighet till medverkan för de som berörs på kommunal, regional, nationell och internationell nivå. Även bransch- och intresseorganisationer, liksom forskningsinstitutioner, bereds möjlighet att medverka och bidra med insikt och kunskap.

På nationell nivå sker samverkan med centrala myndigheter och länsstyrelser kring strategiska planeringsfrågor, planeringsprocessen och sektorsfrågor.

På regional och kommunal nivå har länsstyrelserna en viktig roll i samordningen mellan nationell och kommunal planering. Sveriges 14 kustlänsstyrelser deltar i arbetet för kommunal medverkan och i annat stödjande arbete gentemot kommunerna. Länsstyrelserna i Kalmar, Västernorrlands- och Västra Götalands län samordnar arbetet för berörda kustlänsstyrelser. Kustlänsstyrelserna tar också fram kompletterande regionalt planeringsunderlag, exempelvis från kommuner och utvecklingsansvariga aktörer, eller internt från länsstyrelsen i frågor inom länsstyrelsens ansvarsområden.

Kommunerna bidrar till planeringen med underlag, synpunkter och förbättringsförslag under planeringsprocessen. Detta sker inte minst genom den kommunala översiktsplaneringen i både kustområden och den del av territorialhavet som överlappar med den nationella havsplaneringen. Det bidrar till att stärka kopplingen mellan hav och land och förbättrar koordineringen mellan nationell och kommunal planering.

De regionala utvecklingsstrategierna och regionplanerna utgör underlag i planeringsarbetet. Regioner deltar i havsplaneringsprocessen.

Samråd i två steg

Processen med att ta fram havsplaner har flera steg. Två formella samrådsskeden, samråd och ett efterföljande granskningssamråd, sker innan regeringen fattar beslut om havsplanerna enligt havsplaneringsförordningen. Det innebär att förslagen till havsplaner görs tillgängliga så att den som vill kan yttra sig. De inkomna synpunkterna bedöms och ligger till grund för reviderade planförslag. De formella dialogskedena bidrar till ett brett deltagande och en demokratisk process.

Havs- och vattenmyndigheten genomför även samråd med Sveriges grannländer i enlighet med Esbokonventionen. Esbokonventionen avser gränsöverskridande miljöeffekter.

Havsplaneringsprocessen innefattar i stor grad även kontinuerlig dialog och samverkan. Det innebär exempelvis avstämningar och dialog med centrala myndigheter och länsstyrelser kring tematiska och processrelaterade frågor.

En beskrivning av samråds- och yttrandeförfarandet finns sammanställd dokumentet Redogörelse för dialogen i arbetet med förslag till ändrade havsplaner. I samråds- och granskningsredogörelsen finns en sammanställning med inkomna synpunkter från samrådet och granskningen inklusive Havs- och vattenmyndighetens kommentarer till dem.

Planering med ekosystemansatsen som grund

Enligt havsplaneringsförordningen ska en ekosystemansats tillämpas när havsplanerna utarbetas. Ekosystemansatsen är en strategi för bevarande av naturvärden, hållbart nyttjande och rättvis fördelning av naturresurser. Detta med målet att säkerställa att användningen av ekosystemen sker inom deras gränser (Havs- och vattenmyndigheten 2012).

FN:s konvention om biologisk mångfald utgör en av de viktigaste internationella grunderna för ekosystemansatsen. Ekosystemansatsen utgår ifrån de tolv så kallade Malawiprinciperna. Ekosystemansatsen tillämpas i havsplaneringen på flera olika sätt utifrån Malawiprinciperna (Havs- och vattenmyndigheten 2012). Några exempel:

- Havsplaneringen utgår från de samhällsmål som fastställs utifrån samhällets övergripande intressen. Samverkan och dialog under arbetets gång gör det möjligt att fånga upp perspektiv från många olika aktörer. Relaterar främst till Malawiprincip 1 - Samhällets intressen bestämmer förvaltningens mål och 10 - Ekosystemansatsen bör integrera bevarande av biologisk mångfald och ett hållbart nyttjande av densamma.
- Havsplaneringen ger vägledning på övergripande och strategisk nivå med utrymme för planering på lokal och regional nivå. Kommuner och regioner ges möjlighet till medverkan i den nationella havsplaneringen, så att hänsyn kan tas till lokala och regionala behov. Relaterar främst till Malawiprincip 2 - Förvaltningen bör vara decentraliserad till den lägsta tillämpbara nivån och engagera alla för att kunna balansera lokala och allmänna intressen.
- Havsplaneringen genomförs i en öppen planeringsprocess med samverkan och dialog utifrån kommunala, regionala, nationella och internationella perspektiv. Processen medger både samverkan i det dagliga arbetet och formella tillfällen att inhämta synpunkter. Relaterar främst till Malawiprincip 2 - Förvaltningen bör vara decentraliserad till den lägsta tillämpbara nivån och engagera alla för att kunna balansera lokala och allmänna intressen, 11 - Ekosystemansatsen bör beakta all typ av relevant information, även vetenskaplig och traditionell och lokal kunskap, innovationer och metoder och princip 12 - Ekosystemansatsen bör involvera alla relevanta sektorer i samhället och vetenskapliga discipliner.

Bedömning av konsekvenser

En strategisk miljöbedömning är en process som syftar till att integrera miljöaspekter i planer eller program så att en hållbar utveckling främjas. Att en havsplan omfattas av kravet på att genomföra en strategisk miljöbedömning enligt 6 kapitlet 1–19 §§ miljöbalken framkommer av miljöbedömningsförordningen. Arbetet med strategisk miljöbedömning dokumenteras i en konsekvensbeskrivning i form av ett samlat dokument för de tre havsplaneområdena.

Den strategiska miljöbedömningen av havsplanerna utgår också från miljöbalkens portalparagraf. Miljöbalken ska tillämpas så att:

- människors hälsa och miljön skyddas mot skador och olägenheter oavsett om dessa orsakas av föroreningar eller annan påverkan,
- värdefulla natur- och kulturmiljöer skyddas och vårdas,

- den biologiska mångfalden bevaras,
- mark, vatten och fysisk miljö i övrigt används så att en från ekologisk, social, kulturell och samhällsekonomisk synpunkt långsiktigt god hushållning tryggas, och
- återanvändning och återvinning liksom annan hushållning med material, råvaror och energi främjas så att ett kretslopp uppnås.

Kraven innebär att också sociala och ekonomiska aspekter behöver inkluderas i en bred bedömning av effekter. Konsekvensbeskrivningen inkluderar därför sociala och ekonomiska effekter, utöver de miljömässiga som ställs krav på enligt 6 kapitlet miljöbalken.

Ett nationellt avgränsningssamråd för miljöbedömningen hölls under perioden 8 juli till 10 oktober 2022. Sveriges grannländer har underrättats enligt Esbokonventionen (1 december 2022 till 28 februari 2023). Samråd om planförslaget och miljökonsekvensbeskrivningen hölls med grannländerna enligt samma konvention 28 november 2023 till 20 februari 2024.

Konsekvensbedömningen är en del av tillämpningen av ekosystemansatsen. Den ska tydliggöra miljömässiga och andra effekter och vägleda planeringen för att bidra till en långsiktigt hållbar utveckling.

Enligt havsplaneringsförordningen ska förslag till havsplaner tydligt redovisa innebörden och konsekvenserna av användningen av havsområdet enligt planen.

Planering i cykler och uppföljning av planen

Havsplanering kan beskrivas som en återkommande process som pågår i cykler över flera år. Via ett flertal steg går havsplaneringen från inhämtning av information och analys av nuläget till planering där havsplanerna är resultatet av planeringsprocessen. Därefter tillämpas planerna och uppföljning görs löpande.

Figur 1.3-1 Den övergripande havsplaneringsprocessen där havsplaner tas fram för att sedan tillämpas och följas upp. Vid behov eller minst vart åttonde år tas nya planförslag fram. (Källa: Havs- och vattenmyndigheten)

Enligt havsplaneringsförordningen 21 § ska Havs- och vattenmyndigheten följa upp de beslutade planerna och ta fram nya förslag till havsplaner vid behov eller minst vart åttonde år. Det krävs beredskap för att kontinuerligt ta in, värdera och använda ny kunskap i kommande havsplaner.

Enligt miljöbalken 6 kapitlet 16 och 19 §§ ska Havs- och vattenmyndigheten särskilt följa upp och utvärdera den miljöpåverkan som planerna i praktiken medför. Avsikten är att tidigt få kunskap om betydande miljöpåverkan som inte har identifierats tidigare, så att denna påverkan stoppas eller minskas. Uppföljningen syftar också till att bevaka den miljöpåverkan som förväntas och som har beskrivits i planens miljökonsekvensbeskrivning.

En redogörelse av åtgärder för uppföljning och övervakning av den betydande miljöpåverkan som genomförandet av havsplanerna medför återfinns i miljökonsekvensbeskrivningen.

Havs- och vattenmyndigheten utarbetar ett förslag till ramverk för uppföljning av havsplanerna i samverkan med bland annat länsstyrelser och universitet. Syftet med ramverket är att vägleda i uppföljningen av havsplaner för att underlätta och förbereda nästa planeringsomgång samt att ge stöd till Havs- och vattenmyndigheten att uppfylla de lagstadgade kraven för uppföljning.

Ramverket innefattar dels löpande uppföljning som rör omvärldsbevakning och uppdatering av planeringsförutsättningar, såsom förändrade anspråk eller användningar. Dels innefattar ramverket fördjupad uppföljning där fokus ligger på tillämpning, måluppfyllelse, konsekvenser och analys av planens aktualitet.

Under denna planeringsomgång görs den löpande uppföljningen inom ramarna för planeringsprocessen med att ta fram nya planförslag.

Den fördjupade uppföljningen fokuserar på att:

- analysera planens aktualitet utifrån nya eller förändrade anspråk, förutsättningar och användningar
- besvara frågor om hur havsplanen tillämpas och om hur vägledningen fungerar
- bedöma planens konsekvenser och måluppfyllelse
- ta fram kunskap om den betydande miljöpåverkan som planen medför.

1.4. Vision och mål

Vision – havet 2050

En havsplan är framtidsinriktad och ska bidra till att forma den framtid vi vill nå. Mållåret i havsplanerna är år 2040. Samtidigt används år 2050 som visionsår för att stimulera till diskussion och tankar om planeringens långsiktiga perspektiv.

Havsplanerna blickar framåt till år 2050 och utgår från en vision om hur havet används, förutsatt att planeringsmålen uppfylls. Visionen representerar det tillstånd som havsplaneringen ska bidra till att förverkliga.

År 2050 nyttjar vi havet genom konkurrenskraftiga, innovativa och hållbara maritima näringar. Havet har god miljöstatus och en rik biologisk mångfald. Vi bevarar och utvecklar natur- och kulturmiljöer i havet och tillvaratar dess ekosystemtjänster. Förvaltningen av havet har bidragit till att klimatförändringarna bromsats och vi har anpassat oss efter förändrade förhållanden. Det finns gott om upplevelsevärden och

möjlighet till friluftsliv. Näringsliv och förvaltning samverkar och havsplanerna bidrar med helhetssyn, framförhållning och förutsägbarhet. År 2050 lever vi i fred och frihet i Östersjö- och Nordsjöregionen.

Planeringsmål

Havsplanerna ska integrera näringspolitiska mål, sociala mål och miljömål. För att stödja genomförande av havsplaneringsprocessen finns det tio planeringsmål. Planeringsmålen utgår ifrån samhällsmål, lagstiftning, nationella strategier och andra relevanta underlag (*Figur 1.4-1 Planeringsmålen och några av de övergripande mål och förutsättningar som varit utgångspunkter vid formulerandet av planeringsmålen*). Mål och strategier från den globala till den nationella nivån inkluderas, bland annat FN:s globala mål för hållbar utveckling och EU-strategier kopplade till marina och maritima frågor, miljö, klimat och energi. På nationell nivå har exempelvis strategier och målsättningar som knyter an till havsmiljöfrågor och olika havsrelaterade verksamheter tagits i beaktning samt Sveriges miljömål.

Planeringsmålen togs fram under första planeringsomgången, men har i viss utsträckning uppdaterats i denna andra planeringsomgång. Planeringsmålen består av ett övergripande mål som stöds av övriga nio mål. Dessa nio är indelade i två grupper med rubrikerna *skapa förutsättningar för* respektive *skapa beredskap för*. Anspråk som finns tydliga och omfattande i närtid grupperas under *förutsättningar*, medan frågor som främst i ett längre framtidsperspektiv bedöms kunna ha omfattande anspråk i havet grupperas under *beredskap*. Målen som avser beredskap signalerar att havsplaneringen ska ta höjd för framtida behov och verksamheter.

Övergripande mål:

- Bidra till god havsmiljö och hållbar utveckling.

Skapa förutsättningar för:

- Regional utveckling, friluftsliv och bevarande av kulturvärden
- Marin grön infrastruktur och främjande av ekosystemtjänster
- Hållbar sjöfart
- God tillgänglighet
- Energiöverföring och förnybar elproduktion i havet
- Ett hållbart yrkesfiske
- Försvar och säkerhet.

Skapa beredskap för:

- Framtida utvinning av mineraler och koldioxidlagring
- Framtida etablering av hållbart vattenbruk.

Övergripande mål: Bidra till god havsmiljö och hållbar utveckling

Havsplanerna ska övergripande ge rumsliga förutsättningar för att tillgodose utvecklingsbehov och mål om hållbar utveckling, samtidigt som de bidrar till att god havsmiljö nås och upprätthålls.

God havsmiljö beskrivs framför allt i det nationella miljökvalitetsmålet *Hav i balans samt levande kust och skärgård* och dess preciseringar. Andra miljökvalitetsmål är också relevanta, exempelvis *Ett rikt djur och växtliv*, *Ingen övergödning* och *Giftfri miljö* som även fångar in hur miljöproblem från land och luft har påverkan på havet. God miljöstatus i enlighet med havsmiljöförordningen är en av preciseringarna.

Hållbar utveckling relaterar bland annat till Sveriges maritima strategi och till EU:s gröna giv som till exempel inkluderar utveckling av en hållbar blå ekonomi.

Utvecklingen är hållbar när vi ekonomiskt, miljömässigt och socialt kan tillfredsställa våra behov i dag, samtidigt som vi ger förutsättningar för kommande generationer att tillgodose sina behov. En viktig utgångspunkt för havsplaneringen är att hållbar utveckling förutsätter väl fungerande ekosystem. I enlighet med ekosystemansatsens helhetsperspektiv beaktas därför ekosystemets funktioner utifrån flera tidsperspektiv samt direkta, indirekta och samlade, kumulativa effekter av anspråk i havet.

En viktig utgångspunkt för havsplaneringen är att skapa förutsättningar för en begränsad klimatpåverkan i samklang med miljökvalitetsmålet *Begränsad klimatpåverkan* och att bidra till klimatomställningen.

Mål: Skapa förutsättningar för regional utveckling, friluftsliv och bevarande av kulturvärden

Havsplanerna ska ge rumsliga förutsättningar för hållbar utveckling, god livskvalitet, jämlikhet och attraktiva miljöer regionalt och lokalt. Olika platser och områden har olika förutsättningar för och perspektiv på den regionala utvecklingen. Därför ska havsplaneringen eftersträva goda förutsättningar för lokal och regional utveckling längs hela kuststräckan.

Havsplanerna ska bidra till att hänsyn tas till landskapsbilden och skapa förutsättningar för utveckling av havsanknutna näringar och friluftsliv. Friluftsliv har stor betydelse för människors livskvalitet och hälsa.

Havsplanerna ska också bidra till ett bevarande av kulturmiljöer för att människor fortsatt ska ha tillgång till och förstå landets historiska utveckling. Bevarade kulturmiljöer ger möjligheter till upplevelse av landskapet, bidrar till en social hållbarhet och skapar attraktiva miljöer att leva, besöka och bedriva verksamheter i. Friluftsliv, naturvärden och kulturmiljöer vid kusten och i havet är ofta en förutsättning för besöksnäring och livskvalitet i kustsamhällen, för att vidareutveckla yrkesfiske genom binärningar och för andra havsrelaterade verksamheter som i sin tur bidrar till hållbar blå ekonomi och sysselsättning.

Mål: Skapa förutsättningar för marin grön infrastruktur och främjande av ekosystemtjänster

Havsplanerna ska bidra till goda ekosystem och utveckling av ekosystemtjänster. De ska stödja inrättandet av nya marina skyddsområden i enlighet med nationella och internationella mål och skapa förutsättningar för att stärka och bevara representativitet, funktionalitet och ekologiska samband. Havsplaneringen ska vidare bidra till att gynnsam bevarandestatus upprätthålls för de arter och livsmiljöer skyddet omfattar. Gynnsam bevarandestatus är ett begrepp som används för

att beskriva de förutsättningar som behövs för att en naturtyp, livsmiljö eller specifik art ska kunna finnas kvar långsiktigt. Begreppet används för naturtyper och arter som pekats ut som särskilt värdefulla inom ramen för det europeiska nätverket Natura 2000.

Havsplanerna ska bidra till säkerställande av marin grön infrastruktur. Med grön infrastruktur menar vi ett ekologiskt funktionellt nätverk av livsmiljöer och strukturer, naturområden samt anlagda element som utformas, brukas och förvaltas på ett sätt så att biologisk mångfald bevaras och ekosystemtjänster som är viktiga för samhället främjas i hela landskapet. Den gröna infrastrukturen är en viktig förutsättning för främjande av ekosystemtjänster. Planerna ska även bidra till att säkra spridningsvägar och vandringsvägar i och mellan livsmiljöer i den marina miljön, samt flyttstråk för fågel. Havsplanerna ska ge förutsättningar för vetenskapliga undersökningar och långsiktig övervakning av havsmiljön.

Mål: Skapa förutsättningar för hållbar sjöfart

Havsplanerna ska ge förutsättningar för ekologiskt, socialt och ekonomiskt hållbar sjöfart. Det gäller såväl närsjöfart som fjärrsjöfart. Sjöfarten ges tillräckligt utrymme för att kunna växa, samtidigt som havsplanerna bidrar till ökad sjösäkerhet med färre olyckor och minskning av riskerna för utsläpp av olja eller andra ämnen, liksom andra störningar. Havsplanerna ska ge förutsättningar för effektiva transportvägar med låg bränsleförbrukning samt minsta möjliga miljöeffekter av sjöfarten, särskilt i ekologiskt känsliga områden. Hänsyn ska tas till att Östersjön är utpekad som ett särskilt känsligt havsområde, PSSA (Particularly Sensitive Sea Area), av Internationella sjöfartsorganisationen (International Maritime Organization, IMO).

Mål: Skapa förutsättningar för god tillgänglighet

Havsplanerna ska skapa förutsättningar för utveckling av den havsanknutna transportsektorn och annan infrastruktur samt göra havet tillgängligt för en bred allmänhet.

God tillgänglighet i transportsystemet till sjöss ger goda förutsättningar för att hålla samman transportinfrastrukturen som helhet, så att exempelvis överföring av gods från väg och järnväg till sjöfart underlättas. Beredskap ska skapas för en utveckling av fysisk infrastruktur, exempelvis framtida tunnlar eller broar.

Det ska fortsatt finnas goda förutsättningar för fiskefartyg att nå och nyttja havet och hamnar nödvändiga för fiskeverksamheten.

Rumsliga förutsättningar ska ges för användning av havet för infrastruktur för elektronisk kommunikation i form av sjökablar och radiosystem. Förutsättningar ska även skapas för att ge människor tillgång till havet för friluftsliv. Det kan bidra till både folkhälsa och utveckling inom besöksnäring.

Mål: Skapa förutsättningar för energiöverföring och förnybar energiproduktion i havet

Havsplanerna ska stödja arbetet med integrering och anslutning till det europeiska elnätet och ge förutsättningar för existerande, planerade och potentiella sjökablar för energiöverföring inom Sverige och mellan Sverige och andra länder. Detta gäller även gasledningar och kablar för energiöverföring från havsbaserad energiproduktion.

Havsplanerna ska bidra till att skapa förutsättningar för Sveriges framtida behov av utvinning av fossilfri energi. I detta ska planeringen stödja Sveriges energimål genom att skapa förutsättningar för utbyggnad av havsbaserad vindkraft.

Beredskap ska finnas för annan havsbaserad energiproduktion från andra typer av källor och havsplanerna ska ge förutsättningar för test av ny teknik på området.

Mål: Skapa förutsättningar för ett hållbart yrkesfiske

Havsplanerna ska bidra till ett miljömässigt hållbart, resurseffektivt, innovativt, konkurrenskraftigt och kunskapsbaserat fiske inom ramen för en ekosystembaserad förvaltning som inkluderar hänsyn till viktiga livsmiljöer både för fisk och för andra arter. Väl förvaldade fiskbestånd och livsmiljöer för fisk är en förutsättning för ett hållbart och konkurrenskraftigt yrkesfiske.

Särskilt viktigt är integrering med planeringen av kustområdena, där det finns viktiga livsmiljöer för fisk, nämligen lekområden och uppväxtområden.

Mål: Skapa förutsättningar för försvar och säkerhet

Havsplanerna ska skapa förutsättningar för försvar av Sverige och svenska intressen på såväl kort som lång sikt. Aktörer inom såväl militärt som civilt försvar ges förutsättningar att bedriva sin verksamhet. Bland annat att genomföra övningar under olika förhållanden samt annan verksamhet av betydelse för det militära försvaret, såsom signalspaning. Havsplanerna ska även ge förutsättningar att tillgodose behovet av strategisk försörjning av Sverige i fred, kris och krig.

Mål: Skapa beredskap för eventuell framtida utvinning av mineraler samt för koldioxidlagring

Hänsyn ska tas till att det kan vara aktuellt med ökad utvinning av ändliga resurser som sand, grus och andra mineraler samt med koldioxidlagring för att motverka klimatzändring. Utvinning av olja och gas i Sveriges sjöterritorium eller ekonomiska zon är inte aktuell.

Mål: Skapa beredskap för framtida etablering av hållbart vattenbruk

Havsplanerna ska ha rumslig beredskap för vattenbrukets utveckling och potential att yteffektivt använda havet för hållbar produktion.

Sett till vattenbrukets utvecklingspotential och en ökad forskning på området kan vattenbruk utanför kustzonen bli aktuellt inom en framtid som rymmer inom havsplaneringens planeringsram 2040 och visionsår 2050. Därför ska havsplaneringen ta hänsyn till att vattenbruk kan bli aktuellt i havsplaneområdena i framtiden.

Figur 1.4-1 Planeringsmålen och några av de övergripande mål och förutsättningar som varit utgångspunkter vid formulerandet av planeringsmålen

2. Övergripande vägledning om användning och samexistens

Planbeskrivningen med tillhörande plankartor vägleder om användningen av havet. Plankartorna redovisar de geografiska områdena för olika användningar och särskild hänsyn. I denna del redovisas hur plankartorna ska läsas samt innebörden av användningar och särskild hänsyn. Delen ger också en vägledning kring hur samexistens mellan olika användningar kan fungera.

2.1. Principer för bedömning av mest lämplig användning och särskild hänsyn

Helhetsbedömning

Havsplanernas överväganden är strategiska och långsiktiga. Det innebär att havsplanerna vägleder om inriktningen för användningen av havet och att lämpligheten för olika användningar bedöms övergripande, vilket beskrivs i avsnitt 1.2. Bedömningen utgår från det planeringsunderlag som finns och tas fram inom havsplaneringsprocessen, inklusive bedömning av osäkerheter. Det finns fortsatta kunskapsluckor och behov av utvecklade underlag.

Havsplanerna ska enligt havsplaneringsförordningen ange användningen för havet. De användningar som anges i havsplanernas olika geografiska områden bedöms vara de mest lämpliga med hänsyn till områdenas beskaffenhet och läge samt de behov som finns, och utifrån att de samlat bidrar till planernas övergripande syften som långsiktigt hållbar utveckling.

Det innebär att bedömningar för enskilda områden samtidigt måste förhålla sig till bedömningar på en regional skala liksom för hela havsplaneområdet och de tre havsplaneområdena samlat. I den mån det är möjligt förhåller sig bedömningarna även till förhållanden som råder på land, i grannländer och i omvärlden.

Användning

De geografiska avgränsningarna av användningar i havsplanerna baseras på någon av nedanstående tre typer av allmänna intressen:

- Riksintressen enligt 4 kapitlet 8 § miljöbalken, det vill säga Natura 2000-områden.
- Riksintresseanspråk enligt 3 kapitlet miljöbalken.
- Andra allmänna intressen av väsentlig betydelse.

Områden som är av riksintresse enligt 4 kapitlet miljöbalken

Områden som är av riksintresse regleras i de geografiskt anknutna hushållningsbestämmelserna i 4 kapitlet miljöbalken. Områden som har särskilt stora värden när det gäller natur- och kulturvård, turism och friluftsliv anges direkt i 4 kapitlet. Dessa områden är i sin helhet av riksintresse enligt miljöbalken och därmed beslutade av riksdagen. Områden som har särskilt

stora värden för turism och rörligt friluftsliv anges i 4 kapitlet 2 § miljöbalken. Kust- och skärgårdsområden som har stora bevarandevärden och som ska skyddas mot etablering av miljöstörande anläggningar anges i 4 kapitlet 3 § miljöbalken (obruten kust). Övriga kust- och skärgårdsområden som har stora bevarandevärden och där etablering av miljöstörande anläggningar får ske på platser där liknande verksamhet redan finns, anges i 4 kapitlet 4 § miljöbalken (högexploaterad kust). Flera av våra kuststräckor omfattas av något eller några överlappande riksintressen enligt ovan. Eftersom värdena i första hand utgår från kustområdena och att dess avgränsning och beskrivning i de flesta fall inte är tydligt preciserade för havsplaneområdet, baseras inte havsplanens användningar på dessa värden. Däremot utformas havsplanen med hänsyn till dessa riksintressen och användningar inom havsplanen kan behöva anpassas utifrån riksintressenas hänsynsbehov.

Natura 2000-områden är också av riksintresse enligt 4 kapitlet miljöbalken. Verksamheter eller åtgärder som kan påverka ett sådant naturområde på ett betydande sätt kräver särskild tillståndsprövning. Havsplanens användning natur baseras bland annat på Natura 2000-områden.

Områden som omfattas av riksintresseanspråk enligt 3 kapitlet miljöbalken

Områden som omfattas av riksintresseanspråk är utpekade av myndigheter och regleras i de verksamhetsanknutna hushållningsbestämmelserna i 3 kapitlet miljöbalken. Områdena avser både olika bevarandebalken och områden som bedömts viktiga för exploatering för ett visst ändamål, enligt den för det aktuella riksintresseanspråket ansvariga myndigheten. Ett område som omfattas av riksintresseanspråk ska, vid beslut om ändrad användning eller tillståndsprövning enligt 3 kapitlet miljöbalken skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada områdets värde, påtagligt försvåra en närings bedrivande eller påtagligt försvåra tillkomst eller nyttjande av en anläggning, beroende på vilket riksintresseanspråk det gäller. För att begreppet påtaglig skada, respektive påtagligt försvåra, ska vara uppfyllt ska åtgärden antingen ha en bestående negativ inverkan på det aktuella intresset eller tillfälligt ha mycket stor negativ påverkan på detta. I havsplaneringen bedöms inte om påverkan är tillräckligt stor för påtaglig skada eller påtagligt försvårande.

Allmänna intressen av väsentlig betydelse

Generellt är allmänna intressen i fysisk planering mark- och vattenintressen som bidrar till att uppnå samhällsmål för en ekonomiskt, socialt och miljömässigt hållbar utveckling. Vad som är allmänna intressen av *väsentlig betydelse* och som enligt havsplaneringsförordningen ska redovisas i havsplanerna, övervägs på nationell nivå i havsplaneringsprocessen. Något av följande ska vara uppfyllt för intresset i ett geografiskt område för att i havsplaneringen bedömas vara ett allmänt intresse av väsentlig betydelse:

- Är av stor nationell vikt.
- Behövs för viktiga samhällsfunktioner nu eller i framtiden.
- Behövs för att uppnå stor samhällsnytta.
- Behövs för att uppfylla Sveriges internationella åtaganden.
- Behövs för att genomföra eller upprätthålla nationellt eller internationellt viktiga strukturer.

Överlappande allmänna intressen

I stora delar av havet överlappar flera allmänna intressen. Havsplanen behandlar överlappande allmänna intressen genom att vägleda om samexistens mellan olika användningar där de bedöms vara förenliga och lämpliga eller genom att ge företräde till den eller de användningar som bedöms vara mest lämpliga i de fall användningar bedöms vara oförenliga. Havsplanen kan därmed ge företräde åt en användning som baseras på ett riksintresseanspråk enligt 3 kapitlet miljöbalken trots att det finns ett annat riksintresseanspråk i samma område. Havsplanen kan därmed också ge företräde åt en användning som baseras på ett allmänt intresse av väsentlig betydelse, trots att det finns ett riksintresseanspråk enligt 3 kapitlet miljöbalken i samma område (se avsnitt 1.2). Det kan till exempel handla om riksintresseanspråk som anses vara inaktuella eller bedömningar för att uppnå planens syften.

Havsplanens bedömning ger sedan vägledning till efterkommande planering och när miljöbalken tillämpas, exempelvis vid tillståndsprövning. Alla befintliga riksintresseanspråk finns kvar oavsett havsplanens vägledning tills respektive sektorsmyndighet tar nya beslut om sina riksintresseanspråk. Det som kan påverkas är hur befintliga riksintresseanspråk beaktas vid planering och tillståndsprövning.

Särskild hänsyn

Havsplanerna anger områden där särskild hänsyn ska tas till totalförsvarets intressen, höga kulturmiljövärden eller höga naturvärden. Hänsynen avser värden som är viktiga att bevara eller stärka för att havet ska kunna användas hållbart och baseras på samma typer av allmänna intressen som användningarna. Behovet av att ange särskild hänsyn har identifierats inom havsplaneringsprocessen som ett komplement till att ange användningar för att samexistens ska fungera. Övergripande vägledning om samexistens finns i avsnitt 2.4. Havsplanerna anger inte vilka åtgärder som kan behöva vidtas för att uppfylla särskild hänsyn i ett specifikt område. Lämpliga åtgärder kan vid behov specificeras vid tillståndsprövning, planering eller annan förvaltning.

2.2. Plankartornas redovisning

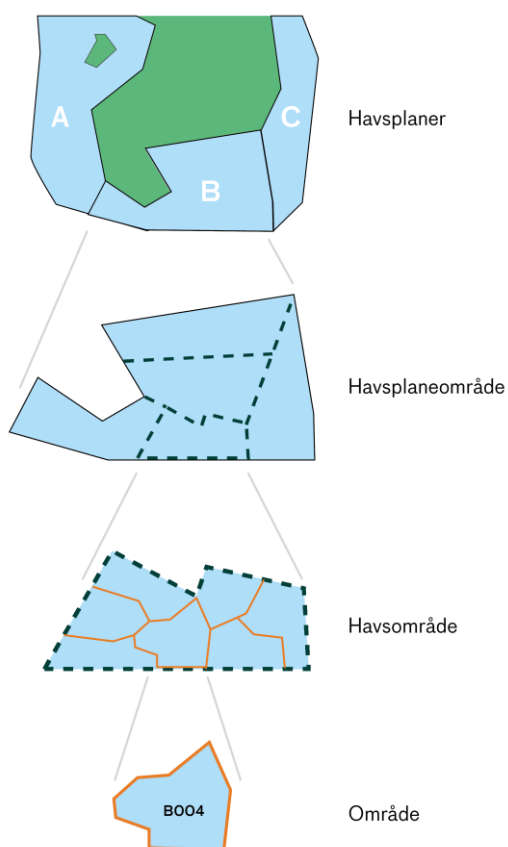
De användningar som framgår av plankartan har bedömts som de mest lämpliga och dessa har företräde framför andra användningar. Annan användning inom området ska anpassas till de angivna användningarnas förutsättningar och behov vid förvaltning, planering och tillståndsprövning.

I många fall anges flera användningar på samma plats som lämpligast. Dessa har då samma grad av företräde framför annan användning. Där mer än en användning anges bedöms samexistens vara möjlig. De användningar som bedöms kunna samexistera kan behöva anpassa sig till varandra. Där utredningsområde anges innebär det att ytterligare utredning behövs för att bedöma om den angivna användningen är den mest lämpliga och om samexistens är möjlig med andra angivna användningar.

Havsplanen omfattar alla utrymmen inom planområdet – havet, utrymmet ovanför havsytan, havsbotten och underliggande jordlager. Observera att avgränsningen mellan fastighetsindelad vatten och allmänt vatten inte är fullständigt utredd. Därför kan planområdenas avgränsning mot kusten i verkligheten avvika från avgränsningen som visas i havsplanens kartor. Enligt 4 kapitlet 10 § miljöbalken ska havsplanerna omfatta Sveriges ekonomiska zon och de områden som inte ingår i fastigheter i svenskt territorialhav utanför de särskilda avgränsningslinjer, en nautisk mil räknat från baslinjerna, som framgår av lagen (2017:1272) om Sveriges sjöterritorium och maritima zoner.

Plankartorna ska tolkas i den ungefärliga skalan mellan 1:700 000 och 1:1 000 000. Gränserna och markeringarna för planeringen i kartan är översiktliga utifrån havsplanernas strategiska nivå. Planområdeskartorna (karta 1, 5 och 11) är i skala 1:2 300 000 i full A4, medan havsområdeskartorna (karta 2–4, 6–10 och 12–13) är i skala 1:1 000 000 i full A4.

För att tydligare redovisa planeringen delas respektive havsplaneområde in i havsområden. De tre havsplanerna består av tio havsområden. Indelningen i havsområden har ingen juridisk innebörd.

FAKTARUTA: Vägledning om företräde

Vägledningen om mest lämplig användning anger företräde för användningar. Dessutom anges i vissa områden behov av särskild hänsyn. Havsplanernas vägledningar innebär varken förbud eller några bindande restriktioner.

Som exempel kan nämnas fartygs rätt att ta sig fram oavsett vad havsplanerna anger, så länge det inte finns restriktioner i sjöfartsregleringen, möjligheten att ansöka om tillstånd för energiutvinning i andra områden än de som anges i havsplanerna, hänsyn till natur- och kulturvärden även där de inte anges i havsplanerna och att yrkesfiske bedrivs inom större ytor än havsplanernas användning och regleras genom EU.

Figur 2.2-1 Havsplanerna delas in i olika typer av områden.

Användningar redovisas på olika sätt i plankartan:

- Användningarna energiutvinning, utredningsområde energiutvinning, försvar, generell användning, kulturmiljö och natur redovisas med en bokstav och avgränsas med linjer som bildar områden. Varje område har ett nummer, till exempel Ö200.
- Användningarna elöverföring, friluftsliv, sandutvinning, utredningsområde sandutvinning, sjöfart, utredningsområde sjöfart och yrkesfiske avgränsas av egna geografiska markeringar. Dessa geografiska markeringar sträcker sig oftast över flera av de numrerade områdena. Nedan beskrivs användningarna och de förhållningssätt som är viktiga för användningarna vid förvaltning, planering och tillståndsprövning.

2.3. Vägledning om mest lämplig användning och särskild hänsyn

Elöverföring

Rekommendation där det anges som mest lämplig användning

Elöverföring

Förutsättningar för infrastruktur för att distribuera och överföra el ska bibehållas. Det ska finnas goda möjligheter att upprätthålla och underhålla infrastrukturen.

Behov

En förutsättning för att uppnå de nationella och europeiska målen för energi- respektive klimatpolitiken är att det finns möjligheter att i större utsträckning koppla samman elsystemen i Sverige och olika länder i Europa. Genom sammankoppling av elnäten mellan länderna kring Östersjön och Nordsjön skapas förutsättningar för en samhällsekonomiskt effektiv utbyggnad av vindkraftsparker till havs.

Områden med riksintresseanspråk

Anläggningar för energidistribution kan pekas ut av Energimyndigheten som riksintresseanspråk enligt 3 kapitlet 8 § miljöbalken. Inga riksintresseanspråk för energidistribution finns i havsplaneområdena. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap har pekat ut samtliga ledningar och stationer i transmissionsnätet för el samt ledningarna i distributionsnätet för el mellan fastlandet och Gotland med tillhörande stationer som områden med riksintresseanspråk på grund av att de behövs för totalförsvarets anläggningar, enligt 3 kapitlet 9 § miljöbalken, civila delen.

Havsplanernas område med användning elöverföring

Områden som anges som användning elöverföring bygger på Sveriges befintliga transmissionsnät som utgör ett allmänt intresse av väsentlig betydelse i havsplaneområdena. När områden anges för användning elöverföring innebär detta en vägledning om att intresset har företräde i planering och tillståndsprövning i de områdena. För felsökning av och reparation av sjökablar måste det finnas gott om plats för fartyg och utrustning att genomföra dessa moment. För detta krävs ett avstånd om minst 3 gånger vattendjupet eller 300 meter.

Energiutvinning

Rekommendation där det anges som mest lämplig användning

E

Energiutvinning

Område för energiutvinning. Förutsättningar för energiutvinning ska bibehållas. Infrastruktur för att distribuera och överföra el, stabilitet på och under havsbotten för eventuell grundsättning samt god tillgänglighet för fartyg vid byggnation, drift och underhåll ska beaktas.

E(utr)

Utredningsområde energiutvinning

Område med goda förutsättningar för energiutvinning där området omfattas av stora osäkerheter kring påverkan på andra värden eller intressen. Vidare utredning krävs för att avgöra om användning energiutvinning är den mest lämpliga. I havsplanen används utredningsområde för utredning av kumulativa effekter på flyttstråk för fågel och av Natura 2000-områden.

Behov

Enligt Energipropositionen (Regeringen 2024a) bör planeringen för elanvändning i Sverige utgå från ett behov om minst 300 terawattimmar årligen 2045, ungefär en fördubbling jämfört med elanvändningen i nuläget. Detta ska genomföras inom ett energimål som är 100 procent fossilfritt. Avtalet sätter inget specifikt mål för utbyggnad av vindkraft generellt eller havsbaserat vindkraft specifikt, men beskriver att den är ett viktigt inslag i landets energimix.

Det regeringsuppdrag som ligger till grund för arbetet med att ta fram ändrade förslag till havsplaner anger att målsättningen är att havsplanerna ska möjliggöra för ytterligare 90 terawattimmar i årlig produktion (M2022/00276). Tillsammans med tidigare planering innebär det att målsättningen är 120 terawattimmar.

Områden med riksintresseanspråk

Energimyndigheten pekar ut områden med riksintresseanspråk för energiproduktion, i detta fall vindbruk, enligt 3 kapitlet 8 § miljöbalken. Energimyndigheten har fått i uppdrag (Regeringen 2024c) att se över riksintresseanspråk för fossilfri energiproduktion och energidistribution. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Klimat- och näringslivsdepartementet) senast den 25 oktober 2025.

Områden av allmänt intresse av väsentlig betydelse

Utöver riksintresseanspråken har ytterligare områden för energiutvinning arbetats fram i ett uppdrag där Energimyndigheten samordnat nio andra myndigheter (Energimyndigheten 2023). Dessa områden bedöms vara allmänna intressen av väsentlig betydelse för den nationella produktionen av förnybar el. De bidrar till möjligheten att uppnå energimålen.

Områdena har identifierats utifrån en helhetsbedömning som beaktar om området har lämpliga förutsättningar. Dessa förutsättningar avser vindhastighet, havsdjup och avstånd till baslinjen. Då teknik förändras i snabb takt identifierades även områden som inte är aktuella i närtid, men som bedöms kunna bli det längre fram i tiden. Områdena har även identifierats utifrån möjlighet till samexistens med andra värden och intressen, så långt som bedömts rimligt.

Havsplanernas områden med användning energiutvinning

Områden med användning energiutvinning avser vindkraft. De bygger på områden med riksintresseanspråk och områden av allmänt intresse av väsentlig betydelse för vindbruk som har identifierats i havsplaneringsprocessen.

För flera områden där det finns riksintresseanspråk eller allmänt intresse av väsentlig betydelse för vindbruk anger havsplanerna en annan användning. Det beror på att användningarna bedöms oförenliga och att den andra användningen ges företräde, enligt havsplanernas vägledning om mest lämpliga användning.

När områden anges för användning energiutvinning innebär detta en vägledning om att intresset har företräde i planering och tillståndsprövning i de områdena. Alla områden som anges för användning energiutvinning i havsplanerna innefattar även vägledning om särskild hänsyn. Det kan innefatta särskild hänsyn till totalförsvarets intressen, höga kulturmiljövärden eller höga naturvärden. Vid mer detaljerad planering eller tillståndsprövning av energiutvinning i dessa områden behöver dessa värden och intressen särskilt beaktas.

Att möjliggöra för havsbaserad vindkraft innebär att det behöver finnas ytor med olika beskaffenhet. Havsplanerna redovisar därför både områden närmare och längre från kusten, samt områden som lämpar sig för bottenfasta fundament, och områden som lämpar sig för flytande fundament. En sådan spridning gör att områden kan bebyggas vid olika tidpunkter och med olika nivåer av ekonomisk risk.

Energiområden kan nyttjas för havsbaserad vindkraft delvis eller i sin helhet och under den tid som anges i ett tillstånd. I tillståndsprövningen görs mer detaljerade utredningar, utifrån avgränsade projekt, för att pröva lämpligheten och bedöma miljökonsekvenserna. Villkor kan användas för att reglera hur samexistens och miljöpåverkan hanteras för att verksamheten ska kunna bedömas som lämplig.

Havsplanernas områden med energiutvinning utredning

Områden som anges som utredningsområden är områden där vidare utredning i planering eller tillståndsprövning krävs för att avgöra om användning energiutvinning är den mest lämpliga. Det handlar om att mer detaljerade analyser behövs för att bedöma om användningen är förenlig med

något annat intresse eller att Natura 2000-tillstånd enligt 7 kapitlet 28 a § miljöbalken krävs. Flera energiutvinningsområden anges för utredning på grund av att det behövs bättre förståelse för hur havsbaserad vindkraft i ett område eller i flera närliggande områden påverkar flyttstråk för fågel. Utredningsområdena beskrivs under respektive havsområde i del 3 och 5.

Friluftsliv

Rekommendation där det anges som mest lämplig användning

Friluftsliv

Område för friluftsliv. Förutsättningar för friluftsliv ska bibehållas genom för allmänheten tillgängliga natur-, och kulturmiljöområden av god kvalitet som bidrar till upplevelsevärden.

Behov

Det övergripande målet för friluftspolitiken är att stödja människors möjligheter att vistas ute i naturen och utöva friluftsliv med allemansrätten som grund. Alla människor ska ha möjlighet att få naturupplevelser, välbefinnande, social gemenskap och ökad kunskap om natur och miljö. Utveckling av friluftslivsrelaterade näringsverksamheter kan tillgängliggöra friluftsliv för fler människor.

Områden med riksintresseanspråk

Havs- och vattenmyndigheten och Naturvårdsverket pekar ut områden med riksintresseanspråk för friluftsliv, enligt 3 kapitlet 6 § miljöbalken inom sina respektive ansvarsområden. Endast ett fåtal områden finns utpekade inom havsplaneområdena. Dessa finns främst i anknytning till kusterna och vid vissa utsjöbankar, det vill säga grunda områden i öppna havet. Längs kusterna, innanför baslinjen, finns många områden som är utpekade som riksintresseanspråk men som ligger utanför havsplaneområdena. Behov av hänsyn till dessa riksintresseanspråk kan sträcka sig inom havsplaneområdena.

Områden som är av riksintresse

Utmed kusten och i havsområdet finns riksintressen för rörligt friluftsliv enligt 4 kapitlet 2 § miljöbalken. Vid några kustremsor är de avgränsade så att de återfinns inom havsplaneområdet. Behov av hänsyn till dessa riksintesssområden kan sträcka sig inom havsplaneområdena.

Områden av allmänt intresse av väsentlig betydelse

I denna planeringsomgång anges inga områden med allmänna intressen av väsentlig betydelse för friluftslivet. Tillkommande underlag som förbättrar kunskapsläget om friluftslivsvärden inom och i anslutning till havsplaneområdena kan komma att ligga till grund för allmänna intressen av väsentlig betydelse i framtida planering.

Havsplanernas områden med användning friluftsliv

De områden som anges som användning friluftsliv bygger på riksintresseanspråk för friluftsliv enligt 3 kapitlet 6 § miljöbalken.

När områden anges för användning friluftsliv innebär detta en vägledning om att intresset har företräde planering och tillståndsprövning i de områdena.

Försvar

Rekommendation där det anges som mest lämplig användning

F

Försvar

Område för försvarsverksamhet som omfattar sjöövningsområden samt påverkansområden för anläggningar utanför havsplaneområdena. Förutsättningar för försvarsverksamhet ska bibehållas.

f

Särskild hänsyn till totalförsvarets intressen

Inom området ska särskild hänsyn tas till totalförsvarets intressen vid förvaltning, planering och tillståndsprövning. Risk för samlad, kumulativ påverkan från energiotvinning på försvarsintressen ska beaktas.

Behov

Sveriges totalförsvär består av militär verksamhet och civil verksamhet. Försvarsmakten har behov av övningsområden i havet och i kustzonen, utan störningar från fysiska eller tekniska hinder. För signalspaning finns det behov av skydd för att motverka störningar från andra verksamheter. Det civila försvaret är i behov av en fungerande försörjning av varor och tjänster. Farleder till strategiska hamnar behöver hållas fria och förutsättningar för havskablar för elförsörjning och kommunikation behöver bibehållas.

Områden med riksintresseanspråk

För det militära försvaret finns riksintresseanspråk definierade i och i anslutning till havet. Försvarsmakten pekar ut militära områden med riksintresseanspråk enligt 3 kapitlet 9 § miljöbalken. Inom havsplaneområdena avser de sjöövningsområden.

Inom havsplaneområdena finns även riksintresseanspråk för totalförsvarets militära del som omfattas av sekretess och för dessa redovisas inte geografisk avgränsning eller funktion.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap har beslutat att samtliga ledningar och stationer i transmissionsnätet för el samt ledningarna i distributionsnätet för el mellan fastlandet och Gotland med tillhörande stationer ska utgöra områden med riksintresseanspråk på grund av att de behövs för totalförsvarets anläggningar, civila delar, enligt 3 kapitlet 9 § miljöbalken.

Områden av allmänt intresse av väsentlig betydelse

Påverkansområden inom havsplaneområdena för försvarsanläggningar (riksintresseanspråk för totalförsvaret) utanför havsplaneområden bedöms utgöra allmänna intressen av väsentlig betydelse då de behövs för försvarsanläggningarnas funktioner.

Havsplanernas områden med användning försvar

Områden som anges som användning försvar bygger på riksintresseanspråk inom havsplaneområdena (sjöövningsområden) och på påverkansområden för riksintresseanspråk som finns utanför havsplaneområdena. När områden anges för användning försvar innebär detta en vägledning om att intresset har företräde vid planering och tillståndsprövning i de områdena.

Havsplanernas områden med särskild hänsyn till totalförsvarets intressen

I de områden där särskild hänsyn till totalförsvarets intressen anges behöver verksamheter som omfattar fasta installationer samråda med Försvarsmakten om hur anläggningar kan utformas så att försvarsintressen inte påverkas negativt.

Särskild hänsyn till totalförsvarets intressen kan bland annat innebära att lokalisering och utformning av en vindkraftspark behöver anpassas till försvarsintressen. Det gäller även andra sorters fasta installationer och övrig användning. Särskild hänsyn till totalförsvarets intressen kan även innebära att anpassning behöver ske när flera energiområden samlat kan ha en påverkan på totalförsvaret. Risk för sammanlagd, kumulativ, påverkan på försvarsintressen ska alltså beaktas. Det innebär att utbyggnad inom ett energiområde kan påverka möjligheten att nyttja ett annat område som i planen anges med användning energiutvinning eller utredningsområde energiutvinning.

När särskild hänsyn till totalförsvarets intressen anges inom områden med användning natur eller generell användning avser hänsynen begränsningar av höga objekt på grund av flygverksamhet.

Generell användning

Rekommendation där det anges som mest lämplig användning

G

Generell användning

Område där ingen särskild användning har företräde. Användningarna elöverföring, friluftsliv, sandutvinning, utredningsområde sandutvinning, sjöfart, utredningsområde sjöfart och yrkesfiske som avgränsas av sina egna geografiska markeringar har dock företräde där de anges.

Havsplanernas områden med generell användning

Inom områden som anges som generell användning överlappar i olika grad annan användning som avgränsas av sina egna markeringar, såsom elöverföring, friluftsliv, sandutvinning, sjöfart eller yrkesfiske. Dessa användningarna har företräde där de anges.

Kulturmiljö

Rekommendation där det anges som mest lämplig användning

K

Kulturmiljö

Område med kultur- eller naturhistorisk miljö. Kultur- respektive naturhistoriska värden ska bevaras.

k

Särskild hänsyn till höga kulturmiljövärden

Inom området ska särskild hänsyn tas till höga kulturmiljövärden vid förvaltning, planering och tillståndsprövning.

Särskild hänsyn till höga kulturmiljövärden avser landskapets kulturhistoriska karaktär och visuell påverkan som ändrar det kulturhistoriska innehållet men innefattar även hänsyn till forn- och kulturhistoriska lämningar på havsbotten. Påverkansområden kan vara större än angivna områden i havsplanerna. Påverkan behöver bedömas utifrån lokala förutsättningar.

Värden som har identifierats i havsplaneringsprocessen listas per havsområde i del 3, 4 och 5.

Behov

Tillsammans ska kulturmiljöerna göra det möjligt för nuvarande och kommande generationer att ta del av landskapets historiska dimension och därigenom förstå Sveriges utveckling genom tiderna. Enligt de nationella kulturmiljömålen ska kulturmiljöarbetet bland annat främja ett hållbart samhälle med en mångfald av kulturmiljöer som bevaras, används och utvecklas, samt främja en helhetssyn på förvaltningen av landskapet som innebär att kulturmiljön tas till vara i samhällsutvecklingen.

Områden med riksintresseanspråk

Riksantikvarieämbetet pekar ut områden med riksintresseanspråk för kulturmiljövården enligt 3 kapitlet 6 § miljöbalken. I dagsläget finns inga riksintresseanspråk utpekade inom havsplaneområdena. Däremot finns det riksintresseanspråk för kulturmiljövården i anslutning till eller närheten av havsplaneområdena som kan påverkas av verksamheten till havs och därför behöver prövas enligt miljöbalken. Behov av hänsyn till riksintresseanspråken kan sträcka sig inom havsplaneområdena.

Områden som är av riksintresse

Riksintressen enligt 4 kapitlet miljöbalken är geografiskt avgränsade riksintresseområden angivna i miljöbalken och därmed beslutade av riksdagen. Dessa är riksintressen för obruten kust enligt 3 § och högexploaterad kust enligt 4 §. Områdena är med hänsyn till sina natur- och kulturvärden i sin helhet av riksintresse och verksamheter får inte påtagligt skada områdenas natur- och kulturvärden.

Områden av allmänt intresse av väsentlig betydelse

I havsplaneringsprocessen bedöms riksintresseanspråken inte ensamma vara tillräckliga för att nå kulturmiljömålen. Därför har ytterligare värdefulla kulturmiljöer uppmärksamrats eller identifierats i havsplaneringsprocessen som bedömts vara allmänna intressen av väsentlig betydelse.

Världsarv bedöms vara så värdefulla utifrån kultur- eller naturmiljösynpunkt att de är en angelägenhet för hela mänskligheten. De pekas ut enligt FN:s organisation för utbildning, vetenskap och kulturs (Unesco) världsarvskonvention. Världsarven Höga kusten, Hansestaden Visby, Struves meridianbåge, Södra Ölands odlingslandskap och Örlogsstaden Karlskrona ligger i anslutning till havsplaneområdena. Världsarvet Höga kusten ligger delvis inom havsplaneområdet för Bottniska viken. Verksamheter till havs kan komma att påverka världsarvens unika värden av globalt intresse och därför kan det ställas krav om en *Impact Assessment in a World Heritage context* som en del av en konsekvensbeskrivning.

En länsstyrelse eller en kommun kan enligt 7 kapitlet 9 § miljöbalken besluta att ett område ska skyddas och förvaltas som kulturresevat. Avsikten är att möjliggöra vård och bevarande av värdefulla kulturpräglade landskap. I dagsläget finns inga kulturresevat inom havsplaneområdena.

Landskapsbildsskydd är ett skydd som infördes med stöd av 19 § naturvårdslagen i dess lydelse före den 1 januari 1975. Syftet med skyddet är att skydda stora områden från större påverkan eller förändring. Bestämmelserna i områden med landskapsbildsskydd gäller fram till dess att de ersätts med andra skyddsformer. Inom havsplaneområdena finns landskapsbildsskydd för ett område vid Öregrund och Östhammar samt runt Haparanda Skärgård.

Inom ramarna för ett regleringsbrevsuppdrag (Länsstyrelserna 2024) har kustlänsstyrelserna identifierat värdeområden för marina kulturmiljövården. Planeringsunderlagets syfte är att tydliggöra vilka kulturvården utmed Sveriges kust som kan komma att påverkas av en utbyggnad av storskalig, havsbaserad vindkraft. Underlaget hanterar därmed ett urval av värdefulla kulturmiljöer. De flesta värdeområden ligger utanför det område som omfattas av havsplanerna, men har hänsynsbehov som sträcker sig in i havsplaneområdet. De flesta värdeområdena innefattar ett eller flera områden med riksintresseanspråk för kulturmiljövård. Andra underlag som kan ingå som grund för utpekandet av värdeområden är exempelvis riksintresse enligt 4 kapitlet 3 och 4 § miljöbalken, världsarv, kulturresevat, forn- och kulturhistoriska lämningar och/eller kommunalt utpekade kulturmiljöer (Länsstyrelserna 2024).

Ovan beskrivna områden bedöms i havsplaneringsprocessen vara allmänna intressen av väsentlig betydelse för kulturmiljö. Utvecklat underlag och analyser som förbättrar kunskapsläget om höga kulturmiljövården inom och i anslutning till havsplaneområdena kan komma att ligga till grund för allmänna intressen av väsentlig betydelse i framtida planering.

Havsplanernas områden med användning kulturmiljö

De områden som anges som användning kulturmiljö bygger på områden med världsarv. För närvarande är det endast ett område vid världsarvet Höga kusten som överlappar med

havsplaneområdet och redovisas med användning kulturmiljö, men flera andra världsarv längs med Sveriges kust har behov av hänsyn som sträcker sig in i havsplaneområdena.

När områden anges med användning kulturmiljö innebär detta en vägledning om att intresset har företräde i planering och tillståndsprövning i de områdena.

Havsplanernas områden med särskild hänsyn till höga kulturmiljövärden

Inom områden med särskild hänsyn till höga kulturmiljövärden kan det finnas särskilda behov av åtgärder vid förvaltning, planering och tillståndsprövning. Det kan innebära att åtgärder vidtas för att minimera direkt, indirekt och samlad, kumulativ skada på kulturmiljö och kan bestå av särskilda krav på lokalisering och utformning av vindkraftsanläggningar eller genom särskilda krav under anläggningsskedet av en vindkraftspark. Hänsynsområden kan vara större än angivna områden i havsplanerna. Särskilt kulturmiljöer vars värden är starkt knutna till behovet av fri horisont kan behöva hänsyn på längre avstånd. Påverkan behöver bedömas utifrån lokala förutsättningar i kommande planerings- och tillståndprocesser.

Förutsättningarna för en etablering kan fullständigt bedömas först när det står klart hur en tänkt etablering kommer att ta sig uttryck (höjd, placering, utformning, gestaltning). I det tidiga planeringsskede som en nationell havsplan utgör går det därför inte att fullt ut ange förutsättningar för en etablering i närheten av en kulturmiljö utan detta är något som ytterligare klargörs i efterföljande processer på en regional och lokal nivå.

Särskild hänsyn till höga kulturmiljövärden anges i områden med användning energiutvinning och utredningsområde energiutvinning där dessa har ett avstånd på 35 km eller mindre från riksintresseanspråk för kulturmiljövärden enligt 3 kapitlet 6 § miljöbalken eller identifierade värdeområden för marina kulturmiljövärden i kustlänsstyrelsernas underlag (Länsstyrelserna 2024). På detta avstånd bedöms vindkraftverk till havs kunna riskera att visuellt påverka (indirekt påverka) kulturmiljöer på land. I de fall där kustlänen har integrerat hänsynsavstånd i utpekade värdeområden har särskild hänsyn i huvudsak angetts där direkta överlapp finns mellan värdeområdena och föreslagna energiområden. Särskild hänsyn till höga kulturmiljövärden anges i denna planeringsomgång i förhållande till användning energiutvinning för att havsbaserad vindkraft bedöms ha ett större behov av vägledning utifrån den påverkan det kan medföra på kulturmiljövärden som många gånger återfinns i kust- och skärgårdsområdena utanför havsplaneområdet.

Avståndet på 35 kilometer har varit en utgångspunkt i arbetet med att relatera vindkraftsområdenas indirekta påverkan på värdefulla kulturmiljöer i havsplaneringsarbetet och används som ett generellt hänsynsavstånd. Avståndet baseras på en antagen höjd om 350 meter till vindkraftverkens högsta punkt. Avståndet har även varit en utgångspunkt för bedömning av samexistens mellan vindkraft och kulturmiljö inom ramarna för arbetet med Energimyndighetens myndighetsgemensamma regeringsuppdrag om *Förslag på lämpliga energiutvinningsområden för havsplanerna* (Energimyndigheten 2023). Faktiska hänsynsavstånd behöver bedömas i ett lokalt perspektiv.

Natur

Rekommendation där det anges som mest lämplig användning

N

Natur

Område för natur. Området har naturvärden som ska bevaras och utvecklas för säkerställande av biologisk mångfald och främjande av ekosystemtjänster.

n

Särskild hänsyn till höga naturvärden

Inom området ska särskild hänsyn tas till höga naturvärden vid förvaltning, planering och tillståndsprövning.

Värden som har identifierats i havsplaneringsprocessen listas per havsområde i del 3, 4 och 5.

Behov

Den biologiska mångfalden ska bevaras. När havet och dess resurser nyttjas ska det ske på ett hållbart sätt, för nuvarande och framtida generationer. Vissa marina miljöer behöver särskilt värnas i relation till andra verksamheter. Dessa behov kan motivera skydd eller andra åtgärder inom förvaltning och tillståndsprövning för att säkerställa minskad miljöpåverkan på marina ekosystemtjänster såsom fiskproduktion.

Livskraftiga marina miljöer stärker och säkrar tillgång till ekosystemtjänster. Sammanhängande, representativa och ekologiskt funktionella strukturer är viktiga förutsättningar för detta. Det finns även behov av hållbar förvaltning av områden som är extra viktiga för de marina ekosystemen när klimatet förändras, så kallade klimattillflykter.

En klimattillflykt är ett område som kan behöva särskilt skydd för att viktiga växter och djur ska bevaras när klimatet förändras och deras utbredning minskar. Områdena är ofta de mer stabila delarna av en arts större utbredningsområde som väntas bli kvar när salthalt och temperatur förändras. En klimattillflykt bedöms vara viktig för att arten ska fortsätta att finnas i havsområdet. Klimattillflykt kan också kallas för klimatreffug eller klimatreffugium. Läs mer i rapporten Underlag för klimatreffug i havsplaneringen 2017 (Havs- och vattenmyndigheten 2017c).

Områden av riksintresse och med riksintresseanspråk

Tre olika riksintressen berör naturvärden i havet:

- Riksintressen enligt 4 kapitlet 8 § miljöbalken, det vill säga Natura 2000-områden, föreslås av länsstyrelsen. Därefter granskar Naturvårdsverket urvalet och föreslår områden till regeringen. Det är därefter regeringen som beslutar att föreslå till EU-kommissionen att dessa områden ska upptas i Natura 2000-nätverket. Natura 2000-områden ingår som en del i det marina områdesskyddet.
- Riksintresseanspråk för naturvård enligt 3 kapitlet 6 § miljöbalken pekas ut av Havs- och vattenmyndigheten.

- Riksintresseanspråk för yrkesfisket avseende lek- och uppväxtområden enligt 3 kapitlet 5 § miljöbalken pekas ut av Havs- och vattenmyndigheten.

Områden av allmänt intresse av väsentlig betydelse

I havsplaneringsprocessen bedöms riksintressena och riksintresseanspråken inte ensamma vara tillräckliga för att uppnå god miljöstatus, bevara den biologiska mångfalden, stärka ekosystemtjänster och skydda viktiga områden och arter när klimatet förändras. Därför har ytterligare områden med höga naturvärden uppmärksamats eller identifierats i havsplaneringsprocessen och bedömts vara allmänna intressen av väsentlig betydelse. Områdena utgörs dels av redan skyddade områden enligt 7 kapitlet miljöbalken, dels av områden som identifierats inom ramen för havsplaneringsprocessen.

De områden som är av allmänt intresse av väsentlig betydelse för höga naturvärden och som har identifierats inom havsplaneringen bygger på en stor mängd underlagsinformation som samlats in eller tagits fram av Havs- och vattenmyndigheten (Havs- och vattenmyndigheten 2019). En uppdatering av underlaget genomfördes av kustlänsstyrelserna under hösten 2022. Underlaget visar naturtyper och arter som är förekommande och representativa för respektive havsplaneområden. Bedömningen baseras på följande kriterier:

- Området utgör Marine Protected Area, MPA, enligt de regionala havsmiljökonventionerna Helcom (Konventionen för skydd av Östersjöområdets miljö) och Oskar (Konventionen för skydd av den marina miljön i Nordostatlanten), men är inte skyddat genom svensk lagstiftning.
- Området har bekräftade naturvärden eller hänsynsbehov enligt flerfaldiga underlag. Det avser underlag som rör naturvärdeskartering och miljöpåverkan. Det ingår även underlag om områden viktiga för arter och ekosystem i ett framtida förändrat klimat, så kallade klimattillflykter.
- Området har bekräftade naturvärden eller hänsynsbehov utifrån enskilt underlag. Underlagen som ligger till grund för bedömningen visar på låg osäkerhet.
- Området har bekräftade naturvärden med hög ursprunglighet. Ursprunglighet definieras som områden med förhållandevis låg miljöpåverkan samtidigt som de ekologiska värdena är höga.
- Området är i en planeringsprocess för att bli ett marint skyddat område till exempel Natura 2000-område, naturreservat eller nationalpark.

Marina naturreservat och nationalparker bedöms vara av allmänt intresse av väsentlig betydelse. Dessa områden ingår i det marina områdesskyddet tillsammans med Natura 2000-områden. Även planerade marina områdesskydd av typerna Natura 2000 och marina naturreservat utgör allmänt intresse av väsentlig betydelse.

Vissa områden av allmänt intresse av väsentlig betydelse omfattas idag inte av befintligt områdesskydd. Havsplanerna bidrar till att uppmärksamma och stärka potentiella ekologiska sammanhang mellan områden som omfattas av ett marint skydd och områden av allmänt intresse av väsentlig betydelse genom att identifiera de senare. Planeringen förstärker således

förutsättningarna för en sammanhängande grön infrastruktur, genom områden som är viktiga för att bevara ekosystemtjänster.

Havsplanernas områden med användning natur

De områden som anges med mest lämplig användning natur bygger på riksintressen enligt 4 kapitlet 8 § miljöbalken, det vill säga Natura 2000-områden, riksintresseanspråk för naturvård enligt 3 kapitlet 6 § miljöbalken, riksintresseanspråk för yrkesfisket avseende lek- och uppväxtområden enligt 3 kapitlet 5 § miljöbalken samt nationalparker och naturreservat enligt 7 kapitlet miljöbalken. När områden anges för användning natur innebär detta en vägledning om att intresset har företräde i planering och tillståndsprövning i de områdena.

Naturvärden som behöver skyddas kan även finnas i andra områden. Det gäller till exempel arter och livsmiljöer skyddade enligt art- och habitatdirektivet eller fågeldirektivet (92/43/EEG, 2009/147/EG).

Miljöövervakningsstationer finns på specifika platser i havet. Med anledning av havsplanernas skala redovisas inte de specifika platserna i plankartorna. Stationerna bör dock beaktas i planering, förvaltning och tillståndsprövning.

Havsplanernas områden med särskild hänsyn till höga naturvärden

Områden som anges med särskild hänsyn till höga naturvärden baseras på identifierade allmänna intressen av väsentlig betydelse som är beskrivna ovan. I områden med särskild hänsyn till höga naturvärden kan det finnas särskilda behov av framtida åtgärder vid förvaltning, planering och tillståndsprövning för att säkerställa ekosystemtjänster kopplade till områdenas värden, strukturer och förutsättningar. Särskild hänsyn till höga naturvärden kan bland annat innebära att verksamheter anpassas till platser och tidsperioder som minimerar direkt, indirekt eller kumulativ skada på naturvärden. Det kan exempelvis handla om:

- att Försvarsmakten vid planering av sin verksamhet samråder med kommuner och länsstyrelser om de lokala förutsättningarna och anpassar övningar och aktiviteter till platser och tidsperioder så att höga naturvärden inte skadas
- anpassning i utformning och teknik av anläggningar för energiutvinning eller anpassning av anläggningsarbeten och drift till särskilda tidsperioder
- införande eller utökande av marint områdesskydd
- fiskereglering avseende områden, redskap eller tid för fångstupptag
- anpassning av hastighet, maximalt djupgående eller tidpunkt för sjötrafiken.

Naturvärden att ta hänsyn till kan även finnas i andra områden. Det gäller till exempel arter och livsmiljöer skyddade enligt art- och habitatdirektivet eller fågeldirektivet.

Sandutvinning

Rekommendation där det anges som mest lämplig användning

Sandutvinning

Område för sandutvinning. Förutsättningar för sandutvinning och god tillgänglighet för fartyg vid utvinning ska bibehållas.

Utredningsområde sandutvinning

Område med goda förutsättningar för sandutvinning där vidare utredning krävs för att avgöra om användning sandutvinning är den mest lämpliga.

Behov

Uttag av naturgrus på land ska minska som ett led i att säkra Sveriges grundvatten och uppfylla miljö kvalitetsmålet *Grundvatten av god kvalitet*. Naturgrus bygger upp många naturliga grund- och dricksvattenreservoarer och har ofta höga natur- och kulturvärden. Bergkross är det främsta ersättningsmaterialet för naturgrus i strävan att minska uttaget av naturgrus. Det finns en del användningsområden, såsom till den fina fraktionen i betong, där det i dagens läge är kostsamt eller kräver mycket energi att producera ersättningsmaterial från krossat berg samt genererar restprodukter. Inom dessa användningsområden kan marin sand och grus ersätta naturgrus från land.

Marin sand och grus kan också användas för att motverka den kusterosion som sker längs några kustavsnitt i södra Sverige. Att sanden utvinns nära där den ska användas är fördelaktigt med tanke på kostnader och miljöeffekter av långa transporter.

Områden med riksintresseanspråk

Fyndigheter som innehåller värdefulla ämnen eller material kan pekas ut som riksintresseanspråk enligt 3 kapitlet 7 § miljöbalken. Det är Sveriges geologiska undersökning, SGU, som kan peka ut riksintresseanspråken. Inga riksintresseanspråk för sand finns i havsplaneområdena.

Områden av allmänt intresse av väsentlig betydelse

Utifrån ett regeringsuppdrag har Sveriges geologiska undersökning identifierat områden där det finns möjligheter till ett miljömässigt hållbart uttag av marin sand och grus av rätt kvalitet. Den miljömässiga hållbarheten bedöms utifrån flera aspekter (Sveriges geologiska undersökning 2017):

- Området får inte vara för kustnära eftersom detta riskerar förändringar i sedimentdynamiken, vilket kan orsaka ökad kusterosion.
- Solljusexponerade grunda biologiskt produktiva och känsliga områden ska undvikas.
- Biologisk mångfald ska bevaras och ekosystemen i och kring tåkten får inte påverkas i sådan grad att förmågan att leverera ekosystemtjänster försvinner eller oåterkalleligt

minskar.

De identifierade områdena bedöms i havsplaneringsprocessen vara allmänna intressen av väsentlig betydelse då sandutvinning i havet anses viktigt i arbetet med klimatanpassning, för att nå miljökvalitetsmål samt för materialförsörjningen.

Havsplanernas områden med användning sandutvinning

De områden som anges som användning sandutvinning bygger på i havsplaneringsprocessen identifierade områden av allmänt intresse av väsentlig betydelse. De områden som anges lämpliga för sandutvinning i havsplanerna behöver utredas vidare i vilka delar av områdena som hållbar utvinning kan möjliggöras, med utgångspunkt i det underlag som tagits fram av Sveriges geologiska undersökning och Havs- och vattenmyndigheten.

När områden anges för användning sandutvinning innebär detta en vägledning om att intresset har företräde i planering och tillståndsprövning i de områdena. Områdena behöver utvärderas noggrant, bland annat när det gäller fysiska, kulturhistoriska och biologiska aspekter innan en täktverksamhet kan komma till stånd. Kontinuerlig utvärdering med hjälp av lämpliga kontrollprogram är också nödvändig.

Större delen av den yta som pekas ut som områden för sandutvinning i havsplanerna finns i södra Sverige där förbrukningen av naturgrus är stor samtidigt som tillgången till naturgrus på land är begränsad. Södra Sverige förväntas fortsatt ha ett expansivt byggande. De marina förutsättningarna, förhållandevis låga transportkostnader till förbrukningsområden samt höga kostnader för annat ersättningsmaterial motiverar sandutvinning som användning i delar av havsområdena. Ett annat motiv är behov av sand för att motverka kusterosion i södra Sverige.

Havsplanernas områden med användning utredningsområde sandutvinning

I områden där sandutvinning förväntas kräva så kallat Natura 2000-tillstånd enligt 7 kapitlet 28 a § miljöbalken anges området som utredningsområde sandutvinning.

Sjöfart

Rekommendation där det anges som mest lämplig användning

Sjöfart

Område med särskild betydelse för sjöfart. Förutsättningar för sjöfartsverksamhet ska bibehållas och trafiksäkerhet med tillräckliga manöverutrymmen ska beaktas.

Utredningsområde sjöfart

Område för vidare utredning för att avgöra om användning sjöfart är den mest lämpliga.

Behov

Det övergripande transportpolitiska målet är att säkerställa en samhällsekonomiskt effektiv och långsiktigt hållbar transportförsörjning för medborgarna och näringslivet i hela landet. Effektiva, hållbara och kapacitetsstarka godstransporter är en prioriterad fråga för regeringen. Några av syftena med den nationella planen för transportsystemet 2022–2033 är att främja överflyttningen av godstransporter från väg till järnväg och sjöfart, att minska transportsektorns miljöpåverkan och att skapa förutsättningar för att utveckla morgondagens transportsystem. Sjöfarten har stor betydelse för en fungerande försörjning av Sverige med varor och tjänster, vilket även har relevans för totalförsvaret.

Områden med riksintresseanspråk

Trafikverket pekar ut områden med riksintresseanspråk för kommunikationer avseende sjöfart enligt 3 kapitlet 8 § miljöbalken.

Områden av allmänt intresse av väsentlig betydelse

Stråk som utgör särskilt viktiga länkar mellan Sverige och grannländerna bedöms vara allmänna intressen av väsentlig betydelse.

Havsplanernas områden med användning sjöfart

De områden som anges som användning sjöfart bygger på riksintresseanspråk för sjöfart och i havsplaneringsprocessen identifierade områden av allmänt intresse av väsentlig betydelse för sjöfart. Sjöfart bedrivs i alla havsområden. På grund av olika faktorer sker dock stora delar av framför allt den internationella trafiken med större fartyg i vissa avgränsade stråk. Dessa stråk utgör enbart rekommendationer. Fartygstrafik av mycket stor vikt för Sverige kan förekomma och förekommer alltså även utanför de stråk som anges som användning sjöfart i havsplanerna.

När områden anges för användning sjöfart innebär detta en vägledning om att intresset har företräde vid planering och tillståndsprövning i de områdena. Dessa områden representerar de stråk som är av störst betydelse för att effektiva, säkra och tillgängliga sjöfartstransporter ska kunna bibehållas och utvecklas, men begränsar inte sjöfarten till dessa stråk. Sjöfarten i sin helhet har betydligt större ytanspråk än plankartans stråk för att fungera väl.

Att sjöfarten har tillträde till och använder även andra områden är en förutsättning för att de i havsplanerna utpekade stråken kan ha en så begränsad geografisk yta. Fartyg har rätt till oskadlig genomfart i territorialhavet enligt havsrätten. Den internationella sjöfarten regleras framför allt av Internationella sjöfartsorganisationen (International Maritime Organization, IMO).

Flera vindkraftsparker i samma havsområde kan innebära risk för sammanlagd, kumulativ påverkan på sjöfartens rörlighet och säkerhet när den tillgängliga ytan begränsas. Den risken ska beaktas.

I Bottniska viken råder särskilda förutsättningar vintertid med tjock och omfattande havsis. Detta påverkar förutsättningarna för sjöfarten som behöver stora ytor för att säkra framkomligheten. Detta bör beaktas vid etablering av vindkraft och andra fasta installationer till havs. Det saknas

samlad kunskap om hur havsbaserad vindkraft påverkar isbildning, förutsättningar för isbrytning och vintersjöfart.

Det ska finnas ett säkerhetsavstånd mellan en vindkraftspark och ett fartygsstråk eller en farled. Storleken på säkerhetsavståndet är beroende av vilken trafik som trafikerar stråket men även de geografiska förutsättningarna (Sjöfartsverket och Transportstyrelsen 2023). Vid utformning av energiområdena har planeringen tagit höjd för att säkerhetsavståndet inryms i ytan för energiområdet. Säkerhetsavståndet redovisas därför inte i plankartan. Placeringen av vindkraftsparken och hur stort avstånd som behövs i ett enskilt projekt fastställs först i tillståndsprcessen för vindkraftsanläggningen. Havsplanen vägleder inte om specifika säkerhetsavstånd.

Havsplanernas områden med användning utredningsområde sjöfart

Där områden anges som användning utredningsområde sjöfart behöver det utredas vidare om sjöfart är den mest lämpliga användningen. Det anges där fler än en användning har anspråk i samma område och mer utredning av de aktuella användningarnas behov på platsen krävs innan beslut om mest lämplig användning kan fattas. Riksintresseanspråk för sjöfart finns kvar även om riksintresseanspråket motsvaras av utredningsområde sjöfart. Användning utredningsområde sjöfart anges också där det saknas tillräckligt underlag för att avgränsa den närmare sträckningen av användningen.

Yrkesfiske

Rekommendation där det anges som mest lämplig användning

Yrkesfiske

Område för yrkesfiske. Förutsättningar för att bedriva yrkesfiske ska bibehållas. God tillgänglighet för yrkesfiskefartyg till hamnar och fiskeområden lämpliga utifrån variationer över säsonger och år ska beaktas.

Behov

Yrkesfisket är en maritim näring med betydelse för livsmedelsförsörjning och livsmedelsproduktion. Yrkesfisket ger också upphov till landbaserade arbetstillfällen inom hamnverksamhet och beredningsindustri, vilket bidrar till livskraftiga skärgårdssamhällen som upprätthåller identitet och kulturmiljö. Att upprätthålla en hållbar matproduktion med livsmedel med högt näringsvärde är viktigt för samhället. Fisk från vårt närområde är ett betydelsefullt bidrag till vår livsmedelsförsörjning. Behoven förutsätter att god miljöstatus i havet nås och upprätthålls samt att de ekosystemtjänster som fisket är beroende av säkerställs. Yrkesfisket kräver relativt stora ytor eftersom olika fångstmetoder och målarter innebär olika fiskeområden som förändras mellan olika årstider, från år till år och över längre tid.

Områden med riksintresseanspråk

Havs- och vattenmyndigheten pekar ut områden med riksintresseanspråk för yrkesfisket avseende fångstområden och landningshamnar enligt 3 kapitlet 5 § miljöbalken. Havs- och vattenmyndigheten arbetar under 2024 med en översyn och aktualisering av hamnar med riksintresseanspråk för yrkesfisket.

Havsplanernas områden med användning yrkesfiske

Användning yrkesfiske baseras huvudsakligen på riksintresseanspråk avseende fångstområden. En mindre del av ett område i Skagerrak baseras på allmänt intresse av väsentlig betydelse för yrkesfiske.

Riksintresseanspråk för yrkesfisket avseende lek- och uppväxtområden ingår i områden med användning natur i havsplanerna. Potentiellt viktiga områden för fiskhabitat utanför riksintresseområden ingår i områden med särskild hänsyn till höga naturvärden.

Hur yrkesfisket bedrivs och vilka redskap som används kan komma att förändras i framtiden, exempelvis på grund av beståndsförändringar eller teknisk utveckling av redskap. Det kan också komma att förändras av att det införs restriktioner som rör ett specifikt fiske eller fiskemetod.

När områden anges för användning yrkesfiske innebär detta en vägledning om att intresset har företräde i planering och tillståndsprövning i de områdena. Yrkesfiske bedrivs även i andra områden och vid tillståndsprövning är det därför viktigt att söka uppdaterad information om fisket i det aktuella området.

Data- och telekablar

Utläggning av data- och telekablar, kraftkablar, rörledningar och gasledningar ska möjliggöras där det är lämpligt. Drift och underhåll av data- och telekablar, kraftkablar, rörledningar och gasledningar ska alltid möjliggöras. Detta gäller för hela planområdet. Det finns inga områden angivna för data- och telekablar i havsplanerna.

Det saknas övergripande sektorplanering för data- och telekablar. Platser för nedläggning av sådana kablar bör stämmas av tidigt vid projektering av kabelläggning för att minska konflikterna med andra anspråk.

Geologisk lagring av koldioxid

Enligt beräkningar finns en betydande kapacitet för koldioxidlagring i Sverige och inom svensk ekonomisk zon (Sveriges geologiska undersökning 2016). Det behövs emellertid mer data och kunskap innan några områden för lagring kan föreslås i havsplanerna.

Vattenbruk

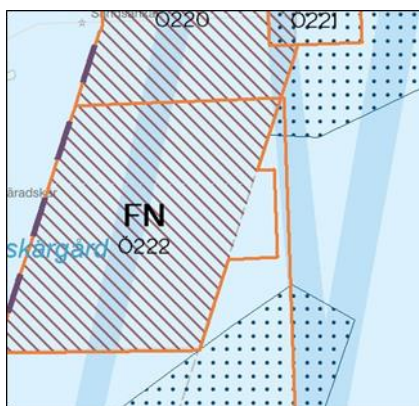
I dagsläget finns ingen samlad nationell kartläggning av möjliga geografiska utvecklingsområden för vattenbruk i planområdet. I Jordbruksverkets och Havs- och vattenmyndighetens handlingsplan för utveckling av svenskt vattenbruk 2021 - 2026 syftar en åtgärd till att underlätta

identifiering och planering av lämpliga områden för olika former av hållbart vattenbruk (Jordbruksverket 2021). Nya planeringsunderlag tillsammans med utvecklad odlingsteknik kan på sikt bidra till bättre planeringsförutsättningar för vattenbruk i planområdet. I detta skede skapar havsplanerna beredskap för vattenbruk, men anvisar inga specifikt avgränsade områden avsedda för vattenbruk.

2.4. Vägledning om samexistens

Havsplanerna ska främja samexistens mellan olika verksamheter och användningsområden. Att havsplanerna anger samexistens skapar flexibilitet och uppmuntrar verksamheter till ömsesidig anpassning och utveckling. Samexistensen kan också leda till synergieffekter. Övervägandena nedan syftar till att vägleda om hur samexistens kan fungera och förklara hur havsplanerna förhåller sig till samexistens mellan de olika användningar som anges. De är grupperade under två rubriker beroende på graden av anpassning som vanligen bedöms nödvändig för samexistens – viss anpassning och mer anpassning. För att samexistensen ska kunna fungera kan exempelvis vissa verksamheter behöva regleras ytterligare eller särskilda villkor föreskrivas av tillståndsprövande myndigheter. Det kan även handla om särskilda föreskrifter som kan behövas för att syftet med havsplanerna ska uppnås och som regeringen beslutar om enligt 4 kapitlet 10 § andra stycket miljöbalken.

Samexistens mellan användningar kan bedömas vara möjlig på en plats medan det på en annan plats inte bedöms fungera. På liknande sätt kan samexistens bedömas vara möjlig i ett övergripande perspektiv men inte inom planeringens tidshorisont eller på en specifik plats (samlokalisering). När användningar inte bedöms kunna samexistera inom ett geografiskt område ges ett intresse företräde.

Figur 2.4-1 Exempel på hur samexistens kan se ut i plankartan. I plankartan redovisas samexistens genom att användningar överlappar. I området Ö222 samexisterar användningarna försvar (F), natur (N), friluftsliv (snedställda sträck), och sjöfart (blå linjer).

Där samexistens kan kräva viss anpassning

Försvar och sjöfart

Havsplanerna anger samexistens mellan försvar och sjöfart. Sjöfart kan ofta bedrivas utan begränsning inom ett sjöövningsområde. När försvarsövningar pågår kan ett sjöövningsområde behöva avlysas tillfälligt.

Försvar och yrkesfiske

Havsplanerna anger samexistens mellan försvar och yrkesfiske. Yrkesfiske kan ofta bedrivas utan begränsning inom ett försvarsområde. När försvarsövningar pågår kan ett sjöövningsområde behöva avlysas tillfälligt. Försvarsövningar kan emellertid påverka yrkesfiskets resurser genom fiskdödlighet och påverkan på lek- och uppväxtområden.

Kulturmiljö och natur

Havsplanerna anger samexistens mellan kulturmiljö och natur. Kulturmiljöer är ofta väl integrerade i naturen. Naturvårdsinsatser, exempelvis hantering av marint skräp och borttagning av förlorade fiskeredskap, kan skada fornlämningar om de utförs med ovarsamma metoder. Vrak kan i vissa fall utgöra ett kulturvärde samtidigt som de kan påverka miljön negativt.

Kulturmiljö och friluftsliv

Havsplanerna anger samexistens mellan kulturmiljö och friluftsliv. Kulturmiljöer är ofta en del av de värden som utgör grunden för friluftsliv eller gör ett område attraktivt för besökare. Detta bidrar till synergieffekter, men en hög besöksintensitet kan också ha negativ påverkan på kulturmiljön. Det finns ett stort värde i att tillgängliggöra kulturarvet under vattnet, bland annat för dykare. Dykning och annat friluftsliv, som sportfiske och båtliv, kan dock innebära en risk för att kulturmiljön under vatten skadas.

Natur och friluftsliv

Havsplanerna anger samexistens mellan natur och friluftsliv. Naturen är ofta en del av de värden som utgör grunden för friluftsliv eller gör ett område attraktivt för besökare. Detta bidrar till synergieffekter, men en hög besöksintensitet kan också medföra påverkan på naturvärdena. Exploatering av natursköna platser för turismverksamheter kan, liksom fritidsfiske och buller från fritidsbåtar, vattenskotrar och andra aktiviteter, innebära en konflikt med naturvårdsintressen.

Friluftsliv och sandutvinning

Sandutvinning kan medföra negativ påverkan på naturvärden som i sin tur kan förändra förutsättningarna för friluftsliv. Samtidigt kan en ökad trafik vid borttransportering av sanden påverka förutsättningarna för friluftsliv negativt. Sandutvinning, och därmed transporter, sker dock som regel under begränsade perioder.

Friluftsliv och yrkesfiske

Havsplanerna anger samexistens mellan friluftsliv och yrkesfiske. Yrkesfisket utgör grunden för fiskesamhällen utmed kusten som är attraktiva för friluftsliv. Interessekonflikter kan finnas mellan fritidsfiske och yrkesfiske om man vill fiska på samma plats med redskap som inte fungerar tillsammans eller genom konkurrens av fiskeresursen.

Sandutvinning och sjöfart

Havsplanerna anger samexistens mellan sandutvinning och sjöfart. Sandutvinning kan alstra viss trafik och medföra hinder för framkomligheten för sjöfarten. Sandutvinning sker dock under begränsade perioder, vilket gör att påverkan begränsas.

Sjöfart och yrkesfiske

Havsplanerna anger vanligen samexistens mellan sjöfart och yrkesfiske. Yrkesfiske med rörliga redskap fungerar ofta med viss anpassning i områden med sjöfart, men kan ibland försvåras vid intensiv fartygstrafik eller trafikseparering.

Där samexistens kan kräva mer anpassning

Energiutvinning och försvar

Energiutvinning och försvarsintresset är i många områden svåra att kombinera eftersom vindkraftsparker kan ha stor inverkan på Försvarsmaktens anläggningar och verksamhet. Vindkraftsetableringar kan påverka Försvarsmaktens fasta och flygburna system samt undervattenssensorer genom att orsaka akustiska störningar och blockering och reflexer av de elektromagnetiska signalerna som används av radarsystem och radiolänkar. Vindkraftverkens höga höjder och hindersbelysning kan också påverka luftfarten negativt.

I länder i närområdet har det gått att kombinera försvarsintresset med energiutvinning på annat sätt, antingen genom att förbjuda energiutvinning i begränsade områden, genom tekniska lösningar eller genom att kombinera intressena (Odell m.fl. 2022).

För samtliga energiområden anges i havsplanen särskild hänsyn till totalförsvarets intressen.

Energiutvinning och kulturmiljö

Energianläggningar till havs kan påverka kulturmiljövärden och landskapsbild negativt. Påverkan kan även ske nattetid i mörker på grund av hindersbelysning. Storskaliga vindkraftsparker i närheten av kusten kan komma att dominera en plats och därigenom påverka de värden som visar på viktiga historiska skeenden och som tidigare gett platsen dess karaktär. Anläggningar som fundament eller kablar på havsbotten kan ha negativ inverkan på fornlämningar ifall inte botten undersöks noggrant och anpassningar görs. I anläggningsfasen kan påverkansområdet på havsbotten vara betydligt större än själva exploateringsområdet. Tillstånd från länsstyrelsen kan krävas för verksamhet som riskerar att påverka fornlämningar. Arkeologisk utredning och undersökning kan krävas. Sådana kan bidra till en ökad kunskap om marina kulturmiljövärden.

Lokalisering och anpassningsåtgärder som till exempel avser höjd och hindersbelysning vid utformning av energianläggningar kan begränsa negativ påverkan. Inom områden som omfattas av riksintresse enligt 4 kapitlet 3 § miljöbalken är det inte tillåtet med tillståndspliktig vindkraft, med undantag för Öland. I sådana områden anger havsplanerna inte energiutvinning.

Energiutvinning och natur

Bedömningen av möjligheten till samexistens görs ur ett helhetsperspektiv som också tar hänsyn till sammanlagda, kumulativa, effekter av energiområden eller andra planerade verksamheter i närområdet ur ett långsiktigt perspektiv. Vid tillståndsprövningen av en verksamhet som kan ha en betydande påverkan på ett Natura 2000-område ska en bedömning göras om verksamheten är förenlig med bestämmelserna i 7 kapitlet 28b–29 §§ miljöbalken. Tillståndsprövningen sker på en mer detaljerad nivå än havsplaneringens översiktliga bedömningar.

Energiutvinning i form av vindkraftsanläggningar till havs kan påverka fågel och fladdermöss, däggdjur samt bottenmiljön negativt. Under anläggningsfasen uppstår vanligen undervattensbuller från pålning och trafik som kan påverka djurlivet negativt. Under driftsfasen uppstår ljud som kan påverka djurlivet. Anläggningen i sig kan utgöra hinder för fågel eller fladdermöss. Under avvecklingsfasen uppstår vanligen undervattensbuller från arbete och trafik som kan påverka djurlivet negativt. Kablar och förankring längs botten kan skada värdefulla naturmiljöer och elektriska kablar som genererar elektromagnetiska fält kan påverka marina organismer i olika utsträckning. Vindkraftverken kan samtidigt utgöra konstgjorda rev som skapar skyddade födosöksområden för fisk.

Det behövs mer kunskap om vindkraftsetableringar kan påverka hydrografin. Enligt modellstudier kan havsbaserad vindkraft påverka den vertikala blandningen av vattnet i Östersjön (Arneborg m.fl. 2024). Havsbaserad vindkraft kan använda sig av olika skyddsåtgärder för att minska påverkan på naturvärden. Till exempel kan det handla om behovsstyrd hindersbelysning, lokaliserings- och utformningsanpassningar, bullerreducerande åtgärder vid anläggningsarbeten och säsongsanpassningar för anläggning, drift och avveckling. Sådana åtgärder kan leda till att samexistens är möjlig.

Energiutvinning och friluftsliv

Energiutvinningar kan påverka de upplevelsevärden som finns i landskapet. Det kan handla om påverkan av ljud, ljus och skuggor från vindkraftverk och visuell påverkan på landskapet i form av att till exempel en fri sikt mot horisonten bryts. Energiområden kan minska tillgängligheten till havsområden som är attraktiva utifrån friluftslivssynpunkt. Energiområden kan samtidigt utgöra landmärken och turistmål. Fritidsfiske kan påverkas negativt av minskad tillgänglighet till fiskeområden samtidigt som vindkraftverken kan utgöra konstgjorda rev som skapar goda förutsättningar för fisk. Lokalisering och anpassningsåtgärder som till exempel avser höjd och hindersbelysning vid utformning av energianläggningar kan begränsa negativ påverkan.

Energiutvinning och sandutvinning

Energiutvinning med vindkraftverk kan behöva stabil botten för grundsättning. Vid sandutvinning sugas eller grävs sand upp från botten, vars stabilitet då förändras. Sandutvinningen är också beroende av tillgänglighet för transporter. Havspanen anger inte energiutvinning och sandutvinning i samma område.

Energiutvinning och sjöfart

Havspanerna anger i huvudsak inte energiutvinning och sjöfart i samma område. Vilket intresse som ges företräde beror på vilken av användningarna som bedöms mest lämplig på den specifika platsen och om behoven bedöms kunna tillgodoses någon annanstans. På flera platser bedöms sjöfartens framkomlighet tillgodoses inom närliggande områden, förutsatt att tillräckliga säkerhetsavstånd finns.

Det är i flera fall möjligt att anpassa utformningen av vindkraftsparkerna på ett sådant sätt att sjöfartens framkomlighet och säkerhet inte påverkas negativt. Sjöfarten kan dock vanligen inte passera genom ett område med fasta anläggningar som en vindkraftspark om området är litet eller verken står tätt. Havskablar kan påverka möjligheterna till nödankring och därför komma i konflikt med sjöfarten, särskilt i livligt trafikerade farleder. Det finns också ett särskilt behov av förbättrad kunskap när det gäller den havsbaserade vindkraftens påverkan på isbildning och förutsättningar för isbrytning och vintersjöfart i Bottniska viken.

Energiutvinning och yrkesfiske

Havsbaserad vindkraft försvårar för navigation och yrkesfiske inom området. Flytande vindkraft bedöms inte kunna samexistera med yrkesfiske. Installation av bottenfasta fundament försvårar att använda både aktiva och passiva redskap i olika grad. Pelagiskt yrkesfiske bedöms inte kunna samexistera med bottenfasta fundament. Anpassning av vindkraftsparkens utformning eller fiskeredskap kan påverka möjligheterna till samexistens. Internationella exempel har visat på ett minskat fiske även inom anpassade vindkraftsparker. Utveckling inom både juridiska och tekniska frågor krävs för att främja samexistens (Havs- och vattenmyndigheten 2023).

Försvar och kulturmiljö

Havspanerna anger vanligen samexistens mellan försvar och kulturmiljö. I havet kan försvarsverksamhet innebära risk för negativ påverkan på kulturlämningar och kulturlandskap på

havsbotten. Försvarsanläggningar kan samtidigt utgöra en del av det kulturhistoriska arvet vid kusten.

Försvar och natur

Havsplanerna anger vanligen samexistens mellan försvar och natur. I de fall samexistens bedöms olämpligt ges ett intresse företräde. Om området är ett Natura 2000-område gäller miljöbalkens regler om verksamhet i Natura 2000-områden. Försvarsverksamhet kan innebära trafik, buller, sprängningar och andra aktiviteter som riskerar att påverka naturvärden negativt. Den militära marina verksamheten kan behöva anpassas så att skada på naturvärden minimeras.

Försvar och friluftsliv

Havsplanerna anger i huvudsak samexistens mellan försvar och friluftsliv. Försvarsverksamhet kan innebära buller, trafik, sprängningar, avlysning och andra aktiviteter som riskerar att påverka friluftsliv negativt. Verksamheterna kan ibland anpassas till varandra för att minska de negativa effekterna.

Försvar och sandutvinning

Havsplanerna anger i huvudsak inte samexistens mellan försvar och sandutvinning. Försvarsverksamhet som till exempel medför ammunitionsrester kan medföra att sanden inte är tjänlig för utvinning.

Kulturmiljö och sandutvinning

Forn- och kulturhistoriska lämningar på havsbotten kan påverkas negativt av sandutvinning som innebär förändring av havsbotten. Tillstånd från länsstyrelsen kan krävs för verksamhet som riskerar att påverka fornlämningar. Arkeologisk utredning och undersökning kan krävas.

Kulturmiljö och sjöfart

Havsplanerna anger samexistens mellan kulturmiljö och sjöfart. Sjöfarten har gett upphov till flera av de kulturmiljöer som vi har i dag samt fornlämningar i form av vrak. Fartygsstråk och farleder som är intensivt trafikerade kan innebära utsläpp, förändrad landskapsbild och muddring som påverkar kulturvärden negativt. Sjöfart kan leda till erosion som blottlägger, slipar och transporterar bort exponerade delar av en lämning. Sjöfart kan också medföra att grunt belägna lämningar skadas av ankare eller fartygsskrov. Ökad kännedom och information om lämningar kan minska risken för sådan skada.

Kulturmiljö och yrkesfiske

Yrkesfisket är i flera fall en näring som har bidragit till värdefulla kulturmiljöer, till exempel fiskesamhällen som är en del av kulturarvet. Fiske med aktiva redskap som trålning kan påverka kulturlämningar på havsbotten negativt. Ökad kännedom och information om lämningar kan minska risken för sådan skada.

Natur och sandutvinning

Havsplanerna anger vanligen samexistens mellan natur och sandutvinning i de fall bedömningen är att sådan samexistens kan vara möjlig. Vid tillståndsprövningen av en verksamhet som kan ha en betydande påverkan på ett Natura 2000-område kommer en bedömning göras av om verksamheten är förenlig med bestämmelserna i 7 kapitlet 28b–29 §§ miljöbalken.

Tillståndsprövningen sker på en mer detaljerad nivå än havsplaneringens översiktliga bedömningar. Sandutvinning kan påverka de naturvärden som finns i ett område, särskilt om de är koncentrerade till bottenmiljön. Att utvinningen är lokal, sker inom korta tidsperioder och utförs med relativt skonsam teknik kan begränsa påverkan.

Natur och sjöfart

Havsplanerna anger vanligen samexistens mellan natur och sjöfart. Sjöfart kan innebära belastningar på naturen i form av undervattensbuller, muddring, erosion, utsläpp och oljeutsläpp. Samtidigt kan sjöfart, om den optimeras, utgöra ett climateffektivt transportmedel i jämförelse med andra transportmedel. Sjöfartens rutter kan behöva anpassas för att minska påverkan på naturvärden och sjösäkerhet behöver säkerställas för att undvika olyckor.

Natur och yrkesfiske

Havsplanerna anger vanligen samexistens mellan natur och yrkesfiske. Fiske kan ha stora effekter på de marina ekosystemen, främst på de arter man har för avsikt att fånga, men även på andra arter och habitat som det kan finnas behov av att skydda. Yrkesfiske som utförs med aktiva redskap som bottentrål eller som medför bifångst av skyddade och hotade arter kan innebära negativ påverkan på naturvärden. I vissa fall medför inte yrkesfisket någon påverkan, och ofta finns det möjligheter att anpassa fångstmetoder så att påverkan på naturvärden begränsas. Anpassning av fiskemetod är en vanligt förekommande åtgärd inom fiskförvaltningens regleringsarbete, men det finns även många andra sätt att anpassa yrkesfisket till naturvårdens behov. I vissa fall tillåts inte att fiske bedrivs.

Friluftsliv och sjöfart

Havsplanerna anger i huvudsak samexistens mellan friluftsliv och sjöfart. Sjöfart är i flera fall en näring som har bidragit till miljöer som är attraktiva att besöka. Sjöfarten kan också bidra med god tillgänglighet. Fartygsstråk som är intensivt trafikerade kan dock innebära störningar som buller och utsläpp eller utgöra barriärer för till exempel fritidsfiske och fritidsbåttrafik.

Sandutvinning och yrkesfiske

Havsplanerna anger vanligen samexistens mellan sandutvinning och yrkesfiske. Sandutvinning påverkar bottenmiljön som i sin tur kan påverka fiskens livsmiljöer och därmed de fiskbestånd yrkesfisket nyttjar. Påverkan är dock vanligen lokal och tidsbegränsad, vilket i vissa fall kan ge utrymme för anpassning till exempel genom att undvika perioder då området är viktigt för fisken, såsom under lek.

3. Bottniska viken: Vägledning och överväganden

Allmänt om havsplaneområdet

Här finns en sammanfattning av planeringens huvuddrag för havsplaneområdet. Inriktningen för användningen och överväganden för havsplaneområdets havsområden redovisas också.

Plankartan ska tolkas i den ungefärliga skalan mellan 1:700 000 och 1:1 000 000. Gränserna och markeringarna i kartan är översiktliga utifrån havsplanernas strategiska nivå.

Utläggning av data- och telekablar, kraftkablar, rörledningar och gasledningar ska möjliggöras där det är lämpligt. Drift och underhåll av data- och telekablar, kraftkablar, rörledningar och gasledningar ska alltid möjliggöras. Detta gäller för hela planområdet.

I Bottniska viken finns tre havsområden:

- Bottenviken
- Norra Bottenhavet och Norra Kvarken
- Södra Bottenhavet.

Förnybar elproduktion

Havsplanerna ska bidra till att nå samhällsmålet om 100 procent fossilfri elproduktion år 2040. Förutsättningarna för energiutvinning i form av vindbruk i Bottniska viken skiljer sig till viss del från övriga havsplaneområden. Intressekonflikterna med natur och yrkesfiske är generellt lägre och även sjöfarten är mindre intensiv i dessa havsområden. Bottenviken får varje år isvinter och även vid så kallade lindriga isvintrar så bildas havsis i princip i hela havsområdet. Detta påverkar förutsättningarna för sjöfarten som behöver stora ytor och tillgång till alternativa fartygsstråk för att säkra framkomligheten. Fasta installationer så som vindkraftsparker utgör därför en särskilt stor utmaning för vintersjöfarten, då de riskerar att begränsa den flexibiliteten som anses vara nödvändig för framkomligheten. Detta ska beaktas vid etablering av vindkraft och andra fasta installationer till havs. Vindförutsättningarna är något sämre i Bottniska viken jämfört med Östersjön och Västerhavet, men fortfarande generellt sett goda. I vissa områden i Bottniska viken finns dock så stark konkurrens mellan vindbruk och andra användningar, exempelvis olika naturvärden eller försvarsintressen, att samexistens inte bedöms gå att uppnå.

Utgångspunkten för planeringen har varit uppdaterade underlag för nya eller ändrade områden för energiutvinning i havsplanerna (Energimyndigheten 2023). Planeringen av områden med energiutvinning bygger på en helhetsbedömning av hur havsplanen bäst kan bidra till att energimålen nås. Områden med energiutvinning föreslås både i utsjön och i mer kustnära områden. Totalt anges 13 områden med användning energiutvinning eller utredningsområde energiutvinning i Bottniska viken. Vissa föreslagna områden berörs av Natura 2000-lagstiftningen, vilket innebär att vindkraftsetablering endast kan tillåtas där, om den inte riskerar att skada eller störa de livsmiljöer som i området avses skyddas eller medför att de arter som ska skyddas utsätts för en störning som på ett betydande sätt kan försvåra bevarandet av arten i området. Av

de föreslagna energiutvinningsområdena i Bottniska viken anges tre som utredningsområden. Skälet är osäkerheter kring vindkraftens påverkan på flyttstråk för fågel.

Nära kusten utanför havsplanens gränser kan havsbaserad vindkraft i en begränsad utbredning vara lämplig. Mindre, kustnära etableringar behöver bedömas ur ett lokalt perspektiv. På grund av havsplanens övergripande skala bedöms inte energiutvinning för mycket små områden.

Vid energiutbyggnad ska särskild hänsyn tas till totalförsvarets intressen. Föreslagna områden med användning energiutvinning i Bottniska viken innebär risk för sammanlagd, kumulativ påverkan på totalförsvarets intressen. Den risken ska beaktas vilket kan innebära begränsningar för utbyggnadens omfattning, samlat eller i enskilda områden. I alla föreslagna områden med användning energiutvinning anges därför särskild hänsyn till totalförsvarets intressen. Med undantag för fyra energiområden anges särskild hänsyn till höga kulturmiljövärden i samtliga energiområden. Värdena tar sin utgångspunkt i platser på land samt forn- och kulturhistoriska lämningar på havsbotten som kan påverkas av installationer till havs. I vissa av områdena anges även särskild hänsyn till höga naturvärden. Det innebär att det finns särskilda behov av framtida åtgärder vid förvaltning, planering och tillståndsprövning för att säkerställa ekosystemtjänster kopplade till områdenas värden, strukturer och förutsättningar.

Goda förutsättningar för olika verksamheter

Bottniska viken är det av Sveriges tre havsplaneområden som är minst belastat av mänsklig påverkan samtidigt som miljötillståndet fortfarande behöver förbättras för att god miljöstatus ska uppnås. Här finns stora områden med höga friluft- och naturvärden och goda förutsättningar för olika verksamheter. Bland annat ligger och utvecklas många stora och viktiga industrier i norra Sverige, vilka använder sjövägen för sina transporter. I stora delar av Bottniska viken finns områden med goda förutsättningar för fossilfri energiutvinning i form av vindkraft till havs. Det finns ett område i norra Bottenviken som kan vara lämpligt för utvinning av sand. Sveriges totalförsvär har intressen i havsplaneområdet, bland annat i form av ett sjöövningssområde i norra Bottenhavet samt påverkansområden i Bottenviken för verksamheter på land.

Många verksamheter i Bottniska viken bedöms fungera bra tillsammans, det vill säga att de kan samexistera. Ibland måste dock samexistensen regleras för att fungera. Det kan exempelvis handla om att områden avlyses vid försvarsövningar eller om regler för hur fartyg, till exempel fiskande fiskefartyg, får framföras i farleder som ingår i trafiksepareringssystem. Sådana regleringar sker inte genom havsplanen, utan återfinns i annan lagstiftning. Anpassningar och samexistenslösningar mellan vintersjöfart och storskalig energiutvinning till havs behöver utvecklas.

Världsarv, småskaligt fiske och värdefull natur

Världsarvet Höga Kusten är ett naturvärldsarv med främst geologiska värden där landhöjningen och istiden präglat landskapet. Tillsammans med Kvarkens skärgård på den finska sidan så bildar de en geologisk helhet och ett gränsöverskridande världsarv. Höga kusten är välbesökt av turister året om, men främst på sommaren, då turbanter och fritidsbåtar kommer till hamnarna i området. Under tidig höst infaller surströmmingspremiären som är omtalad och drar till sig många besökare.

Yrkesfisket i Bottniska viken är glest i utsjön, men tätare i de kustnära vattnen. Användning yrkesfiske anges i Södra Bottenhavet där den största koncentrationen av svenskt yrkesfiske i havsplaneområdet finns. Fisket kan komma att påverkas av föreslagna energiområden. Användning yrkesfiske i planen baseras enbart på fiske från svenska fartyg, men även ett omfattande finskt fiske bedrivs. Ofta sammanfaller det svenska och finska fisket geografiskt. Inom de områden som berörs av riksintresseanspråk för yrkesfiske i Bottniska vikens havsplaneområde föreslås inga överlappande energiområden.

I havsplaneområdet finns stora områden med höga naturvärden och flera av dem är naturreservat, Natura 2000-område eller riksintresseanspråk för yrkesfiske som avser lek- och uppväxtområde för fisk. Dessa har användning natur i havsplanen. Utöver dem finns områden med höga naturvärden med behov av särskild hänsyn för att fortsättningsvis kunna bidra till värdefulla ekosystemtjänster. Andra verksamheter behöver visa särskild hänsyn till de höga naturvärdena. Havsplaneområdet korsas av sträckleder för fågel. Här inryms också grundområden för födosökande sjöfågel. I Bottenviken finns det en unik population av vikaresäl där beståndet är stabilt, men arten har varit utsatt för miljögifter och reproduktionstakten är försvagad.

Längs kusten och i skärgården utanför gränserna för Bottniska vikens havsplaneområde bedrivs renskötsel och det finns flera områden av riksintresseanspråk för rennäringen. Vid kusten finns renbetesmarker som kan påverkas genom mark- och vattenanspråk utanför havsplaneområdet kopplat till användningar i havsplanen men även indirekt genom påverkan från ljus och ljud.

Karta 1. Plankarta havsplaneområde Bottniska viken

Planområde

Användningar

Elöverföring

E Energiutvinning

E(utr) Utredningsområde energiutvinning

Friluftsliv

F Försvar

G Generell användning

K Kulturmiljö

N Natur

Sandutvinning

Utredningsområde sandutvinning

Sjöfart

Utredningsområde sjöfart

Yrkesfiske

Särskild hänsyn

f till totalförsvarets intressen

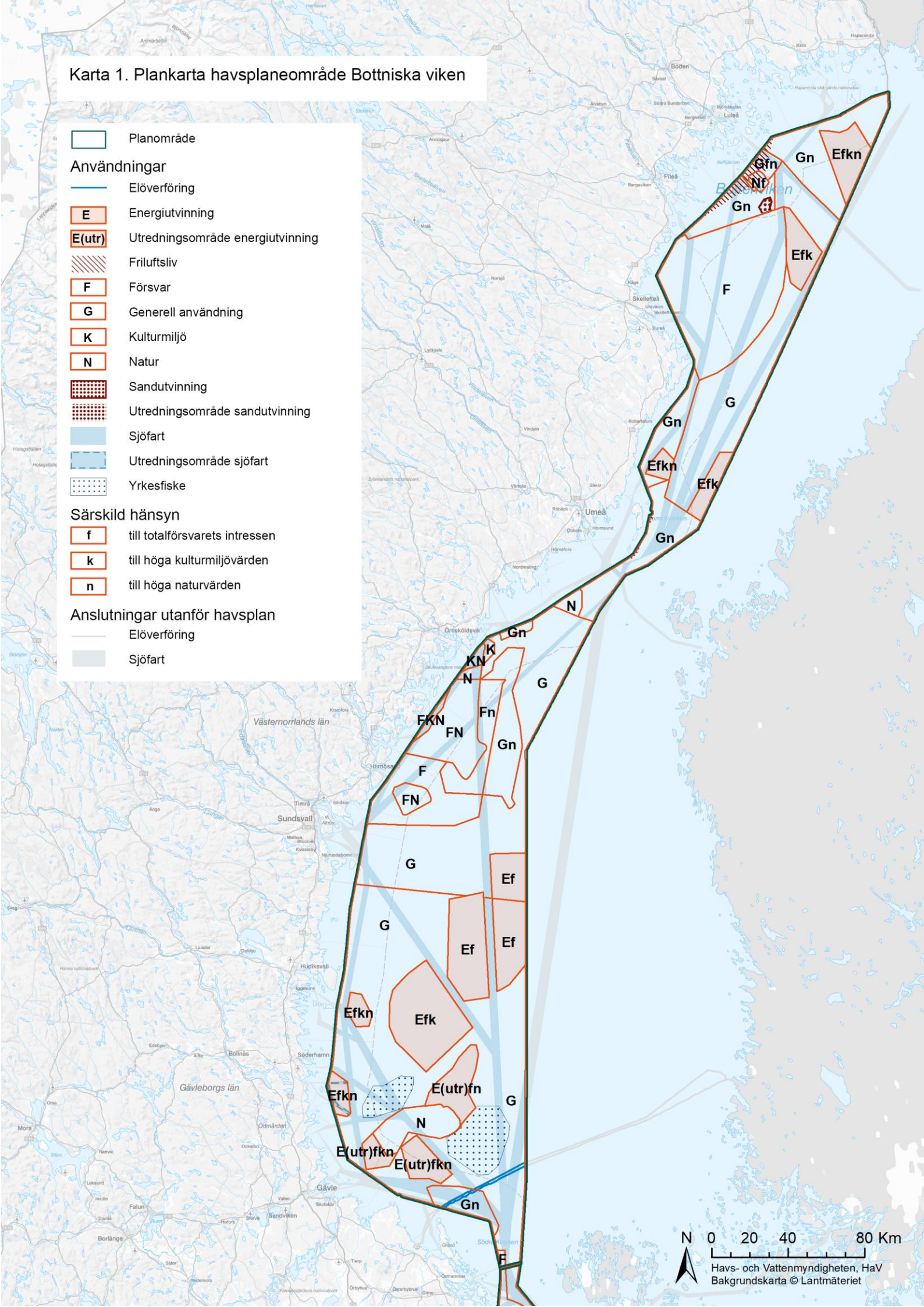
k till höga kulturmiljövärden

n till höga naturvärden

Anslutningar utanför havsplan

Elöverföring

Sjöfart

3.1. Bottenviken

Energiutvinning

I Bottenviken finns goda förutsättningar för energiutvinning samtidigt som behovet av el är stort bland annat på grund av stora industrisatsningar. I Bottenvikens havsområde anges totalt fyra områden med användning energiutvinning.

I nordligaste delen av Bottenviken finns ett område med användning energiutvinning, Sydöst Malören (B111) som ligger delvis i territorialhavet inom Kalix kommun och delvis i ekonomisk zon. I området bedöms det vara möjligt med bottenfasta fundament med hänsyn till djupet. Under isvintrar används området för isbrytning och fartygstrafik till svenska och finska hamnar (Ringsberg m.fl. 2024) och påverkan på vintersjöfarten behöver beaktas. Området anges med särskild hänsyn till totalförsvarets intressen och särskild hänsyn till höga naturvärden gällande både fisklek och vikaresäl som förekommer i området. Området anges även med särskild hänsyn till höga kulturmiljövärden. I kust- och skärgårdsområdet finns bland andra kulturmiljöerna Malören, Sandskär och Haparanda skärgård med välbevarade fiskelägen samt fyr- och lotsplatser (Länsstyrelserna 2024). Haparanda skärgård är även nationalpark och omfattas av landskapsbildsskydd. Flera områden omfattas även av riksintresseanspråk för kulturmiljövården. Kulturhistoriska lämningar på havsbotten kan påverkas direkt och behöver beaktas. I området behöver hänsyn tas till mätverksamhet i den nationella pelagiska miljöövervakningen.

I utsjöområdet utanför Piteå, Sydöst Svalan och Falkens grund (B113) finns ett område med användning energiutvinning. Området har anpassats i norra delen med hänvisning framförallt till potentiell påverkan på vintersjöfarten. I området är i huvudsak flytande fundament lämpligt med hänsyn till djupet, men bottenfasta fundament kan vara aktuellt i området i framtiden. Under isvintrar används området för isbrytning och fartygstrafik till svenska och finska hamnar (Ringsberg m.fl. 2024) och påverkan på vintersjöfarten behöver beaktas. Området anges med särskild hänsyn till totalförsvarets intressen. Området omfattas även av särskild hänsyn till höga kulturmiljövärden. I skärgården finns Rödkallen där kulturmiljön innefattar ett välbevarat fiskeläge samt fyr- och lotsplats (Länsstyrelserna 2024) som också är riksintresseanspråk för kulturmiljövården.

Inom område B112 finns allmänt intresse av väsentlig betydelse för vindbruk. Energiutvinning anges inte som användning med hänsyn till en samlad påverkan på kulturmiljö, friluftsliv, vintersjöfart och naturvärden kopplade till förekomst av vikaresäl. Riksintresseanspråk för sjöfart och allmänt intresse av väsentlig betydelse för natur finns i området. I kust- och skärgården finns riksintresse rörligt friluftsliv, riksintresseanspråk för friluftsliv och kulturmiljövård samt allmänt intresse av väsentlig betydelse för kulturmiljö. Friluftslivintressena sträcker sig in i området.

Utanför Piteå och Luleå finns både riksintresseanspråk och allmänt intresse av väsentlig betydelse för vindbruk (B104, B105). Ett påverkansområde för försvaret sträcker sig ut i havsområdet och det finns riksintresseanspråk för sjöfart och allmänt intresse av väsentlig betydelse för sandutvinning och natur. I kust- och skärgårdsområdet finns riksintesse rörligt friluftsliv och riksintresseanspråk för friluftsliv samt riksintresseanspråk och allmänt intresse av väsentlig betydelse för kulturmiljövård. Energiutvinning anges inte som användning för att den

inte bedöms vara förenlig med de andra användningarna i havsområdet och med en övergripande hänsyn till kustvärdena och naturvärden kopplade till förekomst av vikaresäl.

I södra delen av Bottenvikens havsområde anges ett kustnära område med användning energiutvinning (B108) och ett utsjöområde (B135).

Rata Storgrund är ett kustnära område som ligger i Robertsfors kommun. Området bedöms ha goda förutsättningar för etablering av energiutvinning. Inom området bedöms det lämpligt med bottenfasta fundament med hänsyn till djupet. Delar av området B108 utgörs av ett område (med samma nummer B108) för energiutvinning i tidigare beslutad havsplan för Bottniska viken 2022 (Regeringen 2022a). Området anges med särskild hänsyn till totalförsvarets intressen. Området anges även med hänsyn till höga naturvärden vilket omfattar fisklekområde och revmiljö samt fladdermus- och fågelområde. Utsjöområde öst Rata Storgrund (B135) är ett större utsjöområde som ligger i ekonomisk zon utanför Robertsfors och Umeå kommuner. Området bedöms ha goda förutsättningar för etablering av energiutvinning. Inom större delen av området bedöms det lämpligt med bottenfasta fundament med hänsyn till djupet. Området anges med särskild hänsyn till totalförsvarets intressen. Under isvintrar används området för isbrytning och fartygstrafik till svenska och finska hamnar (Ringsberg m.fl. 2024) och påverkan på vintersjöfarten behöver beaktas. Både område B108 och B135 omfattas av särskild hänsyn till höga kulturmiljövärden. I kust- och skärgårdsområdet finns Holmögadd, Holmön-Stora Fjäderägg, Ängesön och Ratan med kommunikationsmiljöer, kust- och skärgårdsmiljöer och fornlämningsmiljöer (Länsstyrelserna 2024). Dessa områden omfattas även av riksintresseanspråk för kulturmiljövärden. Kulturhistoriska lämningar på havsbotten kan påverkas direkt och behöver beaktas.

Inom B106 finns flera riksintresseanspråk och områden av väsentlig betydelse för vindbruk. Energiutvinning anges inte som användning med hänsyn till den samlade påverkan på kulturmiljö, friluftsliv, sjöfart och naturvärden. Inom havsplanen finns riksintresseanspråk för sjöfart. I kust- och skärgården finns riksintresseanspråk och allmänt intresse av väsentlig betydelse för kulturmiljö samt riksintresseanspråk för friluftsliv. I närheten finns också viktiga flyttstråk för fågel.

Friluftsliv

I norra delen av havsområdet omfattas hela kusten av riksintresse för det rörliga friluftslivet och riksintresseanspråk för friluftsliv. Riksintresset och riksintresseanspråket sträcker sig in i havsplaneområdet. I havsplanen anges användning friluftsliv (B102-B105, B112). Lövångerusten omfattas också av riksintresseanspråk för friluftsliv. Möjlighet till samexistens med andra användningar och hänsynsavstånd behöver bedömas i ett lokalt perspektiv. Eventuell vindkraftsetablering ger en visuell påverkan i området.

Försvar

Havsplanen anger användning försvar vid Tåme skjutfält i Skellefteå kommun, eftersom det har ett påverkansområde som sträcker sig ut i havsplaneområdet (B105). Särskild hänsyn till totalförsvarets intressen anges vid flygövningsområdet vid Kallax (B102–B103) där en mindre del av ett stoppområde för höga objekt går in i havsplaneområdet. Vid energiutbyggnad ska särskild hänsyn tas till totalförsvarets intressen. Särskild hänsyn till totalförsvarets intressen anges därför för samtliga områden med användning energiutvinning (B108, B111, B113, B135).

Kulturmiljö

Områden med riksintresseanspråk för kulturmiljövård finns längs kusten och i skärgården utanför gränsen för havsplaneområdet. Marina kulturmiljövärden har identifierats av länsstyrelsen och finns såväl i skärgårdslandskapet i norra delen av Bottenviken samt längs med kusterna längre söderut. Kulturmiljöerna omfattar bland annat fiskelägen, fornlämningsmiljöer, kommunikationsmiljöer och kust- och skärgårdsmiljöer (Länsstyrelserna 2024). I norra delen av havsområdet finns bland annat Haparanda Skärgård och Malören med välbevarade fiskelägen och många fornlämningar förknippade med fiske och sälfångst. Haparanda skärgård omfattas även av landskapsbildsskydd. Längre söderut finns kust- och skärgårdsmiljöer med fiskelägen som Småskären och Brändöskär och Uddskär. Här finns även fyr- och lotsplatser som exempelvis Rödkallen, Pite-Rönnskär, Bjuröklubb och Ratan. Det finns även vrak och forn- och kulturhistoriska lämningar på havsbotten i stora delar av havsområdet vilket kräver hänsyn vid eventuell påverkan på havsbotten.

Havsplanen anger särskild hänsyn till höga kulturmiljövärden i alla fyra energiområden (B108, B111, B113, B135). Hänsynsavstånd till värdeområden, berörda riksintresseanspråk och världsarv behöver bedömas i ett lokalt perspektiv, såsom indirekt påverkan på kulturmiljövärden av energiutvinning i kustnära områden. Det kan innebära att åtgärder vidtas för att minimera direkt, indirekt och sammanlagd, kumulativ påverkan på kulturmiljön och kan bestå av särskilda krav på lokalisering och utformning av vindkraftsanläggningar eller genom särskilda krav under anläggningsskedet av en vindkraftspark.

Natur

Havsplanen anger användning natur för området Marakallen utanför Luleå (B103) som är skyddat genom Natura 2000. Särskild hänsyn till höga naturvärden anges längst upp i norr (B111, B112) där hänsynen utgörs av fisklek och vikaresäl samt inom delar av Luleå och Piteå kommuner (B102, B104) där hänsynen utgörs av fågel, fisklek och vikaresäl. Särskild hänsyn till höga naturvärden anges även längs kusten från Rata Storgrund upp till Bjuröklubb (B106, B108) där hänsynen avser fågel- och fladdermusområden, revmiljöer och fiskleksområden. Nästan hela riksintresseanspråket naturvård vid Kinnbäcksfjärden ligger utanför havsplaneområdet. En mindre del av riksintresseanspråket går in i havsplanens område B105. Riksintresseanspråket tillgodoses, men beroende på havsplanens övergripande skala utgör det ingen användning i havsplanen. De stabila vinterisarna i Bottenviken präglar havsmiljön i utsjön. Isarna utgör underlag för fotosyntetiserande alger och vikaresäl behöver isen för att kutarna ska överleva. När klimatförändringarna minskar den kompakta drivisens utbredning blir de norra delarna av Bottniska viken allt mer av avgörande betydelse. Klimattillflykter för vikaresäl har identifierats i nära anslutning till havsplaneområdet längs med delar av den norra kusten (Havs- och vattenmyndigheten 2017c).

Sandutvinning

Havsplanen anger användning sandutvinning längs ut i Luleå kommuns utsjö på Svalans och Falkens grund (B104). Utifrån risksynpunkt bedöms sandutvinning inte vara lämplig i angränsande område som går in i påverkansområdet för Tåme skjutfält (B105). Sandutvinning behöver ta särskild hänsyn till höga kulturmiljövärden som till exempel vrak och forn- och kulturhistoriska lämningar på havsbotten.

Sjöfart

Havsplanen anger användning sjöfart i utsjön och in till hamnar inom havsområdet (B102-B106, B112-B113, B136). Flera viktiga hamnar, bland annat Skellefteå och Luleå, ligger längs kusten i Bottenviken och sjötrafiken är viktig för industrin i nordligaste Sverige.

Inloppen till hamnarna är ofta långa och går genom den grunda skärgården. Hänsyn måste tas till ständigt pågående landhöjning.

I Bottenviken råder särskilda förutsättningar vintertid med tjock och omfattande havsis. Detta påverkar förutsättningarna för sjöfarten som behöver stora ytor och tillgång till alternativa fartygsstråk för att säkra framkomligheten. Under isvintrar genomförs isbrytning och ofta används andra områden än under sommartid för fartygstrafik, exempelvis B111, B113, B135 (Ringsberg m.fl. 2024). Anspråk till stora havsytor för fasta installationer så som vindkraftsparker utgör därför en särskilt stor utmaning för vintersjöfarten, då de riskerar att begränsa den flexibiliteten som anses vara nödvändig för framkomligheten. Detta ska beaktas vid etablering av vindkraft och andra fasta installationer till havs. Det saknas samlad kunskap om hur havsbaserad vindkraft påverkar isbildning, förutsättningar för isbrytning och vintersjöfart (Sjöfartsverket, 2022). I plankartan redovisas de viktigaste sjöfartsstråken, inte sjöfartens totala behov av ytor. I anslutning till sjöfartsstråken ska ett säkerhetsavstånd finnas. Havsplanerna vägleder inte om specifika säkerhetsavstånd till sjöfarten, men avstånd kommer att krävas för alla områden med användning energiutvinning. Avståndet anpassas till lokala förhållanden efter riskbedömning (Sjöfartsverket och Transportstyrelsen 2023).

Flera vindkraftsparker i samma havsområde kan innebära risk för sammanlagd, kumulativ påverkan på sjöfartens rörlighet och säkerhet när den tillgängliga ytan begränsas. Den risken ska beaktas.

Yrkesfiske

Yrkesfisket är glest i Bottenvikens utsjövatten. Det fiske som bedrivs är mestadels med passiva redskap och kustnära. Höstfisket efter siklöja för löjrom är ekonomiskt betydande. Detta fiske sker kustnära med aktiva redskap och i huvudsak utanför havsplaneområdet. Inom energiområde B111 behöver hänsyn tas till mätverksamhet i den nationella pelagiska miljöövervakningen.

Karta 2. Plankarta havsområde Bottenviken

Planområde

Användningar

Elöverföring

E Energiutvinning

E(utr) Utredningsområde energiutvinning

Friluftsliv

F Försvar

G Generell användning

K Kulturmiljö

N Natur

Sandutvinning

Utredningsområde sandutvinning

Sjöfart

Utredningsområde sjöfart

Yrkesfiske

Särskild hänsyn

f till totalförsvarets intressen

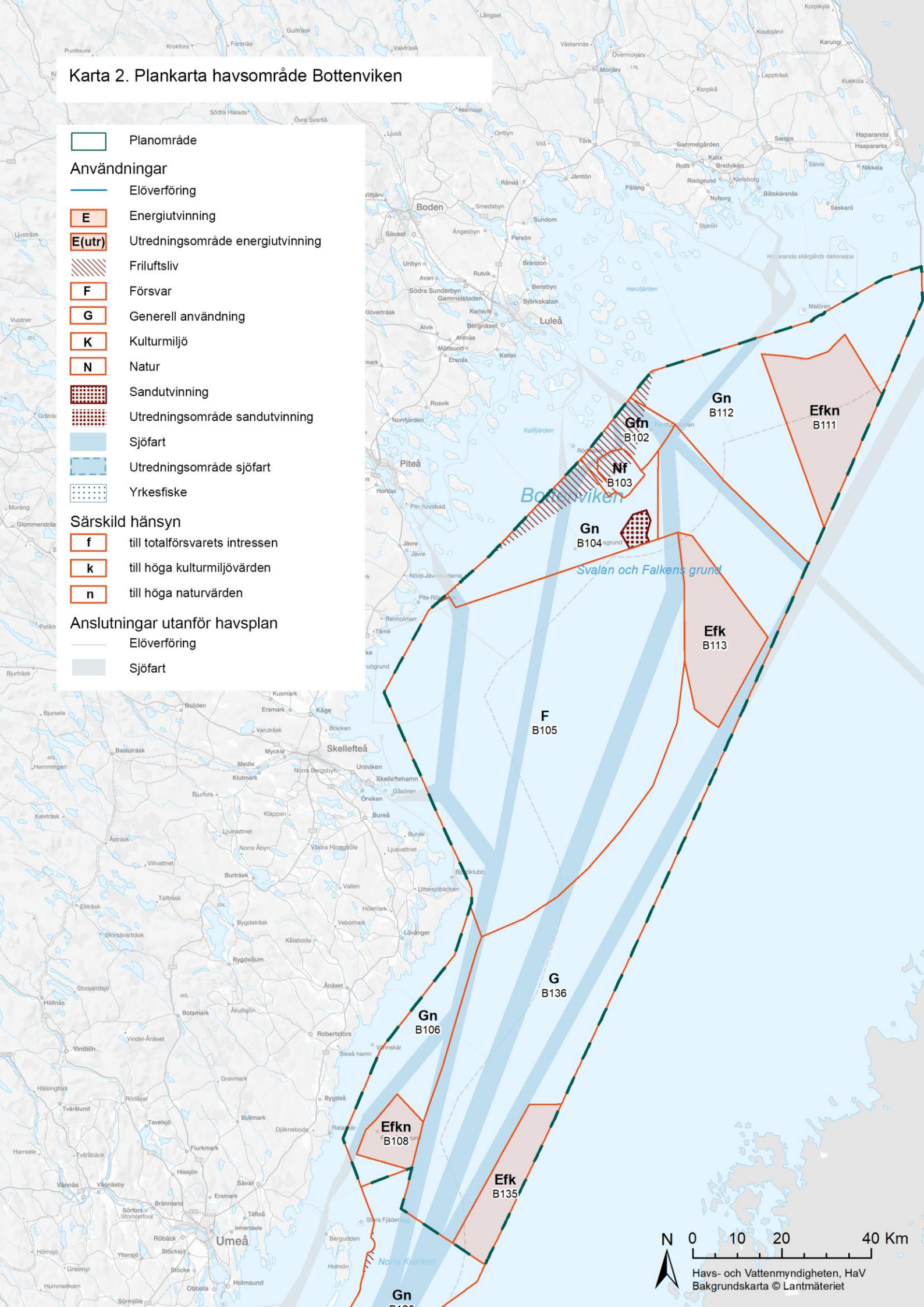
k till höga kulturmiljövärden

n till höga naturvärden

Anslutningar utanför havsplan

Elöverföring

Sjöfart

N 0 10 20 40 Km

Havs- och Vattenmyndigheten, HaV
Bakgrundskarta © Lantmäteriet

Områdestabell Bottenviken

Tabell 1 Områdestabell Bottenviken

Område	Användningar	Särskild hänsyn	Företräde eller särskild anpassning för samexistens
B102	Friluftsliv Generell användning Sjöfart	Totalförsvarets intressen Höga naturvärden: Vikaresäl. Fisklek. Fågel.	
B103	Friluftsliv Natur Sjöfart	Totalförsvarets intressen	
B104	Friluftsliv Generell användning Sandutvinning Sjöfart	Höga naturvärden: Vikaresäl. Fisklek. Fågel. Revmiljö.	Energiutvinning anges inte som användning. Havsplanen anger inte användning energiutvinning för att den inte bedöms kunna samexistera med försvar, sandutvinning och sjöfart här. Riksintresseanspråk och allmänt intresse av väsentlig betydelse för vindbruk överlappar med riksintresseanspråk för sjöfart samt påverkansområde för totalförsvaret. Allmänt intresse av väsentlig betydelse för vindbruk överlappar med påverkansområde för totalförsvaret och allmänt intresse av väsentlig betydelse för sandutvinning.
B105	Friluftsliv Försvar Sjöfart		Försvar och sjöfart ges företräde framför energiutvinning och sandutvinning. Havsplanen vägleder om företräde för användningarna försvar och sjöfart framför energiutvinning och sandutvinning. Användningarna bedöms inte kunna samexistera här. Allmänt intresse av väsentlig betydelse för sandutvinning överlappar med riksintresseanspråk för sjöfart och påverkansområde för totalförsvaret. Riksintresseanspråk för vindbruk överlappar med riksintresseanspråk för sjöfart och påverkansområde för totalförsvaret.

Område	Användningar	Särskild hänsyn	Företräde eller särskild anpassning för samexistens
B106	Generell användning Sjöfart	Höga naturvärden: Fisklek. Fladdermus. Fågel. Revmiljö.	Energiutvinning anges inte som användning. Energiutvinning anges inte som användning med hänsyn till den samlade påverkan på friluftsliv, kulturmiljö, naturvärden och sjöfart. Flera riksintresseanspråk och områden av väsentlig betydelse för vindbruk samt riksintresseanspråk för sjöfart finns in området. I kust- och skärgården finns riksintresseanspråk och allmänt intresse av väsentlig betydelse för kulturmiljö samt riksintresseanspråk för friluftsliv. I närheten finns viktiga flyttstråk för fågel.
B108	Energiutvinning	Totalförsvarets intressen Höga kulturmiljövärden: Fiskeläge. Kommunikationsmiljö. Kust- och skärgårdsmiljö. Höga naturvärden: Fisklek. Fladdermus. Fågel. Revmiljö.	Samexistens mellan sjöfart och energiutvinning kan kräva anpassningar. Förhållanden för vintersjöfart behöver beaktas.
B111	Energiutvinning	Totalförsvarets intressen Höga kulturmiljövärden: By- eller kyrkomiljö. Fiskeläge. Fornlämningsmiljö. Kommunikationsmiljö. Kust- och skärgårdsmiljö. Höga naturvärden: Vikaresäl. Fisklek.	Samexistens mellan sjöfart och energiutvinning kan kräva anpassningar. Förhållanden för vintersjöfart behöver beaktas.
B112	Friluftsliv Generell användning Sjöfart	Höga naturvärden: Fisklek. Vikaresäl.	Energiutvinning anges inte som användning. Energiutvinning anges inte som användning med hänsyn till den samlade påverkan på friluftslivs- och kulturmiljövärden vid kusten, vintersjöfart och naturvärden kopplade till förekomst av vikaresäl. Riksintresseanspråk för sjöfart och allmänt intresse av väsentlig betydelse för vindbruk och natur finns i området. I kust- och skärgården finns riksintresse rörligt friluftsliv, riksintresseanspråk för friluftsliv och kulturmiljövård samt allmänt intresse av väsentlig betydelse för kulturmiljö.

Område	Användningar	Särskild hänsyn	Företräde eller särskild anpassning för samexistens
			Friluftslivsintressena sträcker sig in i området.
B113	Energiutvinning Sjöfart	Totalförsvarets intressen Höga kulturmiljövärden: By- eller kyrkomiljö. Fiskeläge. Fornlämningsmiljö. Kommunikationsmiljö.	Samexistens mellan sjöfart och energiutvinning kan kräva anpassningar. Förhållanden för vintersjöfart behöver beaktas.
B135	Energiutvinning	Totalförsvarets intressen Höga kulturmiljövärden: Fiskeläge. Kommunikationsmiljö. Kust- och skärgårdsmiljö.	Samexistens mellan sjöfart och energiutvinning kan kräva anpassningar. Förhållanden för vintersjöfart behöver beaktas.
B136	Generell användning Sjöfart		Energiutvinning anpassas till sjöfart. Energiutvinning anges inte som användning med hänsyn till förhållanden för vintersjöfart. Riksintresseanspråk för sjöfart och allmänt intresse av väsentlig betydelse för vindbruk finns i området.

3.2. Norra Bottenhavet och Norra Kvarken

Energiutvinning

I Norra Bottenhavet och Norra Kvarken finns goda förutsättningar för energiutvinning framförallt i de södra delarna av havsområdet.

Nordöst Eystrasaltbanken (B161) är ett område med användning energiutvinning som ligger i ekonomisk zon utanför Sundsvalls kommun och är del av ett större område (B160) som sträcker sig in i havsområde Södra Bottenhavet. Området bedöms ha goda förutsättningar för etablering av havsbaserad vind. I västra delen av området är flytande fundament lämpligt med hänsyn till djupet och i den östra är det möjligt med bottenfasta fundament. Området bedöms vara allmänt intresse av väsentlig betydelse för vindbruk och bedöms generellt ha relativt låg grad av konflikt med andra intressen. Området anges med särskild hänsyn till totalförsvarets intressen.

Utanför Sundsvall, inom område B162 finns allmänt intresse av väsentlig betydelse för vindbruk. Energiutvinning anges inte som användning med hänsyn till en helhetsbedömning av energiutvinningspotential samt påverkan på kulturmiljö- och friluftslivsvärden vid kusten.

Friluftsliv

Vid Höga kusten finns riksintresse för det rörliga friluftslivet som angränsar till havsplaneområdet. Inom planområdet söder och öster om Holmöarna (B120) finns det riksintresseanspråk för friluftsliv. Eventuell vindkraftsetablering norr om Holmöarna ger en visuell påverkan i området (Se Energiutvinning för havsområde Bottenviken). Möjlighet till samexistens med andra användningar och hänsynsavstånd behöver bedömas i ett lokalt perspektiv

Försvar

Havsplanen anger användning försvar för sjöövningssområdet Härnön, som sträcker sig från kusten genom territorialhavet ut i svensk ekonomisk zon, och för påverkansområdet för Skärsvikens skjutfält (B123, B127–B129, B132). Vid vindkraftsutbyggnad ska särskild hänsyn tas till totalförsvarets intressen. Särskild hänsyn till totalförsvarets intressen anges därför för samtliga områden med användning energiutvinning (B161).

Kulturmiljö

Höga kustens världsarv med unika kultur- och naturmiljöer sträcker sig ut i havet. Längs med Höga kustens strandlinje finns en koncentration av strandbundna lämningar från kontinuerlig mänsklig verksamhet under 7000 år (Riksantikvarieämbetet 2017). För dessa områden anger havsplanen användning kulturmiljö (B130–B132). På finska sidan finns världsarvet Kvarkens skärgård. Höga kusten omfattas även av riksintresse obruten kust.

Områden med riksintresseanspråk för kulturmiljövård finns längs kusten utanför gränsen för havsplaneområdet.

Marina kulturmiljövärden har identifierats av länsstyrelsen och finns i norra delen av havsområdet runt Holmöarna samt längs med kusterna utanför Örnsköldsvik, Härnösand och Sundsvall längre

söderut. De dominerande kulturmiljöerna är fornlämningsmiljöer, kommunikationsmiljöer och fiskelägen, men här finns även produktionsmiljöer (Länsstyrelserna 2024). I norra delen av havsområdet finns bland annat värdeområdena Holmön och Stora Fjäderägg, Ängesön och Holmögadd som innefattar såväl vraktäta områden med kända vrak som fyrplatser och kommunikationsmiljöer. Holmön och Stora Fjäderägg innefattar även riksintresseanspråk för kulturmiljövården. Utöver Höga kustområdet finns också värdeområden i södra delen av kustområdet utanför Härnösand och Sundsvall som innefattar fornlämningsmiljöer med kuströsen samt förslingsområden och fiskelägen. Det finns vrak och forn- och kulturhistoriska lämningar på havsbotten vilket kräver hänsyn vid eventuell påverkan på havsbotten.

Hänsynsavstånd till värdeområden, berörda riksintresseanspråk och världsarv behöver bedömas i ett lokalt perspektiv, såsom indirekt påverkan på kulturmiljövården av energiutvinning i kustnära områden. Det kan innebära att åtgärder vidtas för att minimera direkt, indirekt och sammanlagd, kumulativ påverkan på kulturmiljö och kan bestå av särskilda krav på lokalisering och utformning av vindkraftsanläggningar eller genom särskilda krav under anläggningsskedet av en vindkraftspark.

Natur

Havsplanen anger användning natur i flera områden från Bonden och Sydostbrotten i norr till Vänta litets grund i söder. Sydostbrotten (B122) omfattas både av Natura 2000-område och naturreservatet Örefjärden-Snöanskärgården. Vid Höga kusten finns riksintresseanspråk för naturvård (B126–B127, B131–B132). Vänta litets grund (B129) omfattas av Natura 2000. Grundet har klassats som en av de mest värdefulla utsjöbankarna i Bottniska viken (Naturvårdsverket 2006).

Särskild hänsyn till höga naturvärden anges utanför Holmön (B120) och Vallinsgrundet (B118) som har revmiljöer, fisklekområden samt förekomst av fågel och däggdjur. Området vid Holmön (B120) fungerar även som flyttstråk för rovfåglar (Hansson 2019). Särskild hänsyn till höga naturvärden anges även för Ulvödjupet (B123, B165). De djupa och relativt orörda bottenarna i Ulvödjupet är ett unikt djupområde som har ett levande bottenfaunasamhälle präglat av ishavsrelikter. I sin helhet präglas havsområdet av låg användning och miljöpåverkan är därför förhållandevis låg med hög ursprunglighet (Havs- och vattenmyndigheten 2018b). Natura 2000-området Holmöarna och överlappande naturreservat och riksintresseanspråk för naturvård ligger huvudsakligen i kustzonen, men en mindre del sträcker sig in vid havsplaneområdets avgränsning mot Holmöarna och kusten (B120). Riksintresseanspråket tillgodoses, men beroende på havsplanens övergripande skala anges inte användning natur i plankartan.

Sjöfart

Havsplanen anger användning sjöfart för flera fartygsstråk till och från Norra och Södra Kvarken (B120, B123, B126-B132, B162, B165). Flera viktiga hamnar ligger längs kusten i Norra Bottenhavet. Sjötrafiken är viktig såväl till den egna kusten som söderut via Södra Kvarken ut i Östersjön och norrut via Norra Kvarken till både svenska och finska hamnar i Bottenviken. Eftersom vintrarnas isar är väderberoende och rör sig på ett oförutsägbart sätt behöver sjöfarten stora ytor och alternativa rutter inom Bottniska viken. Detta ska beaktas vid etablering av vindkraft och andra fasta installationer till havs. Det saknas samlad kunskap om hur havsbaserad vindkraft påverkar isbildning, förutsättningar för isbrytning och vintersjöfart (Sjöfartsverket, 2022).

Norra Kvarken som förbinder Bottenviken med Bottenhavet är mycket viktig för industrin i norr. Genom Norra Kvarken leds sjöfarten av säkerhetsskäl i ett trafiksepareringssystem (TSS) eftersom passagen är trång och grund vilket ger sjöfarten begränsat manöverutrymme. Över Kvarken, mellan Umeå och Vasa i Finland, går Europaväg 12 via färjelinje och har användning sjöfart i planen. Umeå kommuns översiktsplan pekar ut ett reservat för framtida fast förbindelse mellan Umeå och Vasa. Den finska havsplanen pekar ut detta stråk och Finland avser utreda en funktionell förbindelse. Det pågår i dagsläget ingen nationell trafikplanering för en sådan förbindelse från svensk sida.

I plankartan redovisas de viktigaste sjöfartsstråken, inte sjöfartens totala behov av ytor. I anslutning till sjöfartsstråken ska ett säkerhetsavstånd finnas. Havsplanerna vägleder inte om specifika säkerhetsavstånd till sjöfarten, men avstånd kommer att krävas för alla områden med användning energiutvinning. Avståndet anpassas till lokala förhållanden efter riskbedömning (Sjöfartsverket, Transportstyrelsen, 2023).

Flera vindkraftsparker i samma område kan innebära risk för sammanlagd, kumulativ påverkan på sjöfartens rörlighet och säkerhet när den tillgängliga ytan begränsas. Den risken ska beaktas.

Yrkesfiske

Det fiske som bedrivs är begränsat, med passiva redskap och kustnära. Visst pelagiskt fiske sker i söder.

Karta 3. Plankarta havsområde Norra Bottenhavet och Norra Kvarken

The map displays the coastal area between Sweden and Finland, highlighting several key regions and their designated uses:

- Planområde:** The main planning area, outlined in green.
- Användningar (Uses):**
 - E:** Energiutvinning (Energy extraction)
 - E(utr):** Utredningsområde energiutvinning (Investigation area for energy extraction)
 - F:** Försvar (Defense)
 - G:** Generell användning (General use)
 - K:** Kulturmiljö (Cultural environment)
 - N:** Natur (Nature)
 - Sandutvinning:** Sand extraction (indicated by red hatching)
 - Sjofart:** Shipping (indicated by blue shading)
 - Yrkesfiske:** Commercial fishing (indicated by blue dots)
- Särskild hänsyn (Special consideration):**
 - f:** till totalförsvarets intressen (for national defense interests)
 - k:** till höga kulturmiljövärden (for high cultural environmental values)
 - n:** till höga naturvärden (for high nature values)
- Anslutningar utanför havsplan (Connections outside maritime plan):**
 - Elöverföring:** Power transmission (indicated by grey lines)
 - Sjofart:** Shipping (indicated by grey areas)

Key geographical features and locations labeled include Umeå, Härnösand, Åre, and various islands like Luleå and Storlien. The map also shows major water bodies like the Gulf of Bothnia and the Baltic Sea.

Användningar

E Energiutvinning

E(utr) Utredningsområde energikutvinning

 Friluftsliv

F Försy

G Generell användning

K Kulturmiljö

N Natur

 Sandutvinning

Utredningsområde sandutvinning

Siöfart

Utredningsområde sjöfart

 Yrkesfiske

Särskild hänsyn

f till totalförsvarets intressen

k till höga kulturmiljövärden

n till höga naturvärden

Anslutningar utanför havsplan

Elöverföring

☐ Sjöfart

N 0 10 20 40 Km
Havs- och Vattenmyndigheten, HaV
Bakgrundskarta © Lantmäteriet

Områdestabell Norra Bottenhavet och Norra Kvarken

Tabell 2 Områdestabell Norra Bottenhavet och Norra Kvarken

Område	Användningar	Särskild hänsyn	Företräde eller särskild anpassning för samexistens
B118	Generell användning	Höga naturvärden: Däggdjur. Fisklek. Fågel. Revmiljö.	
B120	Friluftsliv Generell användning Sjöfart	Höga naturvärden: Däggdjur. Fisklek. Fågel. Revmiljö.	
B122	Natur		
B123	Försvar Sjöfart	Höga naturvärden: Djup mjukbotten. Revmiljö.	
B126	Natur Sjöfart		
B127	Försvar Natur Sjöfart		
B128	Försvar Sjöfart		
B129	Försvar Natur Sjöfart		
B130	Kulturmiljö Sjöfart		
B131	Kulturmiljö Natur Sjöfart		
B132	Försvar Kulturmiljö Natur Sjöfart		
B161	Energiutvinning	Totalförsvarets intressen	Samexistens mellan sjöfart och energiutvinning kan kräva anpassningar. Förhållanden för vintersjöfart behöver beaktas.
B162	Generell användning Sjöfart		Energiutvinning anges inte som användning. Energiutvinning anges inte som användning utifrån en bedömning av energiutvinningspotentialen samt med hänsyn till friluftslivs- och kulturmiljövärden vid kusten. Allmänt intresse av väsentlig betydelse för vindbruk finns inom området. I kustområdet finns riksintresseanspråk och allmänt intresse av väsentlig betydelse för kulturmiljö samt riksintresseanspråk för friluftsliv.

Område	Användningar	Särskild hänsyn	Företräde eller särskild anpassning för samexistens
B165	Generell användning Sjöfart	Höga naturvärden: Djup mjukbotten. Revmiljö.	

3.3. Södra Bottenhavet

Elöverföring

Användning elöverföring utgörs av två transmissionsnätskablar (FennoScan) som går från området vid Forsmark i Sverige över till Finland. (B150, B154)

Energiutvinning

I Södra Bottenhavet finns flera grundområden och goda vindförhållanden vilket gör att det finns goda förutsättningar för energiutvinning i området som helhet. I Södra Bottenhavet finns fem områden med användning energiutvinning och tre områden som anges med utredningsområde energiutvinning.

Utsjöområdet Öst Eyrasaltbanken (B160) ligger i ekonomisk zon och är del av ett större område som sträcker sig in i havsområde Norra Bottenhavet och Norra Kvarken. Området bedöms vara allmänt intresse av väsentlig betydelse för vindbruk. I större delen av området är bottenfasta fundament lämpligt med hänsyn till djupet med undantag för södra delen. Området anges med särskild hänsyn till totalförsvarets intressen. Området bedöms ha en relativt låg konfliktgrad med natur, friluftsliv, kulturmiljö och fiske.

Utsjöområdet Eyrasaltbanken (B159) ligger i ekonomisk zon utanför Nordanstig och Hudiksvalls kommuner. Området bedöms vara allmänt intresse av väsentlig betydelse för vindbruk och anges med särskild hänsyn till totalförsvarets intressen. Område B159 har anpassats i väster med hänsyn till yrkesfiske. I området är bottenfasta fundament lämpligt med hänsyn till djupet. Området bedöms ha en relativt låg konfliktgrad med natur, friluftsliv och kulturmiljö.

Utsjöområde norr Sylen (B164) ligger i ekonomisk zon och bedöms vara allmänt intresse av väsentlig betydelse för vindbruk. Sydöstra delen av området anges som energiutvinningsområde i tidigare beslutad havsplan 2022 för Bottniska viken (Regeringen 2022a). Inom området finns även riksintresseanspråk för sjöfart (se rubrik sjöfart). I större delen av området är bottenfasta fundament lämpligt med hänsyn till djupet. Området har anpassats i väster med hänsyn till sjöfartens framkomlighet och friluftslivs- och kulturmiljövården vid kusten. Området anges med särskild hänsyn till totalförsvarets intressen. Området anges även med särskild hänsyn till höga kulturmiljövården som i första hand avser de västra delarna mot land. Kulturmiljöer vid kusten är bland andra Agö-Kråköarkipelagen samt Bålsö-Kuggörarna med kust- och skärgårdsmiljöer, fiskelägen och fornlämningsmiljöer (Länsstyrelserna, 2024). Dessa områden omfattas även av riksintresseanspråk för kulturmiljövården. Det finns även undervattensmiljöer längs kusten som kan påverkas direkt och behöver tas hänsyn till vid eventuella etableringar.

Gretas Klackar (B142) är ett mer kustnära område utanför Hudiksvalls kommun. Området anges som energiutvinningsområde i tidigare beslutad havsplan för Bottniska viken 2022 (Regeringen 2022a) och omfattas av riksintresseanspråk för vindbruk. I området är bottenfasta fundament lämpligt med hänsyn till djupet. Området anges med särskild hänsyn till totalförsvarets intressen. Området omfattas även av särskild hänsyn till höga kulturmiljövården. Kulturmiljöer vid kusten är bland andra Agö-Kråköarkipelagen, Bålsö-Kuggörarna samt Skärså – Prästgrundet med kust- och skärgårdsmiljöer, fiskelägen och fornlämningsmiljöer (Länsstyrelsen 2024). Dessa områden omfattas även av riksintresseanspråk för kulturmiljövården. Det finns även undervattensmiljöer

längs kusten som kan påverkas direkt och behöver tas hänsyn till vid eventuella etableringar. Området anges även med särskild hänsyn till höga naturvärden vilket omfattar däggdjursområde, fisklekområde, fågelområde och revmiljöer.

Vid Storgrundet (B146) finns ett tillståndsgivet projekt för etablering av vindkraft och riksintresseanspråk för vindbruk. Området anges som energiutvinningsområde i tidigare beslutad havsplan för Bottniska viken 2022 (Regeringen 2022a). Inom energiområdet anges även utredningsområde för sjöfart, vilket kräver vidare utredning för samexistens (Se rubrik Utredningsområde sjöfart). I området är det möjligt med bottenfasta fundament med hänsyn till djupet. Området anges med särskild hänsyn till totalförsvarets intressen samt särskild hänsyn till höga naturvärden som avser däggdjursområde, fisklekområde och revmiljö. Området omfattas även av särskild hänsyn till höga kulturmiljövärden. Kulturmiljöer vid kusten är bland andra fiskelägen, farledsmiljöer och sågverkssamhällen (Länsstyrelserna 2024). Det finns undervattensmiljöer längs kusten som kan påverkas direkt och behöver tas hänsyn till vid eventuella etableringar.

Inom Västra banken och Finngrundet (B157) finns flera riksintresseanspråk. Finngrundens västra, norra och östra del omfattas av riksintresseanspråk för vindbruk. Det går ett viktigt fartygsstråk genom området som omfattas av riksintresseanspråk för sjöfart. Vid Finngrundet finns ett lek- och uppväxtområde för fisk som utgör ett riksintresseanspråk för yrkesfiske. Natura 2000-områden har etablerats på bankarna till skydd för värdefulla naturtyper. I området Västra banken och Finngrundet (B157) anges inte energiutvinning som användning eftersom det inte bedöms vara förenligt med natur och sjöfart. Utredningsområde energiutvinning på Västra Finngrundet i tidigare beslutad havsplan för Bottniska viken (Regeringen 2022a) utgår. Detta eftersom förändrade förutsättningar gör att flera andra områden för energiutvinning bedöms vara mer lämpliga ur ett helhetsperspektiv.

Vid Campsgrund i söder finns användningar som inte bedöms vara förenliga (B150). Inom havsplaneområdet finns del av riksintresseanspråk för vindbruk i Tierps och Älvkarleby kommuner och riksintresseanspråk för sjöfarten och försvarsintressen. Energiutvinning anges inte som användning.

Utredningsområde energiutvinning

I Södra Bottenhavet anges tre områden som utredningsområde energiutvinning (B149, B152, B156). Att de anges som utredningsområden beror på att det finns stora osäkerheter kring områdenas potentiella sammanlagda, kumulativa påverkan på flyttstråk för fågel vid en eventuell utbyggnad av havsbaserad vindkraft.

Norr Finngrundet (B149) omfattas delvis av riksintresseanspråk för vindbruk. I övriga delar bedöms området som allmänt intresse av väsentlig betydelse för vindbruk. Delar av området anges som energiutvinningsområde i tidigare beslutad havsplan för Bottniska viken 2022 (Regeringen 2022a). Inom området finns riksintresseanspråk för sjöfart. Energiutvinning och sjöfart bedöms inte vara förenliga här och energiutvinning anges som mest lämplig användning (se rubrik Sjöfart). Området har anpassats med hänsyn till yrkesfisket. I området är bottenfasta fundament lämpligt med hänsyn till djupet. Området anges med särskild hänsyn till totalförsvarets intressen samt särskild hänsyn till höga naturvärden som avser fisklekområde, revmiljö och fågelområde för rastande och övervintrande sjöfåglar.

Utnallen (B152) är ett mer kustnära område utanför Gävle. Området omfattas av riksintresseanspråk för vindbruk och anges som energiutvinningsområde i tidigare beslutad havsplan för Bottniska viken 2022 (Regeringen 2022a). Området anges med särskild hänsyn till totalförsvarets intressen samt särskild hänsyn till höga naturvärden som avser fågelområde för rastande och övervintrande sjöfåglar. Området omfattas även av särskild hänsyn till höga kulturmiljövärden. Kulturmiljöerna vid kusten är bland annat fiskelägen, farledsmiljöer och bruksmiljöer (Länsstyrelserna 2024). Det finns undervattensmiljöer längs kusten som kan påverkas direkt och behöver tas hänsyn till vid eventuella etableringar.

Syd Finngrunden (B156) ingår i Älvkarleby, Tierp samt Östhammars kommuner. Delar av området ligger i ekonomisk zon. Området bedöms vara allmänt intresse av väsentlig betydelse för vindbruk. Området har anpassats med hänsyn till yrkesfisket. Området anges med särskild hänsyn till totalförsvarets intressen samt särskild hänsyn till höga naturvärden som avser fågelområde för rastande och övervintrande sjöfåglar. Området omfattas även av särskild hänsyn till höga kulturmiljövärden. Kulturmiljöer vid kusten är bland annat fiskelägen, farledsmiljöer och bruksmiljöer (Länsstyrelserna 2024). Undervattensmiljöer längs kusten kan påverkas direkt och behöver tas hänsyn till vid eventuella etableringar.

Friluftsliv

I kustområdet finns grunda skärgårdar med genuina fiskelägen. Inom bland andra Hudiksvalls och Östhammars kommuner finns riksintresseanspråk för friluftsliv i närheten av havsplaneområdet. Möjlighet till samexistens med andra användningar och hänsynsavstånd behöver bedömas i ett lokalt perspektiv. Eventuell vindkraftsetablering ger en visuell påverkan i området.

Försvar

Inom Östhammars kommun anges användning försvar på grund av ett påverkansområde med särskilt behov av hinderfrihet (B153).

Vid energiutbyggnad ska särskild hänsyn tas till totalförsvarets intressen. De många energiområdena inom Södra Bottenhavet innebär risk för sammanlagd, kumulativ påverkan på totalförsvarets intressen. Den risken ska beaktas vilket kan innebära begränsningar för utbyggnadens omfattning, samlat eller i enskilda områden. Särskild hänsyn till totalförsvarets intressen anges därför för samtliga energiområden i Södra Bottenhavet (B142, B146, B149, B152, B156, B159 - B160, B164).

Kulturmiljö

Kusten i söder, vid Gräsö mot Södra Kvarken, omfattas av riksintresse högexploaterad kust. Områden med riksintresseanspråk för kulturmiljövård finns längs kusten utanför gränsen för havsplaneområdet. Ett område vid Öregrund och Östhammar är landskapsbildsskyddsområde. Utmed kusten finns också en historisk segelled, Sankt Olav, som sträcker sig från Åland till Trondheim.

Marina kulturmiljövärden har identifierats av länsstyrelsen och finns längs hela kusten i Gävleborgs och Uppsala län. De dominerande kulturmiljötyperna i området är fiskelägen,

fornlämningsmiljöer och kommunikationsmiljöer (Länsstyrelserna 2024). Här finns även inslag av bruksmiljöer och sågverkssamhällen. Längs kusten finns en stor andel kulturmiljöer under ytan i förlisningsområden med koncentrationer av vrak som klassas som fornlämningar och är skyddade enligt Kulturmiljölagen (1988:950). Dessa kräver hänsyn vid eventuell påverkan på havsbotten.

I Södra Bottenhavet anges flera energiområden med särskild hänsyn till höga kulturmiljövärden (B142, B146, B152, B156, B164).

Hänsynsavstånd till värdeområden, berörda riksintresseanspråk och världsarv behöver bedömas i ett lokalt perspektiv, såsom indirekt påverkan på kulturmiljövärden av energiutvinning i kustnära områden. Det kan innebära att åtgärder vidtas för att minimera direkt, indirekt och sammanlagd, kumulativ påverkan på kulturmiljö och kan bestå av särskilda krav på lokalisering och utformning av vindkraftsanläggningar eller genom särskilda krav under anläggningsskedet av en vindkraftspark.

Natur

Havsplanen anger användning natur på Finngrundens tre bankar (B157) där det finns Natura 2000-områden. Vid Finngrunden finns övervintringsområden för sjöfågel. Grunden utgör den nordligaste utposten för övervintrande alfågel, som är en hotad art i Sverige. Det finns också ett riksintresseanspråk för yrkesfiske som avser lek- och uppväxtområde för fisk som sträcker sig över Finngrunden. I området Västra banken och Finngrundet (B157) bedöms energiutvinning inte kunna samexistera med natur och sjöfart som anges som användningar (se rubrik Energiutvinning).

Vid Nordanstigskusten ligger ett riksintresseanspråk för naturvård. En del av riksintresseanspråket överlappar sälskyddsområdet Lillgrund. En mindre del av riksintresseanspråket och sälskyddsområdet sträcker sig in i havsplaneområdet (B150). Riksintresseanspråket tillgodoses, men beroende på havsplanens övergripande skala markeras det inte som användning natur i plankartan.

Havsplanen anger särskild hänsyn till höga naturvärden på andra utsjöbankar i havsområdet, som Gretas klackar (B142) och Storgrundet (B146) där det finns revmiljöer, fisklek- och däggdjursområde. Även Östra Finngrunden (B149) där höga naturvärden består av revmiljö, fisklek- och fågelområde. I områdena Utknallen (B152), Argos grund till Grundkallegrund (B154) och Syd Finngrunden (B156) anges särskild hänsyn till höga naturvärden på grund av att de ligger inom ett viktigt fågelsträck. Fågelsträcket påverkar även Östra Finngrunden (B149).

Områdena för energiutvinning runt Finngrunden (B149, B152, B156) anges som utredningsområden för att det finns stora osäkerheter kring områdenas potentiella sammanlagda, kumulativa påverkan på flyttstråk för fågel vid en eventuell utbyggnad av havsbaserad vindkraft.

Sjöfart

Användning sjöfart anges för flera fartygsstråk till och från Södra Kvarken (B150, B153, B154, B157). Flera viktiga hamnar ligger längs kusten i Södra Bottenhavet. Sjötrafiken i havsområdet är avgörande för många industrier med destinationer både utmed den egna kusten och i övriga Sverige och Finland. Sjöfarten behöver stora ytor och alternativa rutter eftersom vintrarnas isar är

väderberoende och rör sig på ett oförutsägbart sätt inom Bottniska viken. Detta ska beaktas vid etablering av vindkraft och andra fasta installationer till havs. Det saknas kunskap om hur havsbaserad vindkraft påverkar isbildning, förutsättningar för isbrytning och vintersjöfart (Sjöfartsverket, 2022).

I plankartan redovisas de viktigaste sjöfartsstråken, inte sjöfartens totala behov av ytor. I anslutning till sjöfartsstråken ska ett säkerhetsavstånd finnas. Havsplanerna vägleder inte om specifika säkerhetsavstånd till sjöfarten, men avstånd kommer att krävas för alla områden med användning energiutvinning. Avståndet anpassas till lokala förhållanden efter riskbedömning (Sjöfartsverket, Transportstyrelsen, 2023).

I området Västra banken och Finngrundet (B157) bedöms energiutvinning inte kunna samexistera med natur och sjöfart som anges som användningar (se rubrik Energiutvinning).

Ett fartygsstråk som omfattas av riksintresseanspråk för sjöfart går genom ett av områdena med användning energiutvinning (B164) och ett av utredningsområdena för energiutvinning (B149). Energiutvinning anges som användning och sjöfarten anpassas i enlighet med bedömning i tidigare beslutad havsplan för Bottniska viken 2022 (2022a). Bedömningen är att tillgängligheten till södra Norrlandskustens hamnar kvarstår även om trafiken kan behöva gå mer österut än tidigare. Planen tillgodoser härmed både vindkrafts- och sjöfartsintressena.

Flera vindkraftsparker i samma havsområde kan innebära risk för sammanlagd, kumulativ påverkan på sjöfartens rörlighet och säkerhet när den tillgängliga ytan begränsas. Den risken ska beaktas.

Utredningsområde sjöfart

Havsplanen anger utredningsområde sjöfart vid inloppen till Ljusne och Vallvik vid Storgrundet (B146, B150). För att åstadkomma samexistens med området för energiutvinning (B146) behöver sjöfarten utredas. Anpassning kan därefter behöva ske av både sjöfart och energiutvinning.

Yrkesfiske

Det finns ett kustnära fiske som präglar många av de mindre kustsamhällena och som mest bedrivs med passiva redskap i och utanför kustbandet. Ett tidvis intensivt pelagiskt fiske bedrivs framför allt kring utsjöbankarna och i havsområdets sydöstra delar. Södra Bottenhavet har tre områden som utgör riksintresseanspråk för yrkesfisket. På Finngrundet finns ett lek- och uppväxtområde för fisk. Detta område omfattas till viss del av Natura 2000 och hela området anges som användning natur i havsplanen. Väster och öster om Finngrundet finns två fångstområden som utgör riksintresseanspråk för yrkesfisket. Dessa omfattas av användning yrkesfiske (B150). I det östra området finns även allmänt intresse av väsentlig betydelse för vindbruk. Energiutvinning bedöms inte kunna samexistera med yrkesfisket här och anges inte som användning. Utöver svenskt fiske bedrivs även omfattande finskt fiske i området (Rantanen, Helminen, och Natural Resources Institute Finland 2023).

Planområde

— Elöverföring

Energiutvinning

Utredningsområde energiutvinning

Friluftsliv

Försvar

Generell användning

Kulturmiljö

Natur

Sandutvinning

Utredningsområde sandutvinning

Siöfart

100%

Utredningsområde sjöfart

Yrkesfiske

f

till totalförsvarets intressen

 k

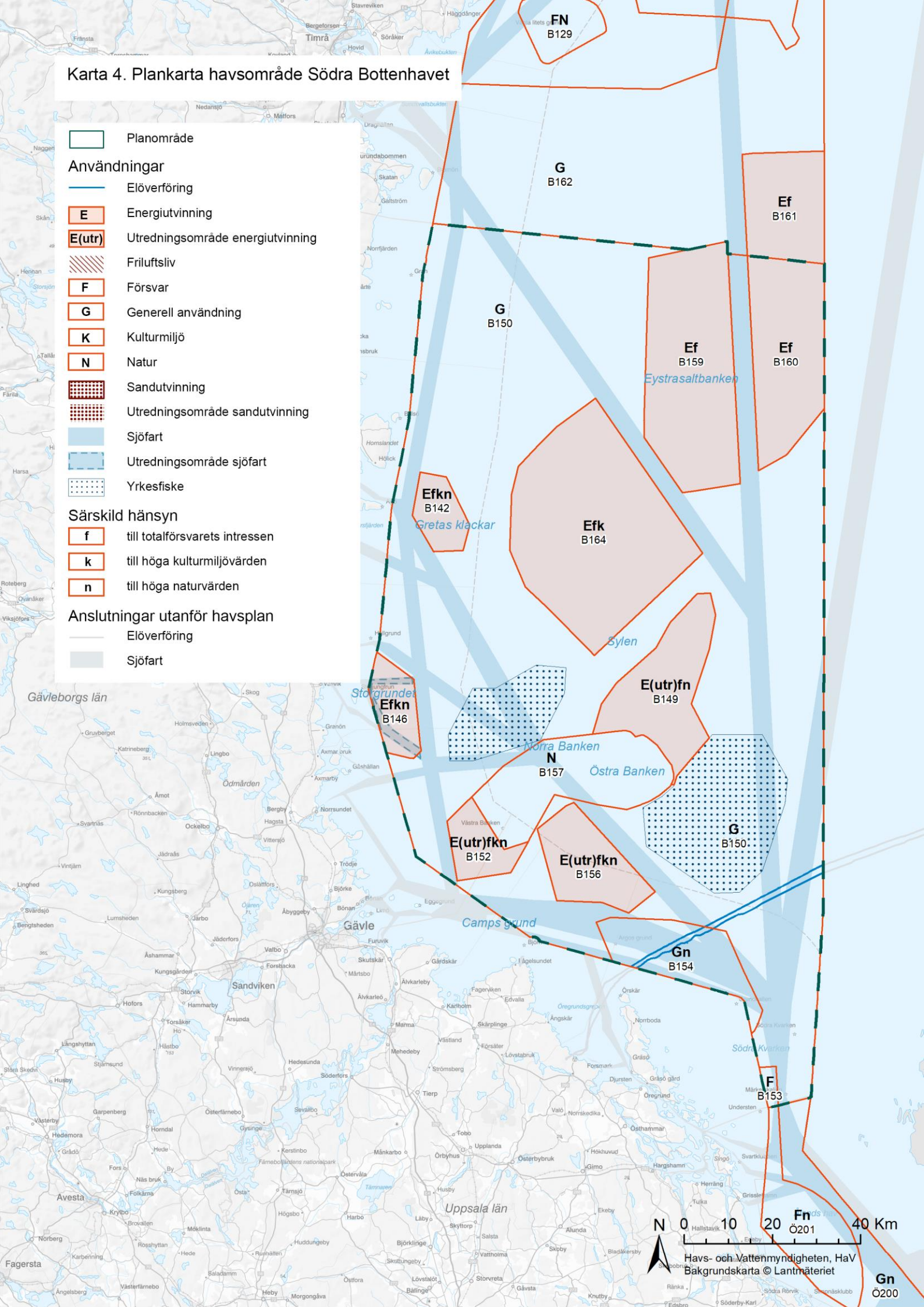
till höga kulturmiljövärden

22

till höga naturvärden

Elöverföring

Sjöfart

Områdestabell Södra Bottenhavet

Tabell 3 Områdestabell Södra Bottenhavet

Område	Användningar	Särskild hänsyn	Företräde eller särskild anpassning för samexistens
B142	Energiutvinning	Totalförsvarets intressen Höga kulturmiljövärden: By- eller kyrkomiljö. Fiskeläge. Fornlämningsmiljö. Kommunikationsmiljö. Kust- och skärgårdsmiljö. Produktionsmiljö. Rekreativmiljö. Höga naturvärden: Däggdjur. Fisklek. Revmiljö. Fågel.	
B146	Energiutvinning Utredningsområde sjöfart	Totalförsvarets intressen Höga kulturmiljövärden: Fiskeläge. Fornlämningsmiljö. Kommunikationsmiljö. Kust- och skärgårdsmiljö. Odlingslandskap. Produktionsmiljö. Rekreativmiljö. Höga naturvärden: Däggdjur. Fisklek. Revmiljö.	Samexistens mellan sjöfart och energiutvinning kan kräva anpassningar. Förhållanden för vintersjöfart behöver beaktas.
B149	Utredningsområde energiutvinning	Totalförsvarets intressen Höga naturvärden: Fisklek. Fågel. Revmiljö. Särskilt låg miljöpåverkan.	Energiutvinning ges företräde framför sjöfart. Samexistens mellan sjöfart och energiutvinning kan kräva anpassningar. Sjöfart anges som användning i närliggande område istället (B150) eftersom det inte bedöms kunna samexistera med energiutvinning här. Sjöfart anpassad i enlighet med bedömning i tidigare beslutad Havsplan för Bottniska viken (Regeringen 2022). I området finns riksintresseanspråk för vindbruk och sjöfart. Förhållanden för vintersjöfart behöver beaktas.
B150	Elöverföring Generell användning Sjöfart Utredningsområde sjöfart Yrkesfiske		Energiutvinning anges inte som användning. Samexistens mellan sjöfart och energiutvinning kan kräva anpassningar. Väst Eystrasaltbanken anpassas område med användning energiutvinning (B159) med hänsyn till yrkesfisket. Allmänt intresse av väsentlig betydelse för yrkesfiske och vindbruk överlappar.

Område	Användningar	Särskild hänsyn	Företräde eller särskild anpassning för samexistens
			Vid Camps grund anges energiutvinning inte som användning eftersom den inte bedöms kunna samexistera med sjöfart och totalförsvarets intressen i dagsläget. I området finns riksintresseanspråk för sjöfart och vindbruk. Sydost Finngrundet vägleder havsplanen om företräde för användning yrkesfiske framför energiutvinning eftersom användningarna inte bedöms kunna samexistera här. Riksintresseanspråk för yrkesfiske och allmänt intresse av väsentlig betydelse för vindbruk överlappar. Väst om Utsjöområde norr Sylen anpassas område med användning energiutvinning (B164) med hänsyn till friluftslivs- och kulturmiljövärden vid kusten samt framkomlighet för sjöfarten. I området finns allmänt intresse av väsentlig betydelse för vindbruk. I närområdet finns riksintresseanspråk för sjöfart och i kust- och skärgårdsområdet finns riksintresseanspråk för friluftsliv samt riksintresseanspråk och allmänt intresse av väsentlig betydelse för kulturmiljövård. Förhållanden för vintersjöfart behöver beaktas.
B152	Utredningsområde energiutvinning	Totalförsvarets intressen Höga kulturmiljövärden: Fiskeläge. Fornlämningsmiljö. Kommunikationsmiljö. Kust- och skärgårdsmiljö. Odlingslandskap. Produktionsmiljö. Rekreativmiljö. Höga naturvärden: Fågel.	Samexistens mellan sjöfart och energiutvinning kan kräva anpassningar. Förhållanden för vintersjöfart behöver beaktas.
B153	Försvar Sjöfart		

Område	Användningar	Särskild hänsyn	Företräde eller särskild anpassning för samexistens
B154	Elöverföring Generell användning Sjöfart	Höga naturvärden: Däggdjur. Fisklek. Fågel. Revmiljö.	
B156	Utredningsområde energiutvinning	Totalförsvarets intressen Höga kulturmiljövärden: Fiskeläge. Kommunikationsmiljö. Kust- och skärgårdsmiljö. Höga naturvärden: Fågel.	Samexistens mellan sjöfart och energiutvinning kan kräva anpassningar. Förhållanden för vintersjöfart behöver beaktas.
B157	Natur Sjöfart		Natur och sjöfart ges företräde framför energiutvinning. Havsplanen vägleder om företräde för användningarna natur och sjöfart framför energiutvinning. Användningarna bedöms inte kunna samexistera här. Natura 2000 samt riksintresseanspråk för sjöfart och vindbruk överlappar.
B159	Energiutvinning	Totalförsvarets intressen	Samexistens mellan sjöfart och energiutvinning kan kräva anpassningar. Förhållanden för vintersjöfart behöver beaktas.
B160	Energiutvinning	Totalförsvarets intressen	Samexistens mellan sjöfart och energiutvinning kan kräva anpassningar. Förhållanden för vintersjöfart behöver beaktas
B164	Energiutvinning	Totalförsvarets intressen Höga kulturmiljövärden: By- eller kyrkomiljö. Fiskeläge. Fornlämningsmiljö. Kommunikationsmiljö. Kust- och skärgårdsmiljö.	Energiutvinning ges företräde framför sjöfart. Samexistens mellan sjöfart och energiutvinning kan kräva anpassningar. Sjöfart anges som användning i närliggande område istället (B150) eftersom den inte bedöms kunna samexistera med energiutvinning här. Sjöfart anpassad i enlighet med bedömning i tidigare beslutad Havsplan för Bottniska viken (Regeringen 2022).

Område	Användningar	Särskild hänsyn	Företräde eller särskild anpassning för samexistens
			Riksintresseanspråk för sjöfart och allmänt intresse av väsentlig betydelse för vindbruk överlappar. Förhållanden för vintersjöfart behöver beaktas.

4. Östersjön: Vägledning och överväganden

Allmänt om havsplaneområdet

Här finns en sammanfattning av planeringens huvuddrag för havsplaneområdet. Inriktningen för användningen och överväganden för havsplaneområdets havsområden redovisas också.

Plankartan ska tolkas i den ungefärliga skalan mellan 1:700 000 och 1:1 000 000. Gränserna och markeringarna i kartan är översiktliga utifrån havsplanernas strategiska nivå.

Utläggning av data- och telekablar, kraftkablar, rörledningar och gasledningar ska möjliggöras där det är lämpligt. Drift och underhåll av data- och telekablar, kraftkablar, rörledningar och gasledningar ska alltid möjliggöras. Detta gäller för hela planområdet.

I Östersjön finns fem havsområden:

- Norra Östersjön och Södra Kvarken
- Mellersta Östersjön
- Sydöstra Östersjön
- Södra Östersjön
- Sydvästra Östersjön och Öresund.

Förnybar elproduktion

Havsplanerna ska bidra till att nå samhällsmålet om 100 procent fossilfri elproduktion år 2040. Förutsättningarna för vindbruk i Östersjön skiljer sig mellan olika havsområden. Gemensamt för alla områden är att de tekniska möjligheterna för havsbaserad vindkraft är goda, sett till vindhastighet och djup. Sjöfarten är intensiv i hela Östersjön. Totalförsvarets militära del tar stora ytor i anspråk, både utifrån öppna och ej öppna intressen. Nära land finns många värdefulla kulturmiljöer och områden för rörligt friluftsliv. Sydvästra, södra, sydöstra och mellersta Östersjön har stora naturvärden med bland annat fåglar, däggdjur och värdefulla bottenmiljöer.

Försvarsmakten har indikerat att möjligheterna till samexistens är lägre i Östersjön än i andra havsplaneområden (Energimyndigheten 2023). För att öka möjligheterna till samexistens behövs ansträngningar både från Försvarsmakten och andra aktörer, både gällande teknisk utveckling men också inom processen för att planera och tillståndspröva havsbaserad vindkraft (Odell m.fl. 2022). Utgångspunkten för planeringen har varit uppdaterade underlag för nya eller ändrade områden för energiutvinning i havsplanerna (Energimyndigheten 2023). Utifrån den bedömning som gjorts av regeringen gällande den havsbaserade vindkraftens påverkan på Försvarsmaktens möjligheter att hantera det förändrade säkerhetsläget (Klimat- och näringslivsdepartementet 2024; Regeringen 2024b) anges i dagsläget inga fler områden med användning energiutvinning i förslaget till havsplan än de som finns i beslutad plan (Regeringen 2022a).

Havsplanen vägleder om tre områden för energiutvinning i Östersjön, varav två redovisas i plankartan. I det tredje området tillgodoses intresset för energiutvinning, men det redovisas inte i

plankartan. Av de tre områdena är två verksamheter på plats och det tredje har ett tillstånd. De två verksamma områdena är kustnära, och det tillståndsgivna området ligger i utsjön.

Vid energiutbyggnad ska särskild hänsyn tas till totalförsvarets intressen. I samtliga områden för energiutvinning anges därför särskild hänsyn till totalförsvarets intressen. Två av tre områden i Östersjön anger särskild hänsyn till höga kulturmiljövärden. Värdena tar sin utgångspunkt i platser på land samt forn- och kulturhistoriska lämningar på havsbotten som kan påverkas av installationer till havs. I ett område anges även särskild hänsyn till höga naturvärden. Det innebär att det finns särskilda behov av framtida åtgärder vid förvaltning, planering och tillståndsprövning för att säkerställa ekosystemtjänster kopplade till områdenas värden, strukturer och förutsättningar.

Konkurrens mellan användningar

Det finns höga naturvärden i havsplaneområdet vilket påverkar framtida etablering av vindkraft och vid sandutvinning. Verksamheterna bedöms som möjliga, men i flera fall ställs krav på prövning enligt Natura 2000-lagstiftningen.

Operationella oljeutsläpp från sjöfarten söder om Gotland har en negativ påverkan på populationen av alfågel. Sjötrafiken kan även påverka tumlare genom buller. Ett sätt att minska påverkan kan vara att styra om trafiken, men det kan även finnas andra lösningar. Att göra ändringar i någon del av trafiksystemet är komplext och kan få konsekvenser i andra delar av trafiksystemet. Sjöfartens påverkan på naturmiljön och vilka åtgärder som kan vara lämpliga för att minska sjöfartens negativa påverkan behöver utredas vidare, och därför anger havsplanen utredningsområde sjöfart såväl söder som norr och öster om Gotland. Alfågel och tumlare kan även påverkas negativt av vindkraft.

Natur och människor

I Östersjöns havsplaneområde finns höga naturvärden och attraktiva livsmiljöer för människor. Kust- och skärgårdslandskapen används flitigt för rekreation inklusive friluftsliv och det finns höga kulturmiljövärden både i kustbandet och i havet.

Det finns stora områden med höga naturvärden i havsplaneområdet och flera av dem är naturreservat eller Natura 2000-område som har användning natur i havsplanen. Utöver dessa finns områden där verksamheter behöver ta särskild hänsyn till höga naturvärden.

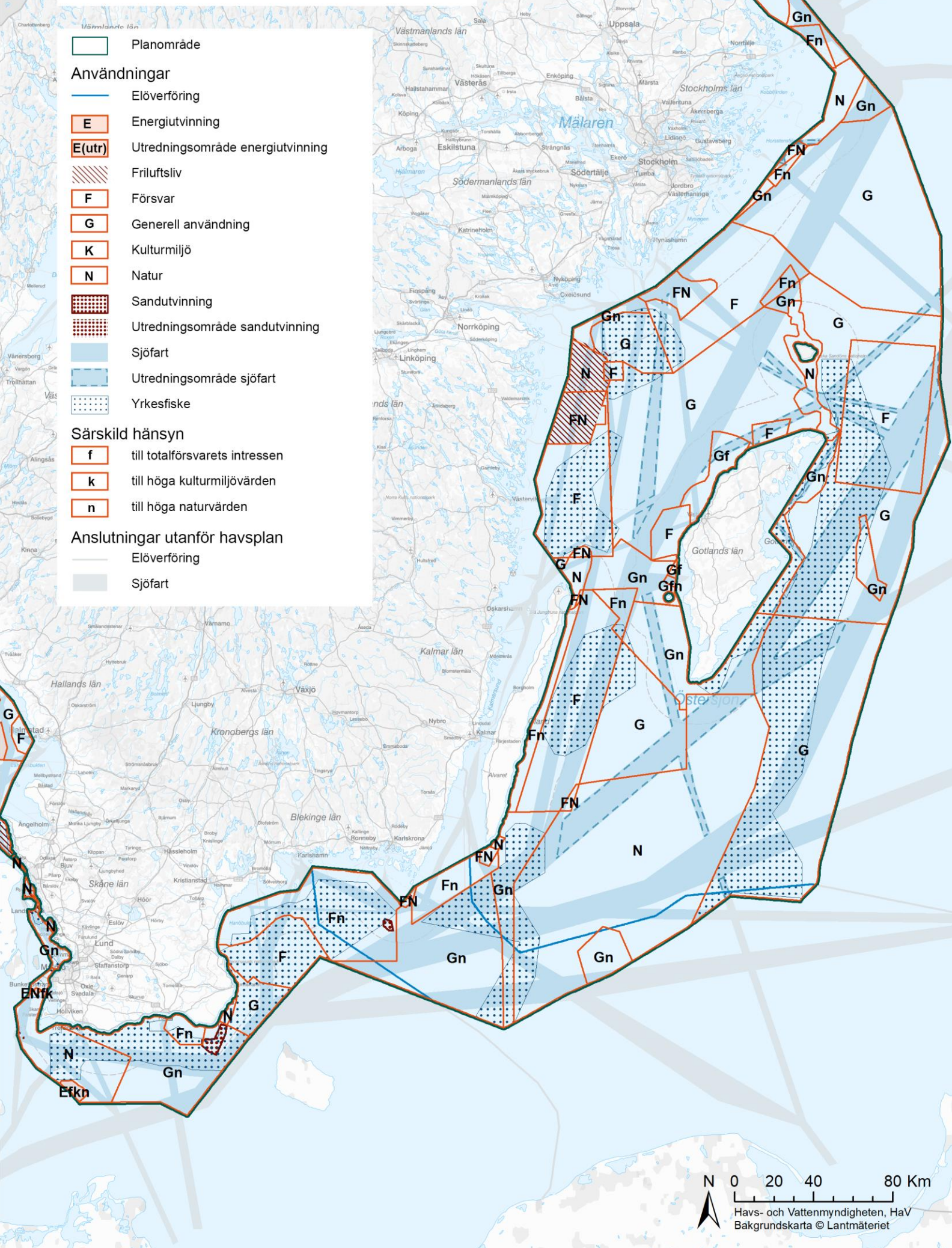
Samtidigt som det finns goda förutsättningar för olika verksamheter behöver miljön i Östersjön förbättras för att god miljöstatus ska nås. Det finns exempelvis stora områden med döda bottnar på grund av syrebrist. I Östersjön finns marina däggdjur som tumlare och säl samt lek- och uppväxtområden för flera fiskarter. För tumlare är populationsstorleken kritiskt låg i Östersjön och situationen för fisk är ansträngd och allvarig. Havsplaneområdet korsas av viktiga sträckleder för fågel. Utsjöbankarna utgör värdefulla bottenmiljöer och har stor betydelse som övervintringsområde för sjöfågel. Avseende häckande och övervintrande fågel uppnår vissa grupper inte god miljöstatus.

Näringsliv och sjöfart som binder samman

Östersjön har stor betydelse för den internationella handeln och är därför också ett av de mest intensivt trafikerade områdena i världen. De många fartygsstråken binder samman länderna och bidrar till målet att länka samman Östersjöregionen genom transport av människor och gods. Med denna utgångspunkt har fartygsstråk som sträcker sig från Sveriges grannländer in i svensk ekonomisk zon identifierats som allmänna intressen av väsentlig betydelse och anges som användning sjöfart.

I havsplaneområdet finns områden som kan vara möjliga för utvinning av sand och det finns goda tekniska förutsättningar för havsbaserad energiutvinning. Yrkesfisket sker på mycket stora ytor och fiskeområden förändras dessutom mellan olika år och över längre tid. Därför är ytan för användning yrkesfiske utbredd i havsplanen. Utvecklingen av beståndssituationen är avgörande för fiskemöjligheterna. Situationen är svår för bland annat torskbeståndet i Östersjön.

Karta 5. Plankarta havsplaneområde Östersjön

4.1. Norra Östersjön och Södra Kvarken

Energiutvinning

I Norra Östersjön råder goda vindförhållanden för havsbaserad vindkraft, samtidigt som elbehovet är stort på grund av förbrukningen i Mälardalsregionen. I området finns fem riksintresseanspråk för vindbruk. Under havsplaneringsprocessen har även fem områden som bedöms som allmänna intressen av väsentlig betydelse för vindbruk identifierats. Havsplanen anger inga områden med användning energiutvinning i Norra Östersjön och Södra Kvarken.

Ett riksintresseanspråk ligger utanför Svenska Högarna, (Ö203, Ö214) och ett utanför Nämdö (Ö507). I flera områden längs kusten från Norrtälje till Oxelösund finns riksintresseanspråk för vindbruk (Ö208, Ö210 – Ö211, Ö504). Havsplanen vägleder inte om energiutvinning i något av dessa områden för att det inte bedöms vara förenligt med försvarsintressen. Inom sjöövningsområde Nåttarö (Ö504) och Landsortsdjupet (Ö210) finns ett öppet riksintresseanspråk för totalförsvaret. Havsplanen vägleder inte om energiutvinning i dessa områden. Riksintresseanspråk för energiutvinning bedöms i havsområdet inte vara förenligt med totalförsvarets intressen och anges inte som användning.

I sjöområde öst Stockholm (Ö204), finns fyra allmänna intressen av väsentlig betydelse för vindbruk. Sydost Svenska Högarna är ett område lämpligt för bottenfasta fundament. Nordost Gotska Sandön och öst Nynäshamn samt öst om Almagrundet är det lämpligt med flytande fundament på grund av djupet. Regeringen har avslagit de projekt som överlappade med de allmänna intressena av väsentlig betydelse på grund av konflikt med totalförsvarets intressen (Klimat- och näringslivsdepartementet 2024). Havsplanen vägleder inte något av dessa områden som användning energiutvinning, då energiutvinning inte bedöms vara förenligt med totalförsvarets intressen i Egentliga Östersjön i dagsläget (Regeringen 2024b)

Det finns ett allmänt intresse av väsentlig betydelse för vindbruk i Gustaf Dalén samt sydost om Gustaf Dalén (Ö208, Ö211). Havsplanen vägleder inte om energiutvinning i området för att det inte bedöms vara förenligt med försvarsintressen och naturvård. Området ligger kustnära och är av mycket stor betydelse för häckande, övervintrande och rastande sjöfåglar som bedöms vara allmänt intresse av väsentlig betydelse för naturvård.

Utifrån regeringens beslut att avslå samtliga inkomna ansökningar om havsbaserade vindkraftsparker i havsområdet är den samlade bedömningen att det i dagsläget saknas förutsättningar för användning energiutvinning utöver befintliga tillstånd i Egentliga Östersjön på grund av totalförsvarets intressen (Klimat- och näringslivsdepartementet 2024; Regeringen 2024b).

Friluftsliv

Havsplanen anger användning friluftsliv utanför delar av Östergötlands skärgård (Ö208, Ö211). Vägledningen om användning friluftsliv baseras på riksintresseanspråk för friluftsliv.

I Norra Östersjön ligger den yttre delen av Stockholms skärgård med höga kultur-, friluftslivs- och naturvärden. Över Södra Kvarken bildar den tillsammans med Ålands skärgård och Finlands

västkust ett världsunikt stråk av grunda skärgårdar. Stockholms skärgård är en av Sveriges mest välbesökta med många naturhamnar och marinor. Friluftslivet och fritidssjöfarten är omfattande. Fritidsbåtstrafiken rör sig ofta både till och från Bottniska viken i norr, Gryts- och Sankt Annas skärgårdar i söder, till Gotland och över Ålands hav.

Vid hela kuststräckan från Östhammar och söderut i havsområdet och runt Gotland, finns riksintresseanspråk för friluftsliv utanför havsplaneområdet och riksintresse rörligt friluftsliv som går in i havsplaneområdet. Möjlighet till samexistens med andra användningar och hänsynsavstånd behöver bedömas i ett lokalt perspektiv.

Försvar

Havsplanen anger användning försvar längs stora delar av kuststräckan i havsområdet på grund av riksintresseanspråk för totalförsvaret samt påverkansområden. Vaddö skjutfält ligger i Norrtälje kommun vid Södra Kvarnen, med tillhörande påverkansområde ut över havet (Ö201).

Havsplanen anger användning försvar även för påverkansområden vid Söderarms och Korsö skjutfält i kommunerna Norrtälje respektive Värmdö (Ö202, Ö206–Ö207). I Stockholms södra skärgård sträcker sig Utö skjutfält och sjöövningssområde Nåttarö från kusten genom territorialhavet ut i svensk ekonomisk zon utanför kommunerna Värmdö, Haninge och Nynäshamn (Ö210, Ö504-Ö505).

Vid eventuell energiutbyggnad ska särskild hänsyn tas till totalförsvarets intressen. Regeringen har avslagit 13 projekt i Egentliga Östersjön på grund av konflikt med totalförsvarets intressen (Klimat- och näringslivsdepartementet 2024).

Kulturmiljö

Hela kuststräckan i havsområdet omfattas av riksintresse högexploaterad kust. Områden med riksintresseanspråk för kulturmiljövård finns längs kusten mot land, utanför havsplaneområdet.

Marina kulturmiljövärden har identifierats av länsstyrelsen och finns längs kusten och i skärgårdsområdet utanför Stockholms och Södermanlands län. Det är bland annat kommunikationsmiljöer och kust- och skärgårdsmiljöer, men här finns även fyrmiljöer såsom Söderarm, Svenska Högarna och Hävringe (Länsstyrelserna 2024). Det finns även vrak och forn- och kulturhistoriska lämningar på havsbotten i närområdet vilket kräver hänsyn vid eventuell påverkan på havsbotten. Behov av hänsynsavstånd till värdeområdena, berörda riksintresseanspråk och världsarv behöver bedömas i ett lokalt perspektiv.

Natur

Havsplanen anger användning natur inom tre områden kring Stockholms skärgård, där det finns riksintresseanspråk för naturvård (Ö203, Ö206, Ö210). Området vid Norrtälje kommun omfattar också ett planerat marint naturreservat (Ö203). Strax utanför havsplaneområdet (Ö504) planeras en marin nationalpark i Nämndöskärgården.

Havsplanen anger särskild hänsyn till höga naturvärden i flera områden. Ålands hav (Ö200-Ö201) utgör födosöksområde för fågel. Det är också flyttstråk för rovfågel (Hansson 2019). I Ålands hav finns även unika syresatta djupområden, vandrande lax samt livskraftigt torskbestånd. Norr och sydost om Svenska Högarna finns fyra områden med potentiell klimattillflykt för

blåmussla. Detta är fyra av de åtta identifierade områden i Östersjön (Havs- och vattenmyndigheten 2017c). Klimattillflykten värnas genom särskild hänsyn till höga naturvärden (Ö200, Ö202, Ö207, Ö214). I området Öst Svenska Högarna (Ö214) finns även höga naturvärden i form av däggdjurs- och fågelområde och revmiljöer. Längs i sydväst av havsområdet anges särskild hänsyn till höga naturvärden eftersom det finns revmiljö och lek- och däggdjursområde (Ö211). Det finns höga naturvärden bland annat i form av revmiljöer väster om Stockholms södra skärgård (Ö207, Ö507). Norr om Kopparstenarna finns ett fågelområde (Ö505).

Några riksintresseanspråk för naturvård som huvudsakligen ligger i kustzonen sträcker sig in i havsplaneområdet. På grund av havsplanens övergripande skala markeras de inte som användning natur i havsplanen. Detta gäller bland annat vid Simpnäsklubb (Ö200-Ö202) och väster om Hävringe i Nyköpings kommun (Ö211).

Sjöfart

Havsplanen anger användning sjöfart i stråk både i utsjön och in mot hamnar vid kusten (Ö200-Ö204, Ö206-Ö208, Ö210-Ö211, Ö214, Ö504-Ö505). Fartygsstråken ingår även i Östersjöns större trafiksystem med förbindelser med Finska viken, Åland och Baltikum. För att binda samman fartygsstråk från Stockholm mot Lettland anges användning sjöfart öster om den östligaste (djup-) farleden i svensk ekonomisk zon (Ö204). Det smala vattenområdet Södra Kvarnen är passagen mellan Norra Östersjön och Bottenhavet. För att göra farvattnet säkert finns det ett system med trafiksepareringar som ligger både i Sverige och i Finland. Passagera till Mälaren via Södertälje kanal in till Stockholm, vägen in till Oxelösunds hamn och Stockholm Norvik hamn är andra viktiga stråk för användning sjöfart i havsområdet. I plankartan redovisas de viktigaste sjöfartsstråken, inte sjöfartens totala behov av ytor. I anslutning till sjöfartsstråken ska ett säkerhetsavstånd finnas. Havsplanerna vägleder inte om specifika säkerhetsavstånd till sjöfarten, men avstånd kommer att krävas för alla områden med användning energiotvinning. Avståndet anpassas till lokala förhållanden efter riskbedömning (Sjöfartsverket och Transportstyrelsen 2023)

Utredningsområde sjöfart

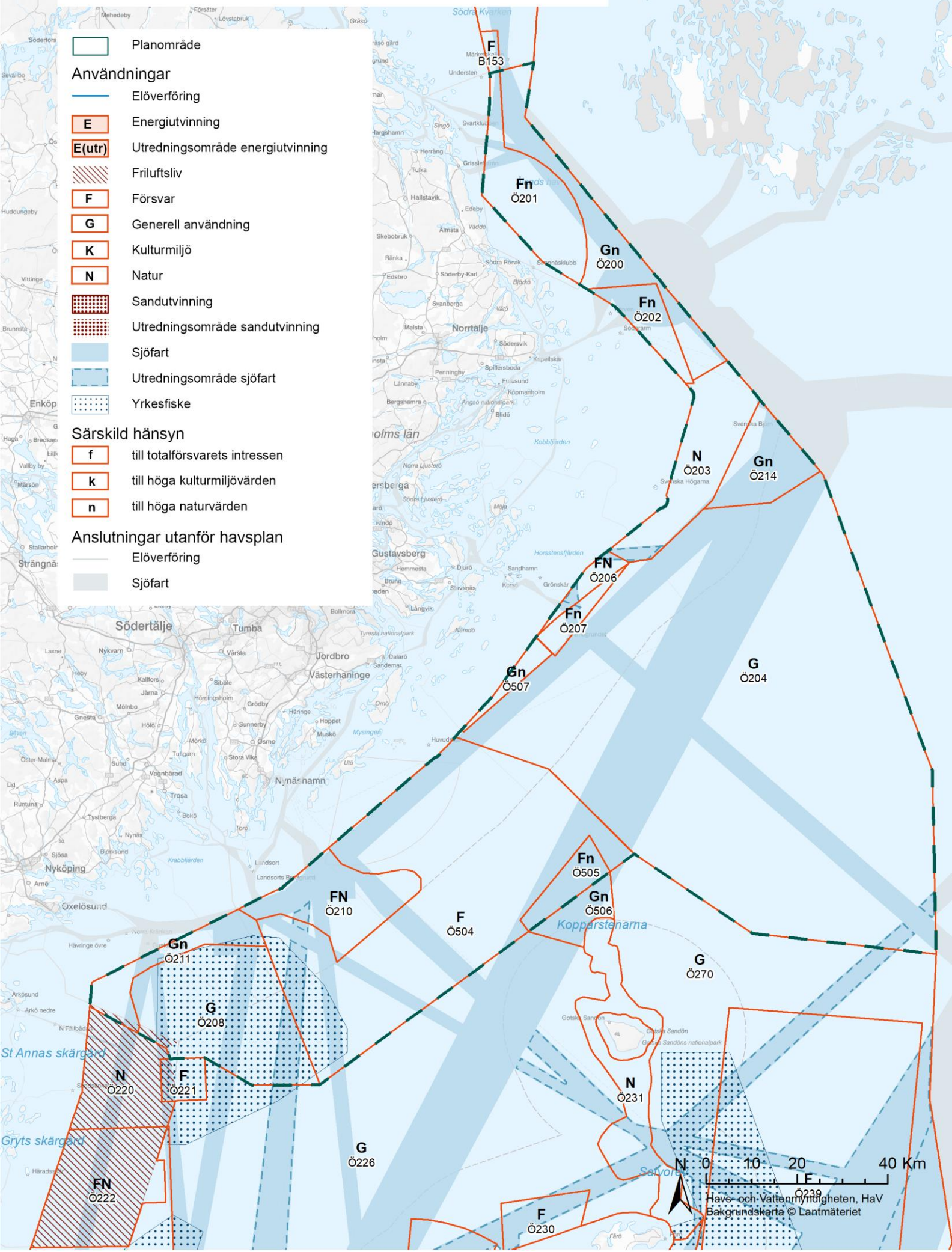
Horsstensleden är en eventuell framtida farled genom Stockholms skärgård in till Stockholms hamn. Den tänkta leden ligger inte i havsplaneområdet, men ansluter genom två riksintresseanspråk för sjöfart till trafiksystemet i havsplaneområdet (Ö206-Ö207 respektive Ö203-Ö204, Ö206). Horsstensleden finns inte med i Nationell planering för transportinfrastrukturen 2022-2033 (Regeringen 2021). Det ligger utanför den nationella havsplaneringens juridiska mandat att ta ställning till huruvida den tänkta farleden utanför havsplaneområdet är lämplig. Däremot bör havsplanen ta höjd för att det i en framtid kan bli aktuellt med en ny farled in mot Stockholm. Av denna anledning markeras anslutningarna som utredningsområde sjöfart.

Från Nynäshamn går ett stråk mot Gdansk i Polen där havsplanen också anger utredningsområde sjöfart (Ö208, Ö210, Ö504). Även runt Gotland, i havsområdena Mellersta Östersjön och Sydöstra Östersjön anger havsplanen utredningsområde sjöfart, vilket beskrivs mer under rubriken Utredningsområde sjöfart i de två havsområdena.

Yrkesfiske

I hela Norra Östersjön från Värmdö kommun och söderut, samt i ett mindre område i Södra Kvarken, bedrivs pelagiskt fiske, som avser fiske efter sill/strömming och skarpsill i utsjön. Användning yrkesfiske anges längs söderut i området (Ö208, Ö211, Ö504).

Karta 6. Plankarta havsområde Norra Östersjön och Södra Kvarken

Områdestabell Norra Östersjön och Södra Kvarken

Tabell 4 Områdestabell Norra Östersjön och Södra Kvarken

Område	Användningar	Särskild hänsyn	Företräde eller särskild anpassning för samexistens
Ö200	Generell användning Sjöfart	Höga naturvärden: Däggdjur. Fågel. Hög ursprunglighet. Klimattillflykt för blåmussla. Revmiljö.	
Ö201	Försvar Sjöfart	Höga naturvärden: Fågel.	
Ö202	Försvar Sjöfart	Höga naturvärden: Däggdjur. Fågel. Hög ursprunglighet. Klimattillflykt för blåmussla. Revmiljö.	
Ö203	Natur Sjöfart Utredningsområde sjöfart		Energiutvinning anges inte som användning. Energiutvinning anges inte som användning eftersom det inte bedöms kunna samexistera med totalförsvarets intressen i dagsläget. I området finns ett riksintresseanspråk för vindbruk.
Ö204	Generell användning Sjöfart Utredningsområde sjöfart		Energiutvinning anges inte som användning. Energiutvinning anges inte som användning eftersom det inte bedöms kunna samexistera med totalförsvarets intressen i dagsläget. I området finns flera allmänna intressen av väsentlig betydelse för vindbruk.
Ö206	Försvar Natur Sjöfart Utredningsområde sjöfart		
Ö207	Försvar Sjöfart Utredningsområde sjöfart	Höga naturvärden: Däggdjur. Hög ursprunglighet. Klimattillflykt för blåmussla. Revmiljö.	
Ö208	Friluftsliv Generell användning Sjöfart Utredningsområde sjöfart Yrkesfiske		Energiutvinning anges inte som användning. Energiutvinning anges inte som

Område	Användningar	Särskild hänsyn	Företräde eller särskild anpassning för samexistens
			användning eftersom det inte bedöms kunna samexistera med totalförsvarets intressen i dagsläget. I området finns riksintresseanspråk och allmänt intresse av väsentlig betydelse för vindbruk.
Ö210	Försvar Natur Sjöfart Utredningsområde sjöfart		Försvar ges företräde framför energiutvinning. Havsplanen vägleder om företräde för användning försvar framför energiutvinning eftersom användningarna inte bedöms kunna samexistera här. I området finns riksintresseanspråk för totalförsvaret och vindbruk.
Ö211	Friluftsliv Generell användning Sjöfart Yrkesfiske	Höga naturvärden: Däggdjur. Fågel. Revmiljö.	Energiutvinning anges inte som användning. Energiutvinning anges inte som användning eftersom det inte bedöms kunna samexistera med natur och totalförsvarets intressen i dagsläget. I området finns riksintresseanspråk för vindbruk samt allmänt intresse av väsentlig betydelse för vindbruk och natur.
Ö214	Generell användning Sjöfart	Höga naturvärden: Däggdjur. Fågel. Klimattillflykt för blåmussla. Revmiljö.	Energiutvinning anges inte som användning. Energiutvinning anges inte som användning eftersom det inte bedöms kunna samexistera med totalförsvarets intressen i dagsläget.

Område	Användningar	Särskild hänsyn	Företräde eller särskild anpassning för samexistens
			I området finns riksintresse för vindbruk.
Ö504	Försvar Sjöfart Utredningsområde sjöfart Yrkesfiske		Försvar ges företräde framför energiutvinning. Havsplanen vägleder om företräde för användning försvar framför energiutvinning eftersom användningarna inte bedöms kunna samexistera här. I området finns riksintresseanspråk för vindbruk och totalförsvar.
Ö505	Försvar Sjöfart	Höga naturvärden: Fågel.	
Ö507	Generell användning	Höga naturvärden: Revmiljö.	Energiutvinning anges inte som användning. Energiutvinning anges inte som användning eftersom det inte bedöms kunna samexistera med totalförsvarets intressen i dagsläget. Riksintresseanspråk för vindbruk finns i området.

4.2. Mellersta Östersjön

Energiutvinning

I Mellersta Östersjön råder goda vindförhållanden för havsbaserad vindkraft. I området finns en del av ett riksintresseanspråk för vindbruk. Under havsplaneringsprocessen har sju områden som bedöms som allmänna intressen av väsentlig betydelse för vindbruk identifierats. Havsplanen anger inga områden med användning energiutvinning i Mellersta Östersjön.

I Östergötlands skärgård finns del av riksintresseanspråk för vindbruk (Ö220). Energiutvinning anges inte som en användning på platsen då det inte bedöms kunna samexistera med totalförsvarets intressen i Egentliga Östersjön i dagsläget (Klimat- och näringslivsdepartementet 2024; Regeringen 2024b).

I området nordväst Gotland (Ö226) finns två allmänna intressen av väsentlig betydelse för vindbruk. Båda områdena är lämpade för flytande fundament. Utsjöområde nordväst Gotland bedöms ha relativt låg konfliktgrad med friluftsliv, kulturmiljö och natur. I syd Nielsengrund sker mätverksamhet i den nationella pelagiska miljöövervakningen. Området kan även ha visuell påverkan på närliggande kulturmiljöer. Havsplanen vägleder inte något av dessa områden som användning energiutvinning, då energiutvinning, förutom i redan tillståndsgivna områden, inte bedöms vara förenligt med totalförsvarets intressen i Egentliga Östersjön i dagsläget (Regeringen 2024b). Ett projekt som inte överlappade de allmänna intressena av väsentlig betydelse i området har fått avslag på sin tillståndsansökan (Klimat- och näringslivsdepartementet 2024; Regeringen 2024b).

Nordost om Gotska Sandön finns ett allmänt intresse av väsentlig betydelse för vindbruk (Ö270). Området ligger inom område av riksintresse rörligt friluftsliv samt i närheten av område med riksintresseanspråk för friluftsliv. För att områdets värden av ostördhet och orördhet ska kunna bevaras vägleder havsplanen inte om ett energiområde på platsen. Havsplanen vägleder inte något av dessa områden som användning energiutvinning, då energiutvinning, förutom i redan tillståndsgivna områden, inte bedöms vara förenligt med totalförsvarets intressen i Egentliga Östersjön i dagsläget (Klimat- och näringslivsdepartementet 2024; Regeringen 2024b).

I östra Östersjön – Stockholm till öst Gotland (Ö270) finns ytterligare fyra allmänna intressen av väsentlig betydelse för vindbruk. Två av dessa, Klints bank och sydöst Fårösund är lämpade för bottenfasta fundament. De två områdena syd Klints bank och nordöst sjövningsområde Sankt Olof är lämpade för flytande fundament. Tre av områdena överlappar med riksintresseanspråk för yrkesfiske. Då yrkesfisket på platsen främst är pelagiskt så bedöms inte energiutvinning kunna samexistera med yrkesfiske. Tre av områdena är kustnära och kan ha en potentiell påverkan på kulturmiljövärden. Ett av områdena överlappar Klints bank, en klimattillflykt för blåmusslor (Ö233). Havsplanen vägleder inte något av dessa områden som användning energiutvinning, då energiutvinning förutom i redan tillståndsgivna områden, inte bedöms vara förenligt med totalförsvarets intressen i Egentliga Östersjön i dagsläget (Klimat- och näringslivsdepartementet 2024; Regeringen 2024b).

Utifrån regeringens beslut att avslå samtliga inkomna ansökningar om havsbaserade vindkraftsparker i havsområdet är den samlade bedömningen att det i dagsläget saknas förutsättningar för användning energiutvinning utöver befintliga tillstånd i Egentliga Östersjön på

grund av totalförsvarets intressen (Klimat- och näringslivsdepartementet 2024; Regeringen 2024b).

Friluftsliv

Havsplanen anger användning friluftsliv utanför delar av Östergötlands skärgård (Ö220-Ö222). Vägledningen om användning friluftsliv baseras på riksintresseanspråk för friluftsliv. Friluftslivet och fritidssjöfarten är omfattande, och värdefulla områden finns längs hela kusten vid Gryts och Sankt Annas skärgårdar till Norra Öland och runt Gotland.

Kusten från Västerviks kommun och söderut samt kusten kring Gotland, utanför havsplaneområdet, omfattas av riksintresse rörligt friluftsliv. Möjlighet till samexistens med andra användningar och hänsynsavstånd behöver bedömas i ett lokalt perspektiv.

Nordost om Gotska Sandön finns ett område med allmänt intresse av väsentlig betydelse för vindbruk. Området ligger inom område av riksintresse rörligt friluftsliv och nära område med riksintresseanspråk för friluftsliv. Gotska Sandön är unik i Sverige med sitt isolerade, ensliga, läge som erbjuder utblickar över obruten horisont och utan ljud- och ljusstörningar. För att områdets värden av ostördhet och orördhet ska kunna bevaras, och på grund av försvarsintressen i Egentliga Östersjön, anges inte användning energiutvinning i område Ö270.

Försvar

Det finns flera områden i Mellersta Östersjön som anges som användning försvar. Längs fastlandskusten finns sjöövningsområdena Sandsänkan (Ö221) och Urban som sträcker sig genom territorialhavet ut i svensk ekonomisk zon utanför Valdemarsviks, Västerviks och Oskarshamns kommuner (Ö222–Ö224). Söder om Visby ut i territorialhavet anges försvar eftersom området utgör påverkansområde för Tofta skjutfält (Ö228). Lite längre norrut ligger sjöövningsområde Fårö (Ö230). Sjöövningsområde Sankt Olof (Ö239) ligger öster om Gotland och Fårö. Havsplanen anger särskild hänsyn till totalförsvarets intressen för delar av Gotlands västkust på grund av stoppområde för höga objekt för Visby flygplats (Ö229, Ö278, Ö289).

Vid eventuell energiutbyggnad ska särskild hänsyn tas till totalförsvarets intressen.

Kulturmiljö

Områden med riksintresseanspråk för kulturmiljövård finns längs kusterna på fastlandet och på Gotland utanför gränserna för havsplaneområdet och på Gotska Sandön.

Utanför havsplaneområdet finns riksintresse för obruten kust som omfattar både Ölands öst- och västsidor och löper längs kusten från Västervik till Arkösund i norr. Kusterna kring Gotland utanför havsplaneområdet omfattas av riksintresse för högexploaterad kust. Utanför havsplaneområdets gräns finns världsarvet Hansestaden Visby.

Marina kulturmiljövärden har identifierats av länsstyrelsen och finns runt stora delar av Gotlands kust och havsområde, vid kustområdena i Östergötland och Kalmar län samt Ölands Norra udde med omgivande havsområde (Länsstyrelserna 2024). De dominerande kulturmiljöerna är fornlämningsmiljöer, kommunikationsmiljöer och kust- och skärgårdsmiljöer. Det finns vrak och forn- och kulturhistoriska lämningar på havsbotten vilket kräver hänsyn vid eventuell påverkan på

havsbotten. Behov av hänsynsavstånd till värdeområdena, berörda riksintresseanspråk och världsarv behöver bedömas i ett lokalt perspektiv.

Natur

Havsplanen anger användning natur för flera områden, framför allt längs fastlandskusten och norr om Gotland. Områdena längs kusterna vid Östergötlands och Kalmar län omfattas av riksintresseanspråk för naturvård (Ö220, Ö222, Ö224–Ö225, Ö234). Området vid Gotska Sandön och Salvorev omfattas av Natura 2000 och flera andra naturskydd som till exempel naturreservat och Helcom MPA (Marine Protected Area) (Ö231). Det finns riksintresseanspråk för naturvård som huvudsakligen ligger i angränsande kustzon, men som sträcker sig strax in i havsplaneområdet, bland annat i Västerviks kommun (Ö223). Riksintresseanspråken tillgodoses, men på grund av havsplanens övergripande skala markeras de inte som användning natur i havsplanen.

Vid sjöövningssområde Sandsänkan i Östergötlands skärgård (Ö221) finns riksintresseanspråk för totalförsvaret och i områdets västra del finns en liten del av riksintresseanspråk för naturvård. Området där riksintresseanspråken överlappar är skalmässigt litet i förhållande till plankartans geografiska skala och markeras därför inte i plankartan med användning FN. Försvarsverksamheten bör bedrivas så att negativ påverkan undviks på de naturvärden som ligger till grund för riksintresseanspråk för naturvård.

Flera områden i Mellersta Östersjön anges med särskild hänsyn till höga naturvärden. Områdena Syd Gotland (Ö500), Öst Gotland (Ö296) samt vid Kopparstenarna (Ö506), anges särskild hänsyn till höga naturvärden på grund av fågel. Klints bank (Ö233) utgör en potentiell klimattillflykt för blåmussla samt har höga naturvärden på grund av fiskekområde och fågelområde. Även väster om Gotland, runt Stora Karlsö (Ö289, Ö291), anger havsplanen särskild hänsyn till höga naturvärden då området är viktigt för fågel såsom sillgrisslor och tordmule. Ett flyttfågelstråk går genom området och utgör den huvudsakliga flyttningssvägen för ett stort antal arter med hemvist i nordliga delarna av västra Ryssland och nordöstra Skandinavien.

Sjöfart

Havsplanen anger användning sjöfart i flera fartygsstråk inom Mellersta Östersjön (Ö220–Ö226, Ö228–Ö229, Ö231, Ö233–Ö235, Ö239, Ö270, Ö278, Ö289, Ö291, Ö506). Flera viktiga hamnar ligger längs kusten. Sjötrafiken är viktig med trafik både till fastlandskusten, till Gotland och vidare norrut eller söderut, samt till svenska och utländska hamnar runt Östersjön. Ett fartygsstråk som sträcker sig från Rigabukten och ansluter till djupfarleden öster om Gotland i svensk ekonomisk zon är ett allmänt intresse av väsentlig betydelse. Sträckan markeras som användning sjöfart (Ö270).

I plankartan redovisas de viktigaste sjöfartsstråken, inte sjöfartens totala behov av ytor. I anslutning till sjöfartsstråken ska ett säkerhetsavstånd finnas. Havsplanerna vägleder inte om specifika säkerhetsavstånd till sjöfarten, men avstånd kommer att krävas för alla områden med användning energiutvinning. Avståndet anpassas till lokala förhållanden efter riskbedömning (Sjöfartsverket och Transportstyrelsen 2023).

Utredningsområde sjöfart

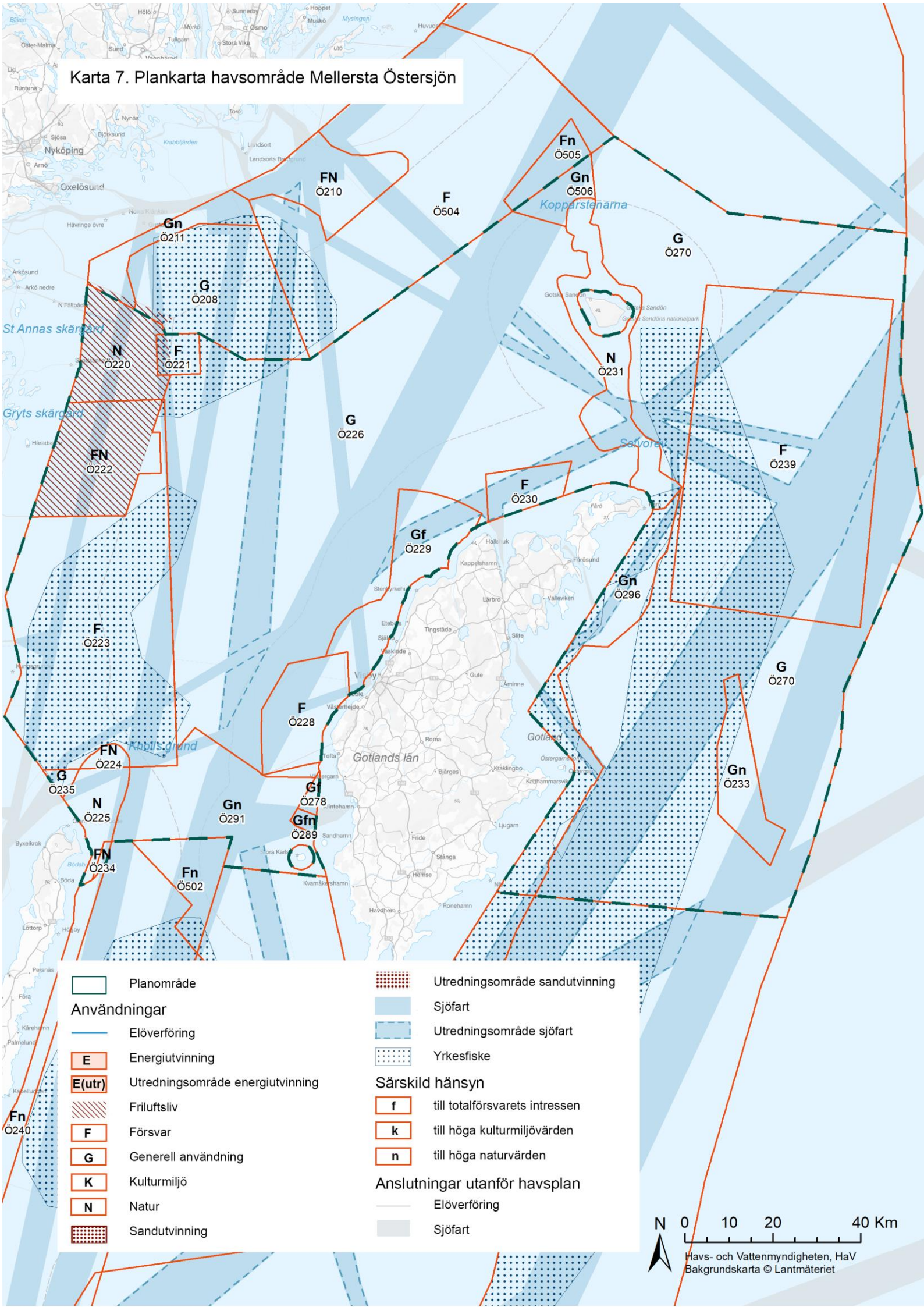
Över Salvorev, mellan Fårö och Gotska sandön, går idag två passager för sjötrafik (Ö226, Ö229-Ö231, Ö233, Ö239, Ö270) genom ett område med mycket höga naturvärden: bland annat finns den rödlistade arten alfågel här. En utredning från Havs- och vattenmyndigheten (2017b) visar att alfågel påverkas negativt av operationella oljeutsläpp från fartyg. Behovet av att utreda sjöfartens påverkan i området kring Salvorev och vilka åtgärder som kan vara lämpliga för att minska sjöfartens negativa påverkan är nära knutet till behovet av utredning i det kraftigare trafikerade området kring Hoburgs bank söder om Gotland. Utöver alfågeln ska även sjöfartens påverkan på tumlare utredas där. Tumlaren är en strikt skyddad art enligt art- och habitatdirektivet och påverkas negativt av buller från sjötrafik. Östersjöpopulationen av tumlare är klassad som utrotningshotad. Den sammantagna effekten av detta behöver utredas vidare och för fartygsstråken över Salvorev anger planen därför utredningsområde sjöfart. Även ett fartygsstråk öster om Gotland och farleden in till Slite (Ö270, Ö296), liksom två stråk från Nynäshamn mot Rigabukten respektive Polen (Ö226, Ö291), är del av utredningsområde sjöfart som kan påverka sjöfarten i Mellersta Östersjön. Läs mer om det i avsnittet om inriktning för användning sjöfart i Sydöstra Östersjön.

Yrkesfiske

Planen anger användning yrkesfiske mot den inre havsplanegränsen (Ö221, Ö223, Ö226, Ö235) och öster om Gotland (Ö231, Ö233, Ö239, Ö270, Ö296). Användningen motsvaras av riksintresseanspråk för yrkesfiske. Yrkesfisket är utbrett i Mellersta Östersjön. Det mesta fisket i Mellersta Östersjön är pelagiskt fiske som avser sill/strömming och skarpsill, och bedrivs i hela utsjön. Ett visst fiske med passiva redskap sker in mot kusten.

Riksintresseanspråk för yrkesfiske överlappar allmänt intresse av väsentlig betydelse för vindbruk i två områden för energi (Ö233, Ö271). Pelagiskt fiske och vindbruk bedöms inte kunna samexistera på samma plats.

Karta 7. Plankarta havsområde Mellersta Östersjön

	Planområde		Utredningsområde sandutvinning
Användningar			
	Elöverföring		Sjöfart
	Energiutvinning		Utredningsområde sjöfart
	Utredningsområde energiutvinning		Yrkesfiske
	Friluftsliv	Särskild hänsyn	
	Försvar		till totalförsvarets intressen
	Generell användning		till höga kulturmiljövärden
	Kulturmiljö		till höga naturvärden
	Natur	Anslutningar utanför havsplan	
	Sandutvinning		Elöverföring
			Sjöfart

Områdestabell Mellersta Östersjön

Tabell 5 Områdestabell Mellersta Östersjön

Område	Användningar	Särskild hänsyn	Företräde eller särskild anpassning för samexistens
Ö220	Friluftsliv Natur Sjöfart		Energiutvinning anges inte som användning. Energiutvinning anges inte som användning eftersom det inte bedöms kunna samexistera med totalförsvarets intressen i dagsläget. I området finns riksintresseanspråk för vindbruk.
Ö221	Friluftsliv Försvar Sjöfart Yrkesfiske		
Ö222	Friluftsliv Försvar Natur Sjöfart		
Ö223	Försvar Sjöfart Yrkesfiske		
Ö224	Försvar Natur Sjöfart		
Ö225	Natur Sjöfart		
Ö226	Generell användning Sjöfart Utredningsområde sjöfart Yrkesfiske		Energiutvinning anges inte som användning. Energiutvinning anges inte som användning eftersom det inte bedöms kunna samexistera med totalförsvarets intressen i dagsläget. I området finns två allmänna intressen av väsentlig betydelse för vindbruk.
Ö228	Försvar Sjöfart		
Ö229	Generell användning Sjöfart Utredningsområde sjöfart	Totalförsvarets intressen	
Ö230	Försvar Utredningsområde sjöfart		

Område	Användningar	Särskild hänsyn	Företräde eller särskild anpassning för samexistens
Ö231	Natur Sjöfart Utredningsområde sjöfart Yrkesfiske		
Ö233	Generell användning Sjöfart Utredningsområde sjöfart Yrkesfiske	Höga naturvärden: Fisklek. Fågel. Klimattillflykt för blåmussla.	Energiutvinning anges inte som användning. Energiutvinning anges inte som användning eftersom det inte bedöms kunna samexistera med totalförsvarets intressen i dagsläget. I området finns ett allmänt intresse av väsentlig betydelse för vindbruk.
Ö234	Försvar Natur Sjöfart		
Ö235	Generell användning Sjöfart Yrkesfiske		
Ö239	Försvar Sjöfart Utredningsområde sjöfart Yrkesfiske		Försvar ges företräde framför energiutvinning. Havsplanen vägleder om företräde för användning försvar framför energiutvinning eftersom användningarna inte bedöms kunna samexistera här. I området finns riksintresseanspråk för totalförsvaret samt ett allmänt intresse av väsentlig betydelse för vindbruk.
Ö270	Generell användning Sjöfart Utredningsområde sjöfart Yrkesfiske		Energiutvinning anges inte som användning. Vid Nordost Gotska Sandön anges inte energiutvinning som användning eftersom det inte bedöms kunna samexistera med friluftsliv. I området finns riksintresse för rörligt friluftsliv och flera allmänna intressen av väsentlig betydelse för vindbruk. Energiutvinning anges inte som användning eftersom det inte bedöms kunna samexistera med totalförsvarets intressen i dagsläget.

Område	Användningar	Särskild hänsyn	Företräde eller särskild anpassning för samexistens
Ö278	Generell användning Sjöfart	Totalförsvarets intressen	
Ö289	Generell användning Sjöfart	Totalförsvarets intressen Höga naturvärden: Fågel.	
Ö291	Generell användning Sjöfart Utredningsområde sjöfart	Höga naturvärden: Fågel.	
Ö296	Generell användning Utredningsområde sjöfart Yrkesfiske	Höga naturvärden: Fågel.	Energiutvinning anges inte som användning. Energiutvinning anges inte som användning eftersom det inte bedöms kunna samexistera med totalförsvarets intressen i dagsläget. I området finns allmänt intresse av väsentlig betydelse vindbruk.
Ö506	Generell användning Sjöfart	Höga naturvärden: Fågel.	

4.3. Sydöstra Östersjön

Elöverföring

Användning elöverföring utgörs av transmissionskabeln NordBalt som passerar genom havsområdet (Ö248, Ö254, Ö258, Ö263). Den ansluter till Nybro i Sverige och till Klaipeda i Litauen.

Energiutvinning

I Sydöstra Östersjön råder goda vindförhållanden för havsbaserad vindkraft och det finns ett stort behov och efterfrågan på el. De många utsjöbankarna har både goda vindförhållanden och lämpliga djup för havsbaserade vindkraftverk. Samtidigt finns det mycket höga naturvärden. I området finns fyra riksintresseanspråk för vindbruk. Under havsplaneringsprocessen har sju områden som bedöms som allmänna intressen av väsentlig betydelse för vindbruk identifierats. Havsplanen anger inga områden med användning energi i Sydöstra Östersjön.

De yttersta östra och västra delarna av Norra Midsjöbanken och en del av Södra Midsjöbanken omfattas av riksintresseanspråk för vindbruk. Det finns även allmänt intresse av väsentlig betydelse för vindbruk i två områden vid Norra Midsjöbanken. Båda bankarna, förutom en del av Södra Midsjöbanken, omfattas av ett Natura 2000-område och områdesskydd enligt Helcom (MPA). Havsplanen vägleder inte om energiutvinning i områdena Hoburgs bank och Midsjöbankarna (Ö248, Ö254). Det samlade naturintresset har givits företräde framför allmänt intresse av väsentlig betydelse för vindbruk, i huvudsak med hänvisning till stor risk för påverkan på tumlare. I området har länsstyrelsen avslagit en Natura 2000-ansökan, men beslutet har ännu inte vunnit laga kraft, då det har överklagats. Regeringen har avslagit den tillståndsansökan som angränsar till Södra Midsjöbanken på grund av konflikt med totalförsvarets intressen (Klimat- och näringslivsdepartementet 2024). Havsplanen vägleder inte något av dessa områden som användning energiutvinning, då energiutvinning inte bedöms vara förenligt med totalförsvarets intressen i dagsläget (Regeringen 2024b)

Vid Kårehamn (Ö240, Ö503) finns riksintresseanspråk för både vindbruk och totalförsvaret. I en del av området finns en befintlig vindkraftsanläggning. Anläggningen är begränsad i utbredning och på grund av havsplanens övergripande skala anges inte energiutvinning på plankartan, men intresset tillgodoses. Riksintresseanspråk för vindbruk finns även utanför den nuvarande anläggningen. Förutsättningar för generationsväxling i området behöver bedömas i en tillståndsprocess. I en samlad bedömning utifrån ett underlag från regeringskansliet anger regeringen att inga energiområden bedöms kunna samexistera med totalförsvarets intressen i Östersjön (Regeringen 2024b).

I utsjöområde sydöst Gotland (Ö263) finns två allmänna intressen av väsentlig betydelse för vindbruk. I området sydöst Hoburgs bank är djupet endast lämpligt för flytande vindkraftverk. Området öst Hoburgs bank är lämpligt för bottenfasta fundament. Området överlappar med riksintresseanspråk för yrkesfisket. Havsbaserad vindkraft och pelagiskt fiske bedöms inte kunna samexistera.

Havsplanen vägleder inte något av dessa områden som användning energiutvinning, då energiutvinning inte bedöms vara förenligt med totalförsvarets intressen i dagsläget (Regeringen 2024b).

Inom områdena sydväst Gotland och syd Gotland (Ö274, Ö500) finns ett allmänt intresse av väsentlig betydelse för vindbruk. Området är ett viktigt flyttstråk för fågel mellan Öland och Gotland och vidare österut. Området ligger även kustnära och kan påverka kulturmiljöer på land och under vatten. Havsplanen vägleder inte om energiutvinning i området. I området sydväst Hoburg har ett projekt fått avslag på sin tillståndsansökan av regeringen (Klimat- och näringslivsdepartementet 2024). Havsplanen vägleder inte något av dessa områden som användning energiutvinning, då energiutvinning inte bedöms vara förenligt med totalförsvarets intressen i dagsläget (Regeringen 2024b)

Utifrån regeringens beslut att avslå samtliga inkomna ansökningar om havsbaserade vindkraftsparker i havsområdet är den samlade bedömningen att det i dagsläget saknas förutsättningar för användning energiutvinning utöver befintliga tillstånd i Egentliga Östersjön på grund av totalförsvarets intressen (Klimat- och näringslivsdepartementet 2024; Regeringen 2024b).

Friluftsliv

Friluftslivet och fritidssjöfarten är omfattande i delar av Sydöstra Östersjön. Det finns flera områden som omfattas av riksintresseanspråk för friluftsliv utanför havsplaneområdet i kustområdena kring Gotland och Öland. Kusten kring Gotland omfattas av riksintresse rörligt friluftsliv. Möjlighet till samexistens med andra användningar och hänsynsavstånd behöver bedömas i ett lokalt perspektiv.

Försvar

Användning försvar anges för sjöövningsområde Hanö och Martin som ligger utanför Öland (Ö234, Ö240, Ö250, Ö252, Ö502-Ö503). Sjöövningsområde Martin sträcker sig från kusten genom territorialhavet ut i svensk ekonomisk zon utanför Borgholm och Mörbylånga kommuner. Den nordligaste delen av sjöövningsområde Hanö ligger inom territorialhavet söder om Öland. Vid eventuell energiutbyggnad ska särskild hänsyn tas till totalförsvarets intressen.

Kulturmiljö

Kusten längs Öland omfattas av riksintresse obruten kust och Gotlands kust omfattas av riksintesse högexploaterad kust. Södra Ölands odlingslandskap utpekade som världsarv av Unesco på grund av dess kulturhistoria och geologi. Södra Öland omfattas även till stor del av landskapsbildsskydd. Det finns flera områden som omfattas av riksintresseanspråk för kulturmiljövård utanför havsplaneområdets gränser i kustområdena kring Gotland och Öland.

Marina kulturmiljövården har identifierats av länsstyrelsen. Inom Sydöstra Östersjön finns värdeområdena Hoburgsrev-Heligholmen-Faludden i södra delen av Gotland inklusive delar av havsområdet, Källa-Persnäs kustbygder på norra Öland inklusive delar av havsområdet och Två utposter (Utklippan och Ölands södra udde) längs med kust och havsområdet vid Ölands östra kust ner mot Utklippans fyr i söder. Även värdeområdena Ölands norra udde samt Fröjel-Eksta-

Karlsöarna sträcker sig in i havsområdet (Länsstyrelserna 2024). De dominerande kulturmiljötyperna är kust- och skärgårdsmiljöer, odlingslandskap, fornlämningsmiljöer och kommunikationsmiljöer. Det finns även vrak och forn- och kulturhistoriska lämningar på havsbotten i stora delar av havsområdet vilket kräver hänsyn vid eventuell påverkan på havsbotten.

Behov av hänsynsavstånd till värdeområdena, berörda riksintresseanspråk och världsarv behöver bedömas i ett lokalt perspektiv.

Natur

Havsplanen anger användning natur i ett stort område som sträcker sig från Gotlands södra udde vid Hoburgen via Hoburgs bank till Norra Midsjöbanken och Södra Midsjöbanken (Ö254) och ett mindre angränsande område (Ö250). De omfattas av Natura 2000 områden och har mycket värdefull natur. I stora delar är miljöpåverkan låg och havsmiljön kan betraktas som relativt ursprunglig (Havs- och vattenmyndigheten 2018b). Naturvärdena utgörs av värdefulla bottenmiljöer, kärn- och reproduktionsområde för den hotade östersjötumslaren samt de viktigaste övervintringsområdena för alfågeln. Båda arterna är rödlistade enligt Artdatabankens bedömning. Tumslaren omfattas dessutom av strikt artskydd enligt art- och habitatdirektivet. För östersjöpopulationen återstår endast ca 500 individer, varför den ses som akut utrotningshotad. Även födosöksområden för alfågel och annan fågel, samt lekområde för fisk finns i området. Havsområdets bankar anges som potentiella klimattillflykter för flera arter, vilket indikerar att områdets ekologiska betydelse kan komma att vara mycket hög i framtiden (Havs- och vattenmyndigheten 2017b). Länsstyrelsen i Kalmar län har föreslagit att Natura 2000-området ska utökas och även innefatta Ö248.

Havsplanen anger användning natur vid Ölands sydspets (Ö252–Ö253) där det finns ett marint naturreservat.

Havsplanen anger särskild hänsyn till höga naturvärden i flera områden längs kusterna och i anslutning till områden med naturskydd där det också finns viktiga naturvärden (Ö240, Ö248, Ö258, Ö500–Ö502). Ett flyttfågelstråk går genom området och utgör flyttningssvägen för ett stort antal arter med hemvist i nordliga delarna av västra Ryssland och nordöstra Skandinavien.

Sjöfart

Användning sjöfart anges för flera fartygsstråk inom havsområdet (Ö240, Ö248, Ö250, Ö254, Ö258, Ö263, Ö274, Ö500, Ö502–Ö503). I Sydöstra Östersjön är sjötrafiken viktig, med omfattande trafik till både utländska och svenska hamnar. Väster om Gotland går framförallt trafik med svenska destinationer, medan internationell trafik till och från Finska viken och Baltikum dominerar söder och öster om Gotland (Havs- och vattenmyndigheten 2017a). Två fartygsstråk, som sträcker sig från hamnar i Baltikum (Ventspils respektive Klaipeda) och ansluter till djupfarleden sydost om Gotland i svensk ekonomisk zon, utgör allmänna intressen av väsentlig betydelse. Sträckorna anges som användning sjöfart (Ö254, Ö263). I plankartan redovisas de viktigaste sjöfartsstråken, inte sjöfartens totala behov av ytor. I anslutning till sjöfartsstråken ska ett säkerhetsavstånd finnas. Havsplanerna vägleder inte om specifika säkerhetsavstånd till sjöfarten, men avstånd kommer att krävas för alla områden med användning energiutvinning.

Avståndet anpassas till lokala förhållanden efter riskbedömning (Sjöfartsverket och Transportstyrelsen 2023).

Utredningsområde sjöfart

Planen anger utredningsområde sjöfart för ett stråk från Gdansk i Polen till Nynäshamn (Ö254, Ö263, Ö274, Ö500). Havsplanen anger även utredningsområde sjöfart mellan Norra Midsjöbanken och Hoburgs bank (Ö254, Ö274, Ö500). Där går sjöfarten i dag genom ett grundområde med mycket höga naturvärden för de rödlistade arterna tumlare och alfågel, vilket också omfattas av Natura 2000. Utredningar visar att alfågelpopulationen påverkas negativt av operationella oljeutsläpp från fartyg och att tumlare störs av buller från fartygsstråk (Havs- och vattenmyndigheten 2016, 2018a). Ur naturvårdssynpunkt finns det anledning att utreda sjöfartens påverkan på naturmiljön och vilka åtgärder som kan vara lämpliga för att minska sjöfartens negativa påverkan.

Flera områden i Sydöstra och Mellersta Östersjön berörs direkt eller indirekt av ovan beskrivna problematik. Eventuella åtgärder skulle kunna påverka trafikflödena genom djupvattenrutten som ligger söder om rutten Hoburgs bank–Norra Midsjöbanken och norr om Södra Midsjöbanken, samt rutterna väster och öster om Gotland och rutter i våra grannländer.

Innan slutlig ställning tas om fartygsstråken behöver problematiken utredas. En utredning behöver bland annat omfatta analys av sjötrafikens miljöpåverkan och olika typer av åtgärder, liksom samhällsekonomiska konsekvenser för transporter och sjöfartsnäringen nationellt och internationellt, samt övriga konsekvenser till följd av åtgärder. De flesta förändringar gällande sjöfarten kräver beslut som fattas internationellt, till exempel ruttändringar, och behöver därmed internationellt stöd samt vara förenlig med folkrätten inklusive havsrätten.

Yrkesfiske

Användningen yrkesfiske anges i flera större områden (Ö254, Ö258, Ö263, Ö274, Ö500, Ö502-Ö503). Yrkesfisket är utbrett i Sydöstra Östersjön, men bedrivs numera sällan på utsjöbankarna. Fiske efter torsk har mest bedrivits i de sydvästra delarna av havsområdet med trålfiske i utsjön och passivt fiske närmare kusten. Det pelagiska fisket som avser fiske efter sill/strömming och skarpsill bedrivs i stora delar av utsjön, men inte på bankarna. Visst fiske med passiva redskap bedrivs utanför Ölands kust.

Områdestabell Sydöstra Östersjön

Tabell 6 Områdestabell Sydöstra Östersjön

Område	Användningar	Särskild hänsyn	Företräde eller särskild anpassning för samexistens
Ö240	Försvar Sjöfart	Höga naturvärden: Däggdjur. Fågel. Revmiljö. Särskilt låg miljöpåverkan.	Försvar ges företräde framför utökad energiutvinning. Havsplanen vägleder om företräde för användning försvar framför utökad energiutvinning då det inte bedöms kunna samexistera här. Försvar samexisterar med befintlig vindkraftsanläggning. Riksintresseanspråk för totalförsvaret och vindbruk överlappar.
Ö248	Elöverföring Generell användning Sjöfart	Höga naturvärden: Däggdjur. Fågel. Klimattillflykt för blåmussla. Planerat områdesskydd. Revmiljö.	Energiutvinning anges inte som användning. Energiutvinning anges inte som användning eftersom det inte bedöms kunna samexistera med natur här med hänvisning till stor risk för påverkan på tumlare eller med totalförsvarets intressen i dagsläget. Allmänt intresse av väsentlig betydelse för naturvård och riksintresseanspråk för vindbruk finns i området.
Ö250	Försvar Natur Sjöfart		
Ö252	Natur		
Ö254	Elöverföring Natur Sjöfart Utredningsområde sjöfart Yrkesfiske		Energiutvinning anges inte som användning. Energiutvinning anges inte som användning eftersom det inte bedöms kunna samexistera med natur här med hänvisning till stor risk för påverkan på tumlare eller med totalförsvarets intressen i dagsläget. Natura 2000, riksintresseanspråk och allmänt intresse av väsentlig betydelse för vindbruk finns i området.

Område	Användningar	Särskild hänsyn	Företräde eller särskild anpassning för samexistens
Ö258	Elöverföring Generell användning Sjöfart Yrkesfiske	Höga naturvärden: Däggdjur. Fisklek.	Energiutvinning anges inte som användning. Energiutvinning anges inte som användning då det inte bedöms kunna samexistera med natur här med hänvisning till stor risk för påverkan på tumlare eller med totalförsvarets intressen i dagsläget. Natura 2000, riksintresseanspråk och allmänt intresse av väsentlig betydelse för vindbruk finns i området.
Ö263	Elöverföring Generell användning Sjöfart Utredningsområde sjöfart Yrkesfiske		Energiutvinning anges inte som användning. Energianvändning anges inte som användning då det inte bedöms kunna samexistera med totalförsvarets intressen i dagsläget. I området finns riksintresseanspråk för yrkesfiske och allmänna intressen av väsentlig betydelse för vindbruk.
Ö274	Generell användning Sjöfart Utredningsområde sjöfart Yrkesfiske		Energiutvinning anges inte som användning. Energianvändning anges inte som användning då det inte bedöms kunna samexistera med totalförsvarets intressen i dagsläget. I området finns allmänt intresse av väsentlig betydelse för vindbruk.
Ö500	Generell användning Sjöfart Utredningsområde sjöfart Yrkesfiske	Höga naturvärden: Fågel.	Energiutvinning anges inte som användning. Energiutvinning anges inte som användning eftersom det inte bedöms kunna samexistera med totalförsvarets intressen i dagsläget eller med natur. Allmänt intresse av väsentlig betydelse för naturvård och för vindbruk finns i området.
Ö502	Försvar Sjöfart Yrkesfiske	Höga naturvärden: Fågel.	

Område	Användningar	Särskild hänsyn	Företräde eller särskild anpassning för samexistens
Ö503	Försvär Sjöfart Yrkesfiske		Försvär ges företräde framför utökad energiutvinning. Havsplanen vägleder om företräde för användning försvär framför utökad energiutvinning då det inte bedöms kunna samexistera här. Försvär samexisterar med befintlig vindkraftsanläggning. Riksintresseanspråk för totalförsvaret och vindbruk överlappar.

4.4. Södra Östersjön

Elöverföring

Användning elöverföring motsvaras av två transmissionskablar som förbinder Sverige med utlandet. NordBalt-kabeln går mellan Sverige och Litauen. Den ansluter till Nybro i Sverige och till Klaipeda i Litauen (Ö247, Ö259). SwePolLink är den andra transmissionskabeln i havsområdet och den förbinder Karlshamn med Slupsk i Polen (Ö259, Ö508).

Energiutvinning

I södra Östersjön råder goda vindförhållanden för havsbaserad vindkraft och behovet är stort på grund av den höga efterfrågan på el i södra Sverige. Utsjöbankar och kust har både goda vindförhållanden och lämpliga djup för havsbaserade vindkraftverk. Det finns två riksintresseanspråk för vindbruk nära kusten i Kristianstads, Sölvesborgs och Karlshamns kommuner. Under havsplaneringsprocessen har två områden som bedöms som allmänna intressen av väsentlig betydelse för vindbruk identifierats. Havsplanen anger inga områden med användning energiutvinning i Södra Östersjön.

Inom området Norra Hanöbukten (Ö508), för områdets västra del i Kristianstad och Sölvesborgs kommuner, har tillståndet för ett tidigare vindkraftsprojekt löpt ut. I området finns även riksintresseanspråk för totalförsvaret. Havsplanen vägleder inte om energiutvinning i området. Användningen bedöms här inte vara förenligt med totalförsvarets intressen.

Inom område Ö508, i Sölvesborg och Karlshamns kommuner, finns del av ytterligare ett riksintresseanspråk för vindbruk. Inom området finns även riksintresseanspråk för totalförsvaret. Regeringen har avslagit en ansökan om vindkraft i området med hänvisning till att riksintresseanspråk för totalförsvaret har företräde framför riksintresseanspråk för vindbruk enligt regeringsbeslut från 2016. Havsplanen vägleder inte om energiutvinning i området. Användningen bedöms oförenlig med totalförsvarets intressen (Ö508).

I området Syd Utklippan och Öland finns två allmänna intressen av väsentlig betydelse för vindbruk (Ö259). Ett av områdena överlappar med användning yrkesfiske. Användningarna bedöms kunna samexistera då fisket har bedrivits med bottentrål. Det något nordligare området överlappar med sjökabel för transmissionsnätet, vilket kräver att samråd med Svenska kraftnät initieras i god tid. Området kan även påverka höga kulturmiljövärden. Området ligger också nära världsarven Karlskrona och Södra Öland som är utpekade som världsarv av Unesco. I området finns även sårbara däggdjur samt fisklek. Havsplanen vägleder inte något av dessa områden som användning energiutvinning, då energiutvinning inte bedöms vara förenligt med totalförsvarets intressen i Egentliga Östersjön i dagsläget (Klimat- och näringslivsdepartementet 2024; Regeringen 2024b). De projekteringar som överlappar utsjöområde syd Utklippan har fått sin tillståndsansökan avslagen av regeringen i en samlad bedömning utifrån konflikt med försvarsmaktens intressen (Klimat- och näringslivsdepartementet 2024).

Utifrån regeringens beslut att avslå samtliga inkomna ansökningar om havsbaserade vindkraftsparker i havsområdet är den samlade bedömningen att det i dagsläget saknas förutsättningar för användning energiutvinning utöver befintliga tillstånd i Egentliga Östersjön på

grund av totalförsvarets intressen (Klimat- och näringslivsdepartementet 2024; Regeringen 2024b).

Friluftsliv

Användning friluftsliv anges utanför Karlskrona (Ö260) där det finns riksintresseanspråk för friluftslivet. Friluftslivet som även omfattar fritidssjöfarten är viktigt i Södra Östersjön. Längs kusten, utanför havsplaneområdet, finns flera områden som omfattas av riksintresseanspråk för friluftslivet. Kusten i Hanöbuktens västliga delar, Simrishamn och Sölvesborg omfattas av riksintresse rörligt friluftsliv. Möjlighet till samexistens med andra användningar och hänsynsavstånd behöver bedömas i ett lokalt perspektiv.

Försvar

Försvar anges som användning i stora delar av havsområdet (Ö247, Ö253, Ö260, Ö264, Ö508). Karlskrona örlogshamn är en av Sveriges största och viktigaste marinbaser. Skjutfälten Ravlunda och Rinkaby har påverkansområden i havet utanför Simrishamns, Kristianstads och Sölvesborgs kommuner. Sjöövningssområde Hanö ligger i territorialhavet och svensk ekonomisk zon i Hanöbukten och söder om Öland.

Vid Utklippan (Ö260) anges samexistens mellan försvar, natur, friluftsliv och sjöfart. I den norra delen av området finns riksintresseanspråk för totalförsvaret. Inom området finns även riksintresseanspråk för naturvård samt ett marint naturreservat.

Försvarsverksamheten bör bedrivas så att negativ påverkan undviks på de naturvärden som ligger till grund för det marina naturreservatet.

Kulturmiljö

Hela kuststräckan omfattas av riksintresse högexploaterad kust. Områden med riksintresseanspråk för kulturmiljövård finns längs kusten utanför gränserna för havsplaneområdet bland annat i Karlshamn och Karlskrona stad. Örlogsstaden Karlskrona är också utpekad som världsarv av Unesco då det är en av de bäst bevarade örlogsbaserna i Europa.

Marina kulturmiljövärden har identifierats av länsstyrelsen. Inom Södra Östersjön finns värdeområdet Två utposter (Utklippan och Ölands södra udde) längs med kust och havsområdet vid Ölands östra kust ner mot Utklippans fyr i söder som präglas av sjöfartens utveckling under åtminstone de senaste 1000 åren. Här finns också värdeområdet Haväng som ligger vid kusten norr om Stenshuvuds nationalpark och där det bland annat finns förhistoriska submarina landskap. Även värdeområdet Ystad-Kåseberga-Sandhammaren sträcker sig in i havsområdet i sydväst. De dominerande kulturmiljötyperna i de värdeområden som identifierats är kust- och skärgårdsmiljöer, fornlämningsmiljöer och kommunikationsmiljöer. Det finns vrak och forn- och kulturhistoriska lämningar på havsbotten vilket kräver hänsyn vid eventuell påverkan på havsbotten. Exempelvis inom planområdet i Hanöbukten och vid ytterligare platser utanför kusten i Skåne och Blekinge finns bevarade stenålderslandskap på havsbotten.

Behov av hänsynsavstånd till värdeområdena, berörda riksintresseanspråk och världsarv behöver bedömas i ett lokalt perspektiv.

Natur

Havsplanen anger användning natur på flera ställen i Södra Östersjön. Utklippan (Ö260) omfattas av ett marint naturreservat, riksintresseanspråk för naturvården och ett befintligt Helcom MPA-område. Kiviksbredan utanför Kristianstad (Ö508) har av Länsstyrelsen i Skåne län via Naturvårdsverket föreslagits som ett område att ingå i marin baltisk region i Natura 2000-nätverket. Området är föreslaget med avseende på arterna tumlare, gråsäl och knubbsäl samt naturtyperna sandbankar och rev. Ärendet bereds för närvarande i Regeringskansliet. Söder om Simrishamns kommun (Ö268) löper ett kustnära stråk av höga naturvärden som omfattas av riksintresseanspråk för naturvård.

Havsplanen anger användning natur vid Ölands sydspets (Ö252–Ö253) där det finns ett marint naturreservat. För att främja och säkerställa ekosystemtjänster anges därför särskild hänsyn till höga naturvärden för flera områden. Utanför Karlskrona (Ö247) ska särskild hänsyn visas till revmiljöer och däggdjursområde, och längre ut i utsjön till fisklek- och däggdjurs område med särskilt hög miljöpåverkan (Ö259). I Hanöbukten finns bland annat rödlistad tumlare av den starkt hotade Östersjöpopulationen, även i Försvarsmaktens sjöövningsområde (Ö508). I samma område anger planen särskild hänsyn till höga naturvärden för lekområde, däggdjur och fågel, samt klimattillflykt för de tre arterna blåmussla, blåstång och sill. I Hanöbuktens nordvästra hörn finns ytterligare områden som kan utgöra klimattillflykter för dessa tre arter (Havs- och vattenmyndigheten 2017c).

Sandutvinning

Havsplanen anger användning sandutvinning utanför Utklippan (Ö508). Området ligger i en regional omgivning med expansiv bebyggelseutveckling och kommunala intressen av strandfodring som klimatanpassningsåtgärd. Där finns också höga naturvärden som det ska tas särskild hänsyn till, vilket ställer höga krav på samexistensen. Området är en viktig livsmiljö för torsk och framtida utvinning behöver bland annat ta hänsyn till torskens lekperioder för att inte riskera negativ påverkan.

Sandutvinning behöver ta särskild hänsyn till höga kulturmiljövärden som till exempel vrak och forn- och kulturhistoriska lämningar på havsbotten. Marina kulturmiljövärden har identifierats av länsstyrelsen (Länsstyrelserna 2024). Värdeområdet Två utposter (Utklippan och Ölands södra udde) innefattar bland annat fornlämningsmiljöer.

Sjöfart

Användning sjöfart anges i fartygsstråk genom området (Ö247, Ö253, Ö259–Ö260, Ö264, Ö267, Ö508). Det mest trafikerade fartygsstråket i Östersjön går genom Södra Östersjön i system med trafiksepareringar längs Sveriges sydkust från Öresund eller från Gedser mellan Danmark och Tyskland, via Bornholmsgattet mot södra Öland. Här börjar även en djupled för vissa fartyg vid passage österut genom Östersjön. Sjötrafiken går delvis in till kusten, men främst vidare mot både svenska och utländska hamnar.

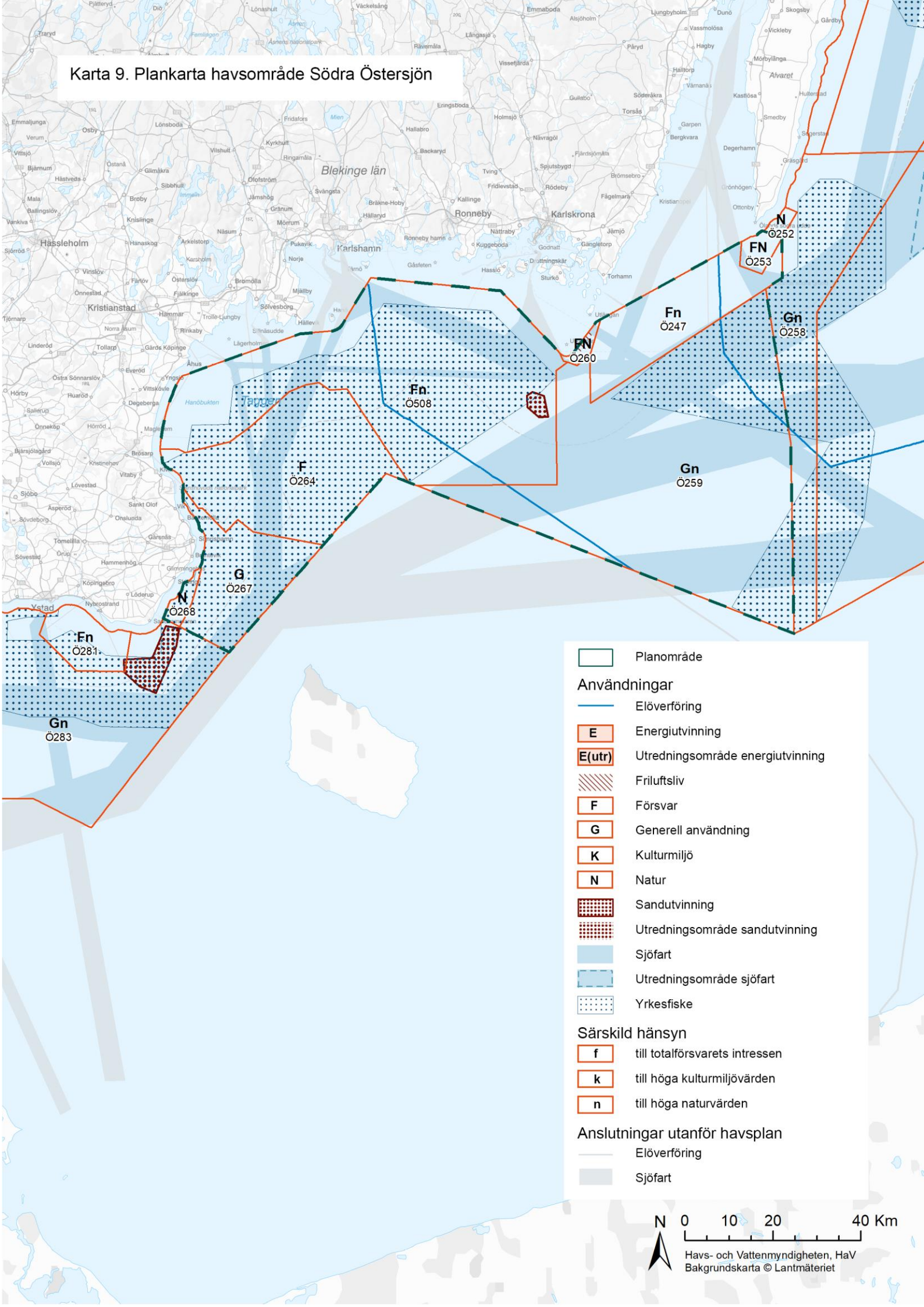
I plankartan redovisas de viktigaste sjöfartsstråken, inte sjöfartens totala behov av ytor. I anslutning till sjöfartsstråken ska ett säkerhetsavstånd finnas. Havsplanerna vägleder inte om specifika säkerhetsavstånd till sjöfarten, men avstånd kommer att krävas för alla områden med

användning energiutvinning. Avståndet anpassas till lokala förhållanden efter riskbedömning (Sjöfartsverket och Transportstyrelsen 2023).

Yrkesfiske

Användning yrkesfiske anges i de flesta områdena eftersom yrkesfisket är utbrett i Södra Östersjön (Ö259, Ö264, Ö267-Ö268, Ö508). Användningen motsvaras av riksintresseanspråk för yrkesfiske. Yrkesfiske efter torsk har mest bedrivits med trål i utsjön, men också med passiva redskap närmare kusten. Pelagiskt yrkesfiske efter sill och skarpsill bedrivs i utsjön. Annat fiske med passiva redskap bedrivs i olika utsträckning längs med kusten och i Hanöbukten. I området bedrivs även fiske av fiskare från andra EU-länder.

Karta 9. Plankarta havsområde Södra Östersjön

Områdestabell Södra Östersjön

Tabell 7 Områdestabell Södra Östersjön

Område	Användningar	Särskild hänsyn	Företräde eller särskild anpassning för samexistens
Ö247	Elöverföring Försvär Sjöfart	Höga naturvärden: Däggdjur. Revmiljö.	
Ö253	Försvär Natur Sjöfart		
Ö259	Elöverföring Generell användning Sjöfart Yrkesfiske	Höga naturvärden: Däggdjur. Särskilt hög miljöpåverkan.	Energiutvinning anges inte som användning. Energianvändning anges inte som användning då det inte bedöms kunna samexistera med totalförsvarets intressen i dagsläget. Två allmänna intressen av väsentlig betydelse för vindbruk finns i området.
Ö260	Friluftsliv Försvär Natur Sjöfart		
Ö264	Försvär Sjöfart Yrkesfiske		
Ö267	Generell användning Sjöfart Yrkesfiske		
Ö268	Natur Yrkesfiske		
Ö508	Elöverföring Försvär Sandutvinning Sjöfart Yrkesfiske	Höga naturvärden: Däggdjur. Fisklek. Fågel. Klimattillflykt för blåmussla. Klimattillflykt för blåstång. Klimattillflykt för sill.	Försvär ges företräde framför energiutvinning. Havsplanen vägleder om företräde för användning försvär framför energiutvinning för att användningarna inte bedöms kunna samexistera här. I området finns riksintresseanspråk för totalförsvär och vindbruk.

4.5. Sydvästra Östersjön och Öresund

Elöverföring

Användning elöverföring finns i norra Öresund (Ö294). Användningen motsvaras av Öresundskablarna, två kabelförbindelser för 400 kV mellan Kristinelund i Sverige och Skibstrupgård i Danmark.

Energiutvinning

I sydvästra Östersjön och Öresund råder goda vindförhållanden för havsbaserad vindkraft och behovet är stort på grund av den höga efterfrågan på el i södra Sverige. Kust- och utsjöbankar har goda vindförhållanden och bra djupförhållanden för bottenbaserade vindkraftverk. Det finns två riksintresseanspråk för vindbruk i havsområdet. Under havsplaneringsprocessen har fyra områden som bedöms som allmänna intressen av väsentlig betydelse för vindbruk identifierats.

Lillgrund (Ö287) är Sveriges största befintliga havsbaserade vindkraftspark. Vid eventuell förändring av vindkraftverken vid Lillgrund behöver inflygningsområdet till Köpenhamns flygplats Kastrup beaktas. Området omfattas av särskild hänsyn till totalförsvarets intressen. Området omfattas även av särskild hänsyn till höga kulturmiljövärden som bör beaktas vid en eventuell förändring av området. Detta berör i huvudsak värdeområdena Falsterbohalvön och Landskrona-Pilhaken-Ven där kulturmiljöerna innefattar kommunikationsmiljöer, fiskelägen och fornlämningsmiljöer (Länsstyrelserna 2024). Dessa områden omfattas även av riksintresseanspråk för kulturmiljövärden. Kulturmiljöerna som berörs innefattar även undervattensmiljöer längs kusten. Havsområdet mellan Sverige och Danmark är ett viktigt flyttstråk för fågel. Havsplanen anger samexistens mellan användning energiutvinning och natur. Förutsättningar för generationsväxling i området behöver bedömas i en framtida tillståndprocess. Ytterligare energiutvinning bedöms inte vara förenligt med totalförsvarets intressen i Egentliga Östersjön i dagsläget (Klimat- och näringslivsdepartementet 2024; Regeringen 2024b).

Vid Kriegers flak (Ö285) råder goda förutsättningar för havsbaserad vindkraft. I området finns ett tillståndsgivet vindkraftsprojekt där större delen av projektområdet omfattas av riksintresseanspråk för vindbruk. En mindre del av det tillståndsgivna området överlappar med ett Natura 2000-område. Området omfattas av särskild hänsyn till totalförsvarets intressen. Området omfattas även av särskild hänsyn till höga kulturmiljövärden. Detta berör i huvudsak värdeområdet Falsterbohalvön där kulturmiljöerna innefattar fiskeläge, kust- och skärgårdsmiljö och fornlämningsmiljöer (Länsstyrelserna 2024). Området omfattas även av riksintresseanspråk för kulturmiljövärden. Kulturmiljöerna innefattar även undervattensmiljöer längs kusten som behöver tas hänsyn till vid eventuella etableringar.

Syd Sandhammaren till Kullagrund (Ö283) innehåller ett riksintresseanspråk samt tre områden av allmänt intresse av väsentlig betydelse för vindbruk varav ett överlappar riksintresseanspråket. Samtliga områden kan byggas med bottenfasta fundament. Förutsättningarna för vindbruk är gynnsamma och den sammanlagda, kumulativa miljöpåverkan bedöms vara låg i områdena längst från land. Utsjöområde sydväst Ystad och utsjöområde sydost Ystad ligger båda i svensk ekonomisk zon. Båda områdena kan bebyggas med bottenfasta fundament. Förutsättningarna för

vindbruk är gynnsamma och den sammanlagda, kumulativa miljöpåverkan bedöms vara låg. Det kustnära området kan bebyggas med bottenfasta fundament. Samtliga områden kan ha påverkan på höga kulturmiljövärden på land, samt flyttstråk för fågel. En etablering i grannlandet kan därmed påverka potentialen i det svenska energiområdet och behöver tas i beaktande vid ianspråktagande av området. Regeringen har avslagit de tillståndsansökningar som överlappar allmänna intressen av väsentlig betydelse söder om Skåne på grund av konflikt med totalförsvarets intressen (Klimat- och näringslivsdepartementet 2024). Havsplanen vägleder inte något av dessa områden som användning energiutvinning, då energiutvinning inte bedöms vara förenligt med totalförsvarets intressen i dagsläget (Regeringen 2024b)

Inom Öresund (Ö299) finns ett område med allmänt intresse av väsentlig betydelse för vindbruk inom Malmö och Kävlinge kommun. I området har planerat områdesskydd givits företräde framför allmänt intresse av väsentlig betydelse för vindbruk.

Utifrån regeringens beslut att avslå samtliga inkomna ansökningar om havsbaserade vindkraftsparker i havsområdet är den samlade bedömningen att det i dagsläget saknas förutsättningar för ytterligare användning energiutvinning i Egentliga Östersjön på grund av totalförsvarets intressen (Klimat- och näringslivsdepartementet 2024; Regeringen 2024b).

Vid utbyggnad ska särskild hänsyn tas till totalförsvarets intressen i samtliga områden.

Friluftsliv

Havsplanen anger användning friluftsliv kring Ven (Ö292, Ö299) där det finns riksintresseanspråk för friluftslivet. Värdefulla kustlandskap sträcker sig längs västra och södra Skåne. I Öresund finns ett omfattande fritidsfiske och turbofiske. Friluftslivet och fritidssjöfarten är viktiga i hela havsområdet. Flera områden med riksintresseanspråk för friluftsliv finns utanför havsplaneområdet, framför allt längs Skånes södra och västra kust. Möjlighet till samexistens med andra användningar och hänsynsavstånd behöver bedömas i ett lokalt perspektiv.

Försvar

Havsplanen anger användning försvar för påverkansområde i havet vid Kabusa skjutfält i Ystads kommun (Ö281). En liten del av ett påverkansområde för totalförsvaret vid Falsterbonäsetgår in i det område som havsplanen omfattar (Ö284). På grund av havsplanens övergripande skala redovisas inte försvarsintresset på plankartan. Riksintresseanspråket för totalförsvaret tillgodoses eftersom försvarsintresset och de användningar som havsplanen anger bedöms kunna samexistera. Vid energiutbyggnad ska särskild hänsyn tas till totalförsvarets intressen. Särskild hänsyn till totalförsvarets intressen anges för samtliga områden med användning energiutvinning (Ö285, Ö287).

Kulturmiljö

Hela kuststräckan omfattas av riksintresse högexploaterad kust. Flera områden med riksintresseanspråk för kulturmiljövård finns längs hela kusten utanför havsplaneområdet. En liten del av riksintresseanspråk för kulturmiljövård vid Falsterbonäset går in i det område som havsplanen omfattar (Ö284). På grund av havsplanens övergripande skala redovisas inte

intresset på plankartan. Riksintresseanspråket för kulturmiljövård tillgodoses, eftersom intresset och de användningar som havsplanen anger bedöms kunna samexistera.).

Marina kulturmiljövärden har identifierats av länsstyrelsen. Två större värdeområden finns identifierade inom och i anslutning till havsområdet, Falsterbohalvön och Ystad-Kåseberga-Sandhammaren. Dessa värdeområden innefattar flera olika kulturmiljötyper såsom fiskelägen, kust- och skärgårdsmiljöer och fornlämningsmiljöer. Här finns bland annat den välkända skeppssättningen Ale Stenar och det karaktäristiska Falsterbonäset. Det finns även vrak och forn- och kulturhistoriska lämningar på havsbotten i stora delar av havsområdet vilket kräver hänsyn vid eventuell påverkan på havsbotten.

Särskild hänsyn till höga kulturmiljövärden anges för båda energiområdena i Sydvästra Östersjön och Öresund (Ö285, Ö287). Hänsynsavstånd till värdeområdena och berörda riksintresseanspråk behöver bedömas i ett lokalt perspektiv, såsom indirekt påverkan på kulturmiljövärden av energiutvinning i kustnära områden. Det kan innebära att åtgärder vidtas för att minimera direkt, indirekt och kumulativ påverkan på kulturmiljön och kan bestå av särskilda krav på lokalisering och utformning av vindkraftsanläggningar eller genom särskilda krav under anläggningskedet av en vindkraftspark.

Natur

Hela kuststräckan omfattas av riksintresse högexploaterad kust. Havsplanen anger användning natur i flera områden. För området som sträcker sig från utsjön vid östra delar av Trelleborgs kommun via Falsterbonäset till sydligaste delen av Öresund baseras användningen på två Natura 2000-områden samt riksintresseanspråk för natur (Ö284). Områdets östra delar omfattas av Natura 2000-området Sydvästkånes utsjövatten som inrättades 2016 för skydd av tumlare. Områdets nordvästliga delar omfattas av riksintresseanspråk för natur och en stor del av Natura 2000-området Falsterbohalvön/Falsterbo-Foteviken, som är skyddat enligt både fågeldirektivet och art- och habitatdirektivet. Även ett marint naturreservat, Måkläppen – Limhamnströskeln, finns i området som sammantaget hyser stora och unika värden avseende fågel och har en geologi som ger upphov till ett sandvandningsområde utan motsvarighet i Sverige. Den befintliga vindkraftsparken Lillgrund (Ö287) finns inom riksintresseanspråk för natur och där anger havsplanen samexistens mellan användning energiutvinning och natur.

Området norr om Ven i Öresund (Ö292) omfattar ett Natura 2000-område för tumlare och viktiga ängar med ålgräs, det kommunala naturreservatet Knähaken och riksintresseanspråk för yrkesfiske, som avser lekområde. Lundåkrabukten (Ö290) omfattar riksintresseanspråk för yrkesfiske som avser lekområde för fisk, samt naturreservatet Lundåkrabukten. Utanför Helsingborg finns det marina naturreservatet Grollegrund (Ö294). Här finns också ett viktigt flyttstråk för rovfågel (Hansson 2019).

Havsplanen anger särskild hänsyn till höga naturvärden i Öresund (Ö299) där det finns sammanhängande höga värden av betydelse för bevarande och utvecklade ekosystemtjänster. Dessa förstärks av förekomsten av däggdjur, fågel, värdefulla bottenmiljöer och lekområden för fisk. Samtidigt som naturvärdena är höga är påverkan från mänsklig verksamhet stor. Det nya marina naturreservatet Flädierev finns i kustområdet utanför Bjärred och överlappar med havsplaneområdet (Ö299). Den överlappande delen av naturreservatet är för litet för att illustreras i plankartan, men berör ett mindre område vid den inre plangränsen.

Söder om Skåne anges särskild hänsyn till höga naturvärden i Syd Sandhammaren till Kullagrund och Kabusa skjutfält (Ö281, Ö283). Ett stort antal fåglar flyttar där varje år, och platsen är bedömt värdefull för torsklek. Särskild hänsyn till höga naturvärden i området harmoniserar även med den tyska havsplanen som markerar en särskilt viktig fågelkorridor från Rügen till Skåne. Öster om Ystad finns värdefulla rev för fisklek samt ett viktigt fågel- och däggdjursområde.

Sandutvinning

Söder om Ystad (Ö281, Ö283) finns allmänt intresse av väsentlig betydelse för sandutvinning. Där anges användning sandutvinning i havsplanen. Tidigare fanns tillstånd för sandutvinning som löpte till 2021. Sanden används för strandfodring och utvinning har skett under åren 2011, 2014, 2017 och 2020 (Ystads kommun 2023). Utförd tillsyn visar att översedimentering av tidigare spår från utvinningen sker genom de geologiska processerna i området (Sveriges geologiska undersökning 2018). Sandutvinning behöver ta särskild hänsyn till höga kulturmiljövärden som till exempel vrak och forn- och kulturhistoriska lämningar på havsbotten. Marina kulturmiljövärden har identifierats av länsstyrelsen (Länsstyrelserna 2024). Värdeområdet Ystad-Kåseberga-Sandhammaren innefattar bland annat fornlämningsmiljöer.

Utredningsområde sandutvinning

Utanför Falsterbo (Ö284) finns ett utredningsområde för sandutvinning i ekonomisk zon. Lämplighet för sandutvinning har bedömts för delar av ett undersökningsområde och finns redovisat i rapporten *Förutsättningar för utvinning av marin sand och grus i Sverige* (Sveriges geologiska undersökning 2017). Föreslaget sandutvinningsområde vid Falsterbo sammanfaller med de västligaste delar av Natura 2000-området Sydvästskaäns utsjövatten. Natura 2000-området har inrättats för att stärka skyddet av Bälthavspopulationen respektive Östersjöpopulationen av tumlare. Tumlarens höga geografiska rörlighet har resulterat i ett förhållandevis stort Natura 2000-område. Helhetsbedömningen i havsplanen är att samexistens med sandutvinning kan vara möjlig utifrån att utvinning föreslås i utkanten av Natura 2000-området. Tumlarens säsongsvisa variationer, tillsammans med att miljöeffekten av sandutvinningen bedöms uppstå på en begränsad yta under en begränsad tid, stärker möjligheten till samexistens mellan användningarna natur och sandutvinning. Sandutvinningen behöver anpassas efter Natura 2000-skyddet. En verksamhet eller åtgärd som på ett betydande sätt kan påverka ett område som är skyddat enligt 4 kapitlet 8 § miljöbalken, det vill säga Natura 2000, kräver alltid särskild tillståndsprövning.

Öster om detta område finns Natura 2000-området Falsterbohalvön-Foteviken, som även är marint naturreservat och del av riksintresseanspråk för naturvård. I detta område som ligger i territorialhavet och utanför utredningsområdet för sandutvinning, identifieras sandutvinning som en verksamhet som utgör risk för skada (Länsstyrelsen i Skåne län 2005). I rapporten *Förutsättningar för utvinning av marin sand och grus i Sverige* (Sveriges geologiska undersökning 2017), bedöms att sandutvinning kan vara möjlig i ekonomisk zon utanför Natura 2000-området Falsterbohalvön-Foteviken. I den ekonomiska zonen finns ekologiskt värdefulla platser där bottenvegetation och musselbankar förekommer samt där det finns i postglacial sand och grus. Bedömningen är att sandutvinning kan vara möjlig väst och sydväst om dessa platser.

Sandutvinningsområdet vid Falsterbo ligger inom ett område med utpekad trafikseparering för sjöfart. Intressena bedöms kunna samexistera. Den trafik som sandutvinningen beräknas

medföra bedöms som låg (Sveriges geologiska undersökning 2017, 2018). Befintlig nivå på sjötrafiken innebär att sandutvinningen står för ett försumbart tillägg av bullerpåverkan.

För de båda sandutvinningsområdena finns potentiell påverkan på yrkesfisket som vid Falsterbo även förstärks av sammanlagda, kumulativa miljöeffekter från dansk utvinning i Öresund. Påverkan bedöms kunna begränsas om skonsamma utvinningsmetoder används och om utvinningen förläggs till tider när fisken inte leker (Sveriges geologiska undersökning, 2017).

Sandutvinning behöver ta särskild hänsyn till höga kulturmiljövärden som till exempel vrak och forn- och kulturhistoriska lämningar på havsbotten. Marina kulturmiljövärden har identifierats av länsstyrelsen (Länsstyrelserna 2024). Värdeområdet Falsterbohalvön innefattar bland annat fornlämningsmiljöer.

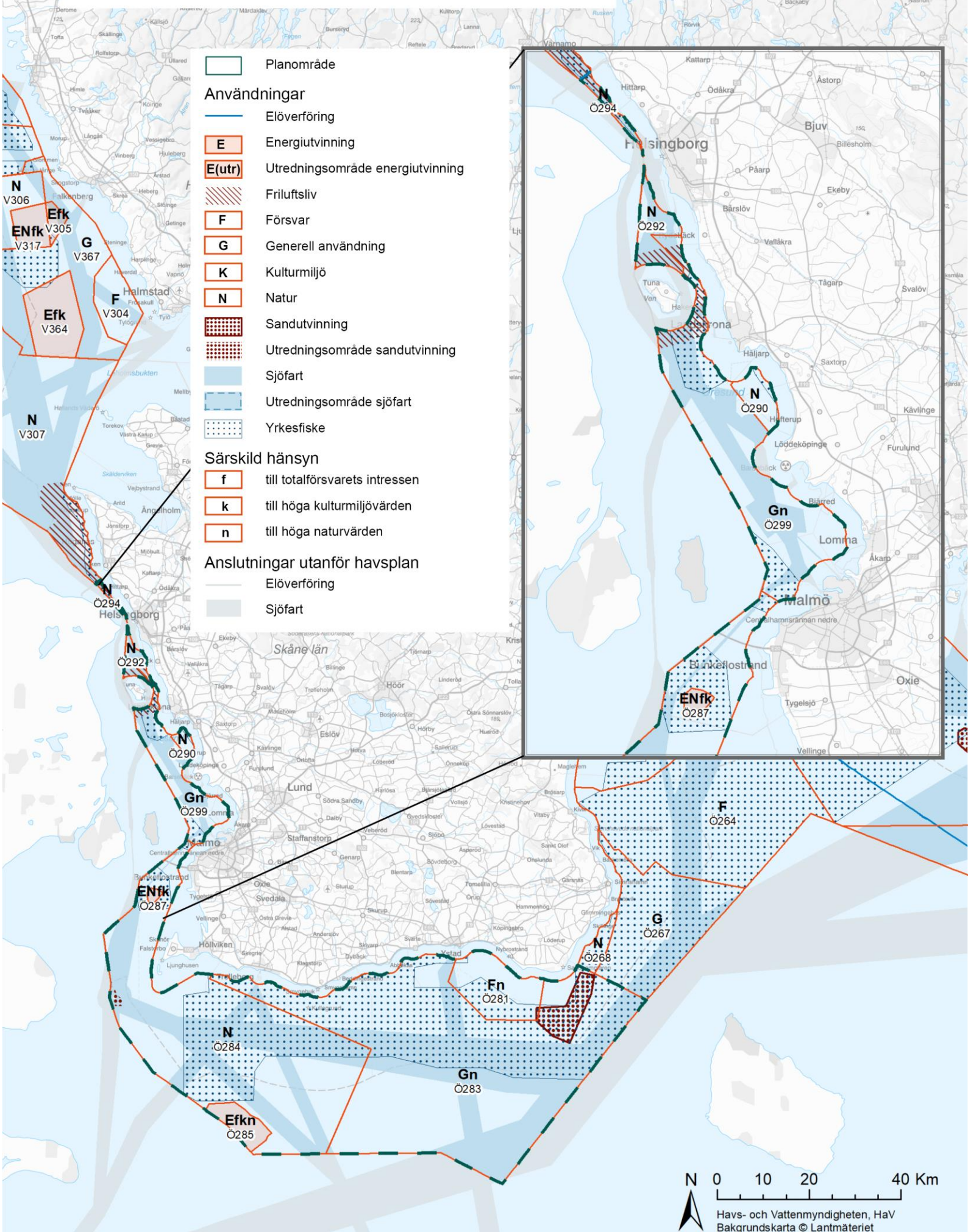
Sjöfart

Användning sjöfart anges i fartygsstråk genom havsområdet (Ö281, Ö283-Ö284, Ö292, Ö294, Ö299). Det mest trafikerade fartygsstråket i Östersjön går genom Sydvästra Östersjön i ett system med trafiksepareringar längs Sveriges sydkust från Öresund via Falsterbo i Vellinge kommun eller från Gedser, mellan Danmark och Tyskland, till Bornholmsgattet. Sjötrafiken går vidare mot både svenska och utländska hamnar. Öresund är en av få vägar in till Östersjön för stora fartyg. I plankartan redovisas de viktigaste sjöfartsstråken, inte sjöfartens totala behov av ytor. I anslutning till sjöfartsstråken ska ett säkerhetsavstånd finnas. Havspanerna vägleder inte om specifika säkerhetsavstånd till sjöfarten, men avstånd kommer att krävas för alla områden med användning energiutvinning. Avståndet anpassas till lokala förhållanden efter riskbedömning (Sjöfartsverket och Transportstyrelsen 2023).

Yrkesfiske

Yrkesfisket är utbrett och därför anger havspanen användning yrkesfiske i en stor del av havsområdet (Ö281, Ö283-Ö284, Ö290, Ö294, Ö299). Användningen motsvarar riksintresseanspråk för yrkesfiske. Yrkesfiske efter torsk har bedrivits främst med trålfiske i utsjön, men också med passiva redskap i Öresund. Pelagiskt yrkesfiske efter sill och skarpsill bedrivs i hela utsjön. Annat fiske med passiva redskap bedrivs i varierande utsträckning längs med kusten. I Öresund är bottentrålning inte tillåten, utan yrkesfisket sker med passiva redskap.

Karta 10. Plankarta havsområde Sydvästra Östersjön och Öresund

Områdestabell Sydvästra Östersjön och Öresund

Tabell 8 Områdestabell Sydvästra Östersjön och Öresund

Område	Användningar	Särskild hänsyn	Företräde eller särskild anpassning för samexistens
Ö281	Försvar Sandutvinning Sjöfart Yrkesfiske	Höga naturvärden: Fågel. Revmiljö.	
Ö283	Generell användning Sandutvinning Sjöfart Yrkesfiske	Höga naturvärden: Fisklek. Fågel.	Energiutvinning anges inte som användning. Energiutvinning anges inte som användning eftersom det inte bedöms kunna samexistera med totalförsvarets intressen i dagsläget eller med sjöfart. I området finns riksintresseanspråk för sjöfart och vindbruk samt allmänt intresse av väsentlig betydelse för vindbruk.
Ö284	Natur Utredningsområde sandutvinning Sjöfart Yrkesfiske		Sandutvinning anpassas till natur. Allmänt intresse av väsentlig betydelse för sandutvinning överlappar Natura 2000-område. Sandutvinning bör anpassas till naturvärden, till exempel avseende tidsperiod och lokalisering av uttag. Se vidare text under Sandutvinning, Sydvästra Östersjön ovan.
Ö285	Energiutvinning	Totalförsvarets intressen Höga kulturmiljövärden: Fiskeläge. Fornlämningsmiljö. Handelsplats. Kust- och skärgårdsmiljö. Kustsamhälle/skepparsamhälle. Höga naturvärden: Däggdjur. Fågel. Revmiljö.	
Ö287	Energiutvinning Natur	Totalförsvarets intressen Höga kulturmiljövärden: Fiskeläge. Fornlämningsmiljö. Försvarsmiljö. Handelsplats. Kommunikationsmiljö. Kust- och skärgårdsmiljö. Kustsamhälle/skepparsamhälle. Stadsmiljö.	Energiutvinning ges företräde framför yrkesfiske. Havsplanen vägleder om att användning energiutvinning ges företräde framför yrkesfiske för att användningarna inte bedöms kunna samexistera här. Det finns en vindkraftspark i området. Yrkesfiskets behov tillgodoses i närliggande område. Allmänt intresse av väsentlig betydelse för vindbruk överlappar med riksintresseanspråk för yrkesfiske.

Område	Användningar	Särskild hänsyn	Företräde eller särskild anpassning för samexistens
Ö290	Natur Yrkesfiske		
Ö292	Friluftsliv Natur Sjöfart		
Ö294	Elöverföring Friluftsliv Natur Sjöfart Yrkesfiske		
Ö299	Friluftsliv Generell användning Sjöfart Yrkesfiske	Höga naturvärden: Fågel.	Natur ges företräde framför energiutvinning. Energiutvinning anges inte som användning eftersom det inte bedöms kunna samexistera med naturvärden i området. Allmänt intresse av väsentlig betydelse för naturvård och vindbruk finns i området. Ett områdesskydd planeras.

5. Västerhavet: Vägledning och överväganden

Allmänt om havsplaneområdet

Här finns en sammanfattning av planeringens huvuddrag för havsplaneområdet. Inriktningen för användningen och överväganden för havsplaneområdets havsområden redovisas också.

Plankartan ska tolkas i den ungefärliga skalan mellan 1:700 000 och 1:1 000 000. Gränserna och markeringarna i kartan är översiktliga utifrån havsplanernas strategiska nivå.

Utläggning av data- och telekablar, kraftkablar, rörledningar och gasledningar ska möjliggöras där det är lämpligt. Drift och underhåll av data- och telekablar, kraftkablar, rörledningar och gasledningar ska alltid möjliggöras. Detta gäller för hela planområdet.

I Västerhavet finns två havsområden:

- Norra Västerhavet
- Södra Västerhavet.

Förnybar elproduktion

Havsplanerna ska bidra till att nå samhällsmålet om 100 procent fossilfri elproduktion år 2040. Förutsättningarna för havsbaserad vindkraft är goda i Västerhavet. Det finns dock stor konkurrens om utrymmet i Västerhavet med bland annat yrkesfiske och sjöfart.

Utgångspunkten för planeringen har varit uppdaterade underlag för nya eller ändrade områden för energiutvinning i havsplanerna (Energimyndigheten 2023). Planeringen av områden för energiutvinning bygger på en helhetsbedömning av hur havsplanen bäst kan bidra till att energimålen nås sett till vindkraftens och andra intressens behov. Områden för energiutvinning föreslås både i territorialhavet och i ekonomisk zon. Totalt anges nio områden med användning energiutvinning eller utredningsområde energiutvinning. Vissa föreslagna områden berörs av Natura 2000-lagstiftningen, vilket innebär att vindkraftsetablering endast kan tillåtas där, om den inte riskerar att skada eller störa de livsmiljöer som i området avses skyddas eller medför att de arter som ska skyddas utsätts för en störning som på ett betydande sätt kan försvåra bevarandet av arten i området. Två energiområden i Västerhavet betecknas som utredningsområden, E(utr) i plankartan. Skälen är osäkerheter kring vindkraftens påverkan på flyttande fågel eller att etablering av vindkraft kräver så kallat Natura 2000-tillstånd. Det finns fyra tillstånd för havsbaserad vindkraft som ännu inte har realiserats.

Vid energiutbyggnad ska särskild hänsyn tas till totalförsvarets intressen. Föreslagna områden med användning energiutvinning i Västerhavet innebär risk för sammanlagd, kumulativ påverkan på totalförsvarets intressen. Den risken ska beaktas vilket kan innebära begränsningar för utbyggnadens omfattning, samlat eller i enskilda områden. I alla områden med användning energiutvinning anges därför särskild hänsyn till totalförsvarets intressen. Med undantag av ett energiområde anges särskild hänsyn till höga kulturmiljövärden i samtliga energiområden. Värdena tar sin utgångspunkt i platser på land samt forn- och kulturhistoriska lämningar på havsbotten som kan påverkas av installationer till havs. I tre områden anges även särskild

hänsyn till höga naturvärden. Det innebär att det finns särskilda behov av framtida åtgärder vid förvaltning, planering och tillståndsprövning för att säkerställa ekosystemtjänster kopplade till områdenas värden, strukturer och förutsättningar.

Nära kusten utanför havsplanens gränser kan havsbaserad vindkraft i en begränsad utbredning vara lämplig. På grund av havsplanens övergripande skala bedöms inte energiutvinning under en viss storlek. Mindre, kustnära etableringar behöver bedömas ur ett lokalt perspektiv.

Höga natur- och kulturmiljövärden och nationalpark under ytan

Det finns stora områden med höga naturvärden i havsplaneområdet och flera av dem är naturreservat och Natura 2000-områden. I Norra Västerhavet finns dessutom Kosterhavets nationalpark, där naturskyddet främst gäller undervattensmiljöer.

I Västerhavet finns marina däggdjur som tumlare och säl samt lek- och uppväxtområden för flera fiskarter. Havsplanerområdet korsas av två mycket viktiga sträckleder för bland annat vårflyttande rovfåglar. Här inryms också grundområden av internationell vikt för övervintrande sjöfågel. Området utgör även en viktig förbindelselänk och passage för fåglar som flyttar sig i nord-sydlig riktning mellan havsområdena.

Längs kusterna i anslutning till havsplanerområdet samt i skärgården finns också flera områden med höga kulturmiljövärden. Värdeområden i kusten präglas av fiskets och sjöfartens utveckling genom åren och att dessa länge varit bärande näringar för befolkningen längs med Västerhavet. Flera kulturmiljöer innefattar även berättelser om kustjordbrukets och skärgårdsbebyggelsens utveckling över tid. Havsområdet innefattar även kulturhistoriska landskap under ytan som präglas av sjunkna visten och boplatser likväl som historiska marina slagfält.

Många verksamheter

På många platser inom Västerhavets havsplaneområde finns det attraktiva livsmiljöer för människor. Utmed hela kusten är friluftslivet och turismen viktig. Fritidsbåtlivet är omfattande med viktiga stråk längs kusterna och till Danmark.

Sjötrafiken är omfattande i hela planområdet, även nära kusten. En betydande del av trafiken till och från Östersjön tar sig genom Västerhavet och Öresund och det finns flera hamnar på västkusten med stor betydelse för svensk utrikeshandel. Det finns omfattande reglering med trafikseparering för sjöfarten i Västerhavet. Havsplanen följer utpekade riksintresseanspråk. Anspråken kompletteras med ett fartygsstråk som utgör allmänt intresse av väsentlig betydelse i norra Skagerrak.

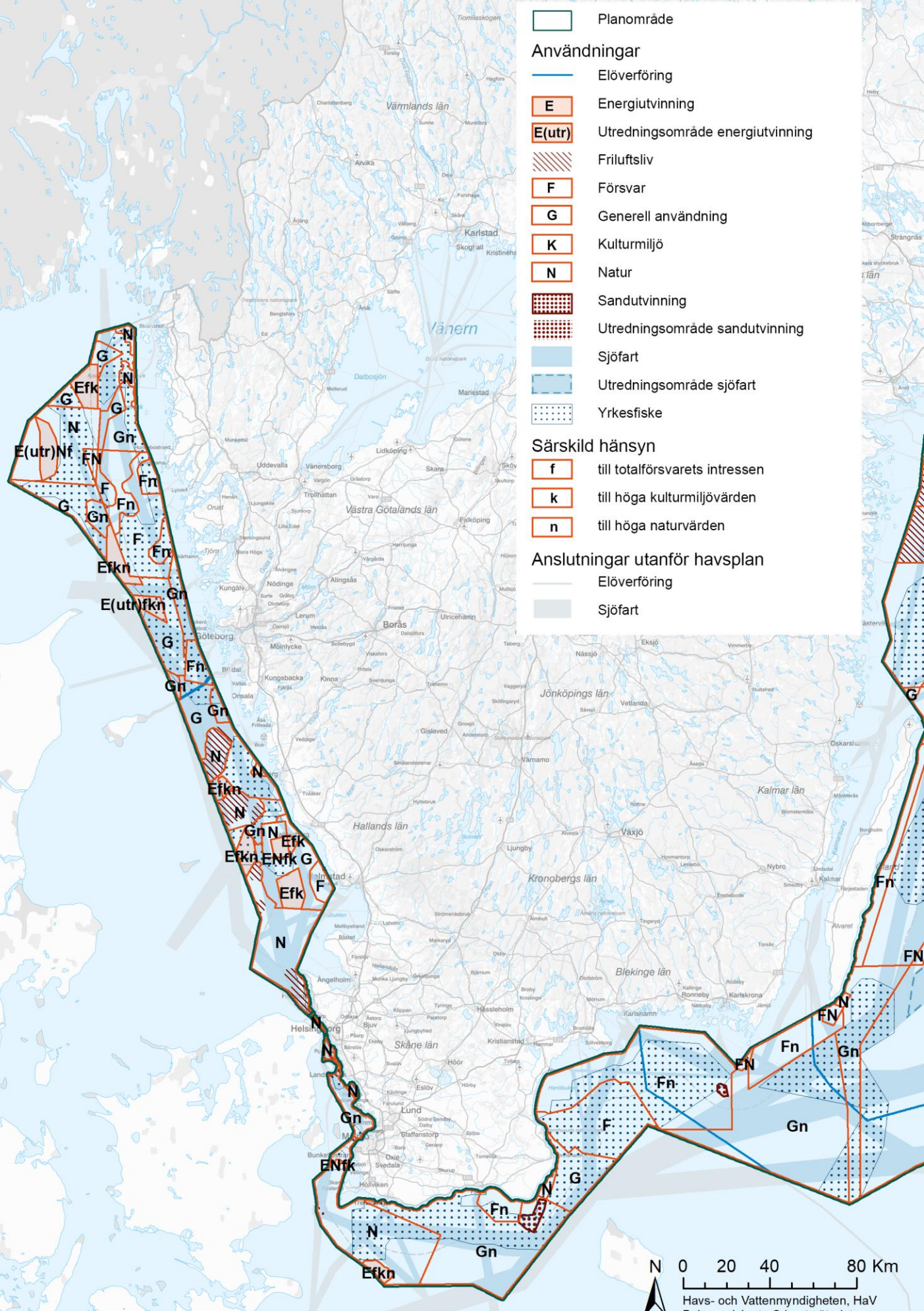
Sveriges totalförsvar har intressen i havsplaneområdet, bland annat i form av sjöövningsområden.

Det bedrivs omfattande yrkesfiske i Västerhavet efter både fisk och skaldjur som fångas med olika typer av redskap. Yrkesfisket är värdemässigt och geografiskt omfattande och till viss del föränderligt mellan olika år och över längre tid. Därför är ytan för användning yrkesfiske stor i havsplanen. I planeringen av områden för energiutvinning har hänsyn tagits till den sammanlagda, kumulativa påverkan på yrkesfisket. I ett fall där yrkesfiske inte bedöms kunna samexistera med energiutvinning anges energiutvinning som mest lämplig användning.

Samtidigt som det finns goda förutsättningar för olika verksamheter behöver miljötilståndet i Västerhavet förbättras för att god miljöstatus ska nås.

Många verksamheter fungerar bra tillsammans i planområdet. Samexistensen är ofta reglerad. Det kan till exempel handla om att områden avlyses vid försvarsövningar eller om regler för hur fartyg får framföras i farleder som ingår i trafiksepareringssystem.

Karta 11. Plankarta havsplaneområde Västerhavet

5.1. Norra Västerhavet

Energiutvinning

I Norra Västerhavet råder goda förutsättningar för vindkraft med höga vindhastigheter. Det är djupt vilket kräver flytande fundament. Från norr om Göteborg och söderut är det grundare och möjligt med bottenfasta fundament.

Området Norr Bratten och Väst Kosterhavet (V352) i den ekonomiska zonen och territorialhavet väster om Kosterhavets nationalpark anges som område med användning energiutvinning. Området bedöms vara allmänt intresse av väsentlig betydelse för vindbruk. Den västra delen av det allmänna intresset av väsentlig betydelse för vindbruk ingår inte i område V352 med hänsyn till den samlade påverkan på yrkesfisket. Delen som inte ingår ligger inom område V351. Område V352 anges med särskild hänsyn till totalförsvarets intressen. Området omfattas även av särskild hänsyn till höga kulturmiljövärden. I kust- och skärgårdsområdet finns Koster, Väderöarna och Ramsvikslandet med kust- och skärgårdsmiljöer, farledsmiljöer och kommunikationsmiljöer (Länsstyrelsen 2024). Värdeområdet Koster innefattar även flera riksintresseanspråk för kulturmiljövärden och är en marin nationalpark. Undervattensmiljöer längs kusten kan påverkas direkt och behöver tas hänsyn till vid eventuella etableringar.

Området V357 längs västerut från Tjörn i den ekonomiska zonen anges med användning energiutvinning. Området innefattar ett tillståndsgivet projekt för etablering av vindkraft enligt lagen om ekonomisk zon. I område V357 finns både allmänt intresse av väsentlig betydelse för vindbruk och riksintresseanspråk för yrkesfiske. Området är lämpligt för flytande vindkraftverk. Därför bedöms det inte vara möjligt att bedriva fiske med aktiva redskap i området om havbaserad vindkraft etableras. Sett till behovet av produktion av fossilfri el och en bedömning av samlad påverkan på fiske efter nordhavsräka och havskräfta i Västerhavet anges energiutvinning som mest lämplig användning. Om flera områden i närheten realiseras finns risk för sammanlagd, kumulativ påverkan på flyttstråk för fågel. Särskild hänsyn till höga naturvärden anges också på grund av fågel. Området omfattas även av särskild hänsyn till höga kulturmiljövärden. I kust- och skärgårdsområdet finns Västra Orust och Marstrand - Pater Noster med farledsmiljöer, fästnings- och skansmiljö och fornlämningsmiljöer (Länsstyrelserna 2024). Undervattensmiljöer längs kusten kan påverkas direkt och behöver tas hänsyn till vid en etablering. Området anges även med särskild hänsyn till totalförsvarets intressen.

Inom och omkring område V356 och V348 bedrivs ett omfattande yrkesfiske efter nordhavsräka. Det finns även ett allmänt intresse av väsentlig betydelse för vindbruk som överlappar med riksintresseanspråk för yrkesfiske. Området är lämpligt för flytande vindkraftverk. Därför bedöms det inte vara möjligt att bedriva fiske med aktiva redskap i området om havbaserad vindkraft etableras. Med anledning av områdets stora betydelse för räkfisket anges yrkesfiske som mest lämplig användning.

I område V320 finns både ett riksintresseanspråk för försvar och ett allmänt intresse av väsentlig betydelse för vindbruk. Användningarna bedöms inte kunna samexistera och försvar anges som mest lämplig användning. I område V358 finns två allmänna intressen av väsentlig betydelse för vindbruk och en del av ett riksintresseanspråk för yrkesfiske. Med hänsyn till den sammanlagda, kumulativa påverkan på yrkesfiske anges inte användning energiutvinning.

Utredningsområde energiutvinning

Området Nordvästra Bratten (V360) anges som utredningsområde energiutvinning. I området finns allmänt intresse av väsentlig betydelse för vindbruk och sjöfart. Området har anpassats till det yrkesfiske som bedrivs området. Fartygstrafiken bedöms kunna gå i ett nord-sydligt stråk öster om området. Vindbruk ges därför företräde framför sjöfart. Området anges som utredningsområde eftersom det ligger inom Natura 2000-området Bratten. Det innebär att det ställs krav på särskild tillståndsprövning enligt 7 kapitlet 28 a § miljöbalken, en så kallad Natura 2000-prövning. Området anges även med särskild hänsyn till totalförsvarets intressen.

Området Nordväst Öckerö (V359) anges som utredningsområde energiutvinning med särskild hänsyn till totalförsvaret intressen och höga naturvärden. Osäkerheter i påverkan på flyttstråk för fågel leder till att området anges som utredningsområde. I område V359 finns del av ett allmänt intresse av väsentlig betydelse för vindbruk samt riksintresseanspråk för yrkesfiske i hela den del som ligger i territorialhavet och en liten del i ekonomisk zon. Samexistens kräver anpassning. Den östra delen av det allmänna intresset av väsentlig betydelse för vindbruk ingår inte i område V359 med hänsyn till den samlade påverkan på yrkesfisket. Området omfattas även av särskild hänsyn till höga kulturmiljövärden. Området överlappar till stor del värdeområdet Norra Kattegatt som innefattar ett stort antal fartygslämningar från de båda världskrigen som kan påverkas direkt och behöver tas hänsyn till vid eventuella etableringar. Särskild hänsyn höga kulturmiljövärden omfattar även värdeområdena Käsö, Västra Orust och Marstrand - Pater Noster där kulturmiljöerna bland annat innefattar farledsmiljöer, fästnings- och skansmiljö och fornlämningsmiljöer (Länsstyrelserna 2024).

Friluftsliv

Friluftslivet och fritidssjöfarten är omfattande i hela havsområdet och fritidsbåtstrafiken rör sig ofta till och från Norge och Danmark. Bohuskustens skärgård är välbesökt med omfattande turism och det finns många naturhamnar och marinor. Kusten utanför havsplaneområdet i norra delen av Norra Västerhavet, till norr om Lysekil, omfattas av riksintresse för det rörliga friluftslivet. Hela kuststräckan utanför havsplaneområdet omfattas av riksintresseanspråk för friluftslivet. Eventuell vindkraftsetablering kan ge en visuell påverkan i området. Möjlighet till samexistens med andra användningar och hänsynsavstånd behöver bedömas i ett lokalt perspektiv.

Försvar

Havsplanen anger användning försvar för sjöövningssområde Skagen som sträcker sig från Sotenäs i norr till Tjörn i söder, ut över hela territorialhavet samt i ekonomisk zon (V320-V322, V336, V339, V347). Längre söderut, nästan helt inom Göteborgs kommun, ligger sjöövningssområdet Käsö där havsplanen också anger användning försvar (V319).

I område V320 finns både ett riksintresseanspråk för försvar och ett allmänt intresse av väsentlig betydelse för vindbruk. Användningarna bedöms inte kunna samexistera och försvar anges som mest lämplig användning.

Vid energiutbyggnad ska särskild hänsyn tas till totalförsvarets intressen. Särskild hänsyn till totalförsvarets intressen anges därför för samtliga områden med användning energiutvinning.

Kulturmiljö

Kusten längs södra delen av Norra Västerhavet omfattas av riksintresse högexploaterad kust. Den norra kuststräckan omfattas av riksintresse obruten kust. Områden med riksintresseanspråk för kulturmiljövård finns längs kusten utanför havsplaneområdet, bland annat fyrmiljöer och ett större område kring Göteborgs södra skärgård.

Marina kulturmiljövärden har identifierats av länsstyrelsen och finns längs med hela kuststräckan samt i ett fall även till största del inom havsområdet (värdeområde Norra Kattegatt). De dominerande kulturmiljöerna är farledsmiljöer, kust- och skärgårdsmiljöer och fornlämningsmiljöer. Här finns även försvarsmiljöer samt kustsamhällen/skepparsamhällen (Länsstyrelserna 2024). Värdeområdet Norra Kattegatt präglas av fartygslämningar från de båda världskrigen. Detta kräver hänsyn vid eventuell påverkan på havsbotten.

Havsplanen anger särskild hänsyn till höga kulturmiljövärden i tre energiområden (V352, V357, V359). Hänsynsavstånd till värdeområdena och berörda riksintresseanspråk behöver bedömas i ett lokalt perspektiv, såsom indirekt påverkan på kulturmiljövärden av energiutvinning i kustnära områden. Det kan innebära att åtgärder vidtas för att minimera direkt, indirekt och kumulativ påverkan på kulturmiljö och kan bestå av särskilda krav på lokalisering och utformning av vindkraftsanläggningar eller genom särskilda krav under anläggningsskedet av en vindkraftspark.

Natur

Havsplanen anger användning natur i många delar av havsområdet. I väst finns Natura 2000-området Bratten (V336, V360, V366). I delar av Brattens Natura 2000-område finns fiskefria zoner där det är förbjudet att bedriva yrkesmässig fiskeverksamhet för att skydda känsliga bottenmiljöer.

Kring Kosteröarna anges användning natur vid Strömstad (V344) och Tanum (V349) i områden med nationalpark, naturreservat och Natura 2000.

I flera områden ska särskild hänsyn tas till höga naturvärden (V319, V321, V324, V339, V347, V348, V350, V357). I några fall avses områden där områdesskydd planeras i hela eller delar av områdena. Kring Väderöarna och Svabergsgrunden har förstudier för inrättande av marina naturreservat påbörjats med anledning av höga värden av sällsynta bottenmiljöer. Ett viktigt flyttstråk för rovfågel sträcker sig från Skagen in mot Bohuskusten.

Sjöfart

Havsplanen anger användning sjöfart i stora delar av havsområdet (V319-V324, V339, V344, V347-V351, V353, V356, V358, V366), med flera fartygsstråk från Oslo till Södra Västerhavet samt in mot kusten och ut förbi Skagen mot Nordsjön. I områden V360 finns allmänt intresse av väsentlig betydelse för både vindbruk och sjöfart. Användningarna bedöms inte kunna samexistera. Den nord-sydgående fartygstrafiken bedöms kunna flytta österut. Därför redovisas användning sjöfart i ett nord-sydligt stråk genom områdena V348, V351, V356 och V366.

Rutter från Östersjön sträcker sig genom Skagerrak ut i Nordsjön och vidare ut i världshaven. Sverige har även rutter till Danmark och Norge. I Göteborg och Lysekil ligger två av Sveriges största hamnar.

I Norra Bohuslän anger en gemensam översiktsplan ett område för verksamheter mellan två sjöstråk (V350) i Tanums och Sotenäs kommuner. Området anges i havsplanen som generell användning med särskild hänsyn till höga naturvärden. Vid etablering av verksamheter är hänsyn till sjösäkerhetsfrågor viktigt. I plankartan redovisas de viktigaste sjöfartsstråken, inte sjöfartens totala behov av ytor. I anslutning till sjöfartsstråken ska ett säkerhetsavstånd finnas. Havsplanerna vägleder inte om specifika säkerhetsavstånd till sjöfarten, men avstånd kommer att krävas för alla områden med användning energiutvinning. Avståndet anpassas till lokala förhållanden efter riskbedömning (Sjöfartsverket och Transportstyrelsen 2023).

Flera vindkraftsparker i samma havsområde kan innebära risk för sammanlagd, kumulativ påverkan på sjöfartens rörlighet och säkerhet när den tillgängliga ytan begränsas. Den risken ska beaktas.

Yrkesfiske

Yrkesfisket är omfattande i Norra Västerhavet och anges som användning i en stor del av havsområdet (V318-V321, V323-V324, V336, V339, V344, V347-V349, V350-V351, V353-V354, V356, V358, V366). Räkfiske bedrivs i stor omfattning i den norra delen av området. Fiske efter havskräfta bedrivs över hela havsområdet förutom längs i väster. Fiskeområdena är mer stabila än i annat fiske. Närmare kusten utövas ett burfiske för havskräfta. Fiske med passiva redskap sker i olika utsträckning över hela området, något intensivare i söder. Pelagiskt fiske bedrivs från Sotenäs och söderut.

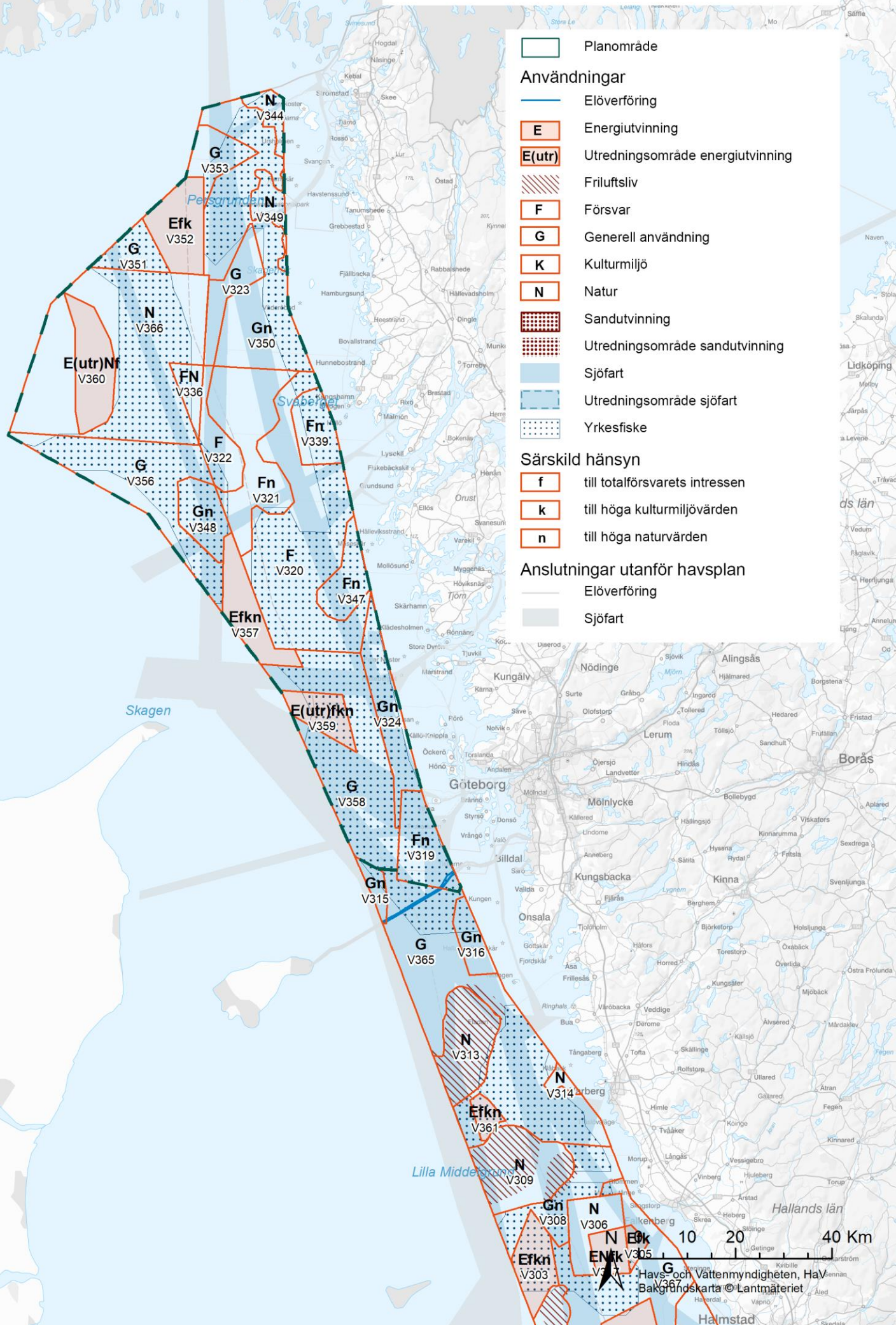
Inom och omkring V356 bedrivs ett omfattande yrkesfiske efter nordhavsräka. Det finns även ett allmänt intresse av väsentlig betydelse för vindbruk som överlappar med riksintresseanspråk för yrkesfiske. Området är lämpligt för flytande vindkraftverk. Därför bedöms det inte vara möjligt att bedriva fiske med aktiva redskap i området om havbaserad vindkraft etableras. Med anledning av områdets stora betydelse för räkfisket anges yrkesfiske som mest lämplig användning.

Ett område med ett allmänt intresse av väsentlig betydelse för vindbruk överlappar ett allmänt intresse av väsentlig betydelse för yrkesfiske i område V351. Yrkesfiske anges som användning med hänsyn till sammanlagd, kumulativ påverkan på yrkesfiske.

I område V358 finns en del av ett riksintresseanspråk för yrkesfiske och ett två allmänna intressen av väsentlig betydelse för vindbruk. Med hänsyn till den sammanlagda, kumulativa påverkan på yrkesfiske anges inte användning energiutvinning.

Väst (23–38 nautiska mil) om ön Måseskär finns ett dumpningsområde med 28 fartyg som innehåller kemiska stridsmedel i okänd utsträckning. Havsplanens vägledning är att yrkesfiske inte är en lämplig användning i detta dumpningsområde. Miljöfarliga ämnen har läckt ut i den marina miljön och samtidigt bedrivs ett aktivt trålfiske i närheten av vraken. Trål och trålbord som är i kontakt med havsbotten river upp sediment och sprider ämnena över ett större geografiskt område. Data från studier visar att nedbrytningsprodukter från kemiska stridsmedel återfinns i matfisk och kräftdjur i området. Sammantaget innebär detta att yrkesfiske inte bör bedrivas i närområdet. Området är geografiskt litet i förhållande till plankartans geografiska skala och markeras därför inte i plankartan.

Karta 12. Plankarta havsområde Norra Västerhavet

Områdestabell Norra Västerhavet

Tabell 9 Områdestabell Norra Västerhavet

Område	Användningar	Särskild hänsyn	Företräde eller särskild anpassning för samexistens
V319	Elöverföring Försvär Sjöfart Yrkesfiske	Höga naturvärden: Mjukbotten med sjöpennor. Revmiljö.	
V320	Försvär Sjöfart Yrkesfiske		Försvär ges företräde framför energiutvinning. Havsplanen vägleder om företräde för användning försvär framför energiutvinning. Användningarna bedöms inte kunna samexistera här. I området finns riksintresseanspråk för totalförsvär och allmänt intresse av väsentlig betydelse för vindbruk.
V321	Försvär Sjöfart Yrkesfiske	Höga naturvärden: Mjukbotten med sjöpennor. Planerat områdesskydd. Revmiljö.	
V322	Försvär Sjöfart Yrkesfiske		
V323	Generell användning Sjöfart Yrkesfiske		
V324	Generell användning Sjöfart Yrkesfiske	Höga naturvärden: Däggdjur. Fisklek. Revmiljö.	
V336	Försvär Natur Yrkesfiske		
V339	Försvär Sjöfart Yrkesfiske	Höga naturvärden: Mjukbotten med sjöpennor. Planerat områdesskydd. Revmiljö.	
V344	Natur Sjöfart Yrkesfiske		
V347	Försvär Sjöfart Yrkesfiske	Höga naturvärden: Däggdjur. Fisklek. Högt ursprunglighet. Revmiljö.	
V348	Generell användning Sjöfart Yrkesfiske	Höga naturvärden: Däggdjur. Fisklek. Särskilt högt miljöpåverkan.	Yrkesfiske ges företräde framför energiutvinning. Havsplanen vägleder om företräde för användning yrkesfiske framför energiutvinning. Användningarna bedöms inte kunna samexistera här. I området finns riksintresseanspråk för yrkesfiske och allmänt intresse av väsentlig betydelse för vindbruk.

Område	Användningar	Särskild hänsyn	Företräde eller särskild anpassning för samexistens
V349	Natur Sjöfart Yrkesfiske		
V350	Generell användning Sjöfart Yrkesfiske	Höga naturvärden: Mjukbotten med sjöpennor. Planerat områdesskydd. Revmiljö.	
V351	Generell användning Sjöfart Yrkesfiske		Yrkesfiske ges företräde framför energiutvinning. Havsplanen vägleder om företräde för användning yrkesfiske framför energiutvinning. Användningarna bedöms inte kunna samexistera här. I området finns riksintresseanspråk för yrkesfiske och allmänt intresse av väsentlig betydelse för vindbruk och yrkesfiske.
V352	Energiutvinning	Totalförsvarets intressen Höga kulturmiljövärden: Fornlämningsmiljö. Kommunikationsmiljö. Kust- och skärgårdsmiljö. Odlingslandskap.	
V353	Generell användning Sjöfart Yrkesfiske		
V356	Generell användning Sjöfart Yrkesfiske		Yrkesfiske ges företräde framför energiutvinning. Havsplanen vägleder om företräde för användning yrkesfiske framför energiutvinning. Användningarna bedöms inte kunna samexistera här. I området finns riksintresseanspråk för yrkesfiske och allmänt intresse av väsentlig betydelse för vindbruk.
V357	Energiutvinning	Totalförsvarets intressen Höga kulturmiljövärden: Fiskeläge. Fornlämningsmiljö. Försvarsmiljö. Kommunikationsmiljö. Kust- och skärgårdsmiljö. Kustsamhälle/skepparsamhälle. Produktionsmiljö. Stadsmiljö. Höga naturvärden: Fågel.	Energiutvinning ges företräde framför yrkesfiske. Havsplanen vägleder om företräde för användning energiutvinning framför yrkesfiske. Användningarna bedöms inte kunna samexistera här. I området finns riksintresseanspråk för yrkesfiske och allmänt intresse av väsentlig betydelse för vindbruk.
V358	Generell användning Sjöfart Yrkesfiske		Yrkesfiske ges företräde framför energiutvinning. Havsplanen vägleder om företräde för användning yrkesfiske framför energiutvinning. Användningarna bedöms inte kunna samexistera här.

Område	Användningar	Särskild hänsyn	Företräde eller särskild anpassning för samexistens
			I området finns riksintresseanspråk för yrkesfiske och två allmänna intressen av väsentlig betydelse för vindbruk.
V359	Utredningsområde energiutvinning Yrkesfiske	Totalförsvarets intressen Höga kulturmiljövärden: Fiskeläge. Fornlämningsmiljö. Försvarsmiljö. Kust- och skärgårdsmiljö. Kustsamhälle/skepparsamhälle. Produktionsmiljö. Stadsmiljö.	Samexistens mellan yrkesfiske och energiutvinning kräver anpassning. I området finns riksintresseanspråk för yrkesfiske och allmänt intresse av väsentlig betydelse för vindbruk
V360	Utredningsområde energiutvinning Natur	Totalförsvarets intressen	Energiutvinning anpassas till natur. En verksamhet eller åtgärd som på ett betydande sätt kan påverka ett Natura 2000 område kräver alltid särskild tillståndsprövning enligt 7 kapitlet 28a § miljöbalken.
V366	Natur Sjöfart Yrkesfiske		Yrkesfiske ges företräde framför energiutvinning. Havsplanen vägleder om företräde för användning yrkesfiske framför energiutvinning. Användningarna bedöms inte kunna samexistera här. I området finns allmänt intresse av väsentlig betydelse för yrkesfiske och vindbruk.

5.2. Södra Västerhavet

Elöverföring

Användning elöverföring motsvaras av de två parallella transmissionsnätskablarna Konti-Skan 1 och Konti-Skan 2 som går mellan Lindome i Sverige och Vester Hassing på Jylland i Danmark. Två kabelförbindelser för 400 kV mellan Kristinelund i Sverige och Skibstrupgård i Danmark, de så kallade Öresundskablarna ligger vid gränsen mellan havsplaneområde Västerhavet och Östersjön. De redovisas i område Ö294 i havsområde Öresund i Östersjöns havsplan.

Energiutvinning

I havsområdet råder goda förutsättningar för vindkraft med höga vindhastigheter. Djupet medger bottenfasta fundament. Transmissionsnätet på land är väl utbyggt eftersom kärnkraftverket Ringhals ligger vid Hallandskusten. I Södra Västerhavet anges fem områden med användning energiutvinning (V303, V305, V317, V361, V364).

Område Norr Lilla Middelgrund (V361) ligger väster om Varberg och innefattar ett projekt som är tillståndsgivet enligt lagen om ekonomisk zon. Området bedöms vara allmänt intresse av väsentlig betydelse för vindkraft och överlappar med riksintresseanspråk för yrkesfiske. En etablering av vindkraft bedöms kunna samexistera med yrkesfiske om verksamheterna anpassas till varandra. Området anges med särskild hänsyn till totalförsvarets intresse. Området omfattas även av särskild hänsyn till höga naturvärden och kulturmiljövärden. Naturvärdena avser fågel, bland annat tordmule. När det gäller kulturmiljö ligger ett flertal värdeområden längs med Hallandskusten där kulturmiljöerna bland annat innefattar farledsmiljöer, rekreationsmiljöer, fiskelägen, kust- och skärgårdsmiljöer samt fästnings- och skansmiljöer (Länsstyrelserna 2024). Dessa områden omfattas även av riksintresseanspråk för kulturmiljövården. Det finns även undervattensmiljöer som kan påverkas direkt och behöver tas hänsyn till vid eventuella etableringar. Öster om område V361 finns ett allmänt intresse av väsentlig betydelse och riksintresseanspråk för yrkesfiske. För att minska sammanlagd, kumulativ påverkan på yrkesfisket anges inte energiutvinning i området som ligger inom område V365.

Området Norr Rödebanke (V303) som ligger väster om Falkenberg och innefattar ett tillståndsgivet projekt för etablering av vindkraft enligt lagen om ekonomisk zon. Området bedöms vara allmänt intresse av väsentlig betydelse för vindkraft och överlappar med riksintresseanspråk för yrkesfiske. En etablering av vindkraft bedöms kunna samexistera med riksintresseanspråket för yrkesfiske om verksamheterna anpassas till varandra. Området anges med särskild hänsyn till totalförsvarets intresse. Området omfattas även av särskild hänsyn till höga naturvärden och kulturmiljövärden. Naturvärdena avser sjöfågel och flyttande rovfågel. När det gäller kulturmiljö ligger ett flertal värdeområden längs med Hallandskusten där kulturmiljöerna bland annat innefattar farledsmiljöer, rekreationsmiljöer, fiskelägen, kust- och skärgårdsmiljöer samt fästnings- och skansmiljöer (Länsstyrelserna 2024). Dessa områden omfattas även av riksintresseanspråk för kulturmiljövården.

I territorialhavet i område Sydöst Morups bank (V305) som ligger utanför Falkenberg finns ett tillståndsgivet kustnära projekt för etablering av vindkraft. I den del av området V305 som inte omfattas av det tillståndsgivna projektet finns istället ett allmänt intresse av väsentlig betydelse

för vindbruk och en liten del av ett större riksintresseanspråk för yrkesfiske. En framtida etablering av vindkraft bedöms kunna samexistera med riksintresseanspråket för yrkesfiske om verksamheterna anpassas till varandra. Området omfattas även av särskild hänsyn till höga kulturmiljövärden. Detta omfattar ett flertal värdeområden längs med Hallandskusten med bland annat farledsmiljöer, rekreationsmiljöer, fiskelägen, kust- och skärgårdsmiljöer samt fästnings- och skansmiljöer (Länsstyrelserna 2024). Dessa områden omfattas även av riksintresseanspråk för kulturmiljövården. Kulturmiljöerna som berörs innefattar även undervattensmiljöer som kan påverkas direkt och behöver tas hänsyn till vid eventuella etableringar.

Området Syd Morups bank (V317) ligger väster om området för det tillståndsgivna projektet utanför Falkenberg i V305. Område V317 anges med användning natur och energiutvinning och finns med i tidigare beslutad havsplan för Västerhavet 2022 (Regeringen 2022a). Området bedöms vara allmänt intresse av väsentlig betydelse för vindbruk som överlappas av riksintresseanspråk för yrkesfisket som avser lekområde. Under förutsättning att etablering av vindkraft inte skadar lekområdet för fisk bedöms samexistens vara möjlig i område V317. Området anges även med särskild hänsyn till höga kulturmiljövärden. Detta omfattar ett flertal värdeområden längs med Hallandskusten där kulturmiljöerna bland annat är farledsmiljöer, rekreationsmiljöer, fiskelägen, kust- och skärgårdsmiljöer samt fästnings- och skansmiljöer (Länsstyrelserna 2024). Dessa områden omfattas även av riksintresseanspråk för kulturmiljövården. Det finns även undervattensmiljöer som kan påverkas direkt och behöver tas hänsyn till vid eventuella etableringar.

På utsjöbanken Stora Middelgrund som är belägen i nordvästra delen av område V307 finns ett riksintresseanspråk för vindbruk, i Sveriges ekonomiska zon. På bankens södra del finns ett riksintresseanspråk för friluftsliv. Området ligger i ett Natura 2000-område vilket ställer särskilda krav på energiutvinningen om samexistens ska vara möjlig. Bevarandevärdena består av såväl värdefulla bottenmiljöer som tumlare och sjöfågel. Regeringen har avslagit en ansökan om etablering av en vindkraftspark på banken. Länsstyrelsen har avslagit ansökan om Natura 2000-tillstånd enligt 7 kapitlet 28 a § miljöbalken. Det finns visst överlapp med farleden i östra delen av området. Av dessa skäl anges inte energiutvinning som användning.

I område Väst Halmstad (V364) i Halmstads kommun finns ett allmänt intresse av väsentlig betydelse för vindbruk. Området anges med användning energiutvinning. Riksintresseanspråk för yrkesfiske överlappar till liten del V364. Det bedrivs yrkesmässigt fiske i området i sin helhet. Området anges även med särskild hänsyn till höga kulturmiljövärden. Detta omfattar ett flertal värdeområden längs med Hallandskusten och Nordvästra Skånes kust med farledsmiljöer, rekreationsmiljöer, fiskelägen och kust- och skärgårdsmiljöer (Länsstyrelserna 2024). Dessa områden omfattas även av riksintresseanspråk för kulturmiljövården. Området är kustnära och anpassning av området får fastställas utifrån lokala och regionala behov.

Det finns ett allmänt intresse av väsentlig betydelse för vindbruk ca 4–6 km från Skrea strand inom område V367. Vid kusten nära vindbruksområdet ligger ett område med riksintresseanspråk för friluftsliv och område av riksintresse för rörligt friluftsliv. Energiutvinning anges inte som användning med anledning av friluftslivs- och kulturmiljövärden vid kusten. En liten del av det allmänna intresset av väsentlig betydelse för vindbruk går in i område V304. Energiutvinning anges inte i område V304 med anledning av friluftslivs- och kulturmiljövärden vid kusten.

Inom område V367 söder om område V317 finns ett allmänt intresse av väsentlig betydelse för vindbruk. För att minska den sammanlagda, kumulativ påverkan på yrkesfisket och kultur- och friluftsvärden i kustmiljön anges inte användning energiutvinning i området.

Vid energiutbyggnad i Södra Västerhavet ska särskild hänsyn tas till totalförsvarets intressen i samtliga energiområden. Flera vindkraftsparker innebär risk för sammanlagd, kumulativ påverkan på totalförsvarets intressen. Den risken ska beaktas vilket kan innebära begränsningar för utbyggnadens omfattning, samlat eller i enskilda områden.

Friluftsliv

Havsplanen anger användning friluftsliv för några av de värdefulla utsjöbankarna (V307- V309, V313, V365, V367) och ett område från Kullen och söderut mot Öresund (V307) som omfattas av riksintresseanspråk för friluftslivet. Utsjöbankarna omfattas även av Natura 2000, och fritidsfisket har begränsats genom reglering. På delar av utsjöbankarna Fladen (V313), Lilla Middelgrund (V309) och Stora Middelgrund (V307) samt i södra Kattegatt (V307), är det exempelvis förbjudet att bedriva fritidsfiske av bevarandeskäl. Friluftslivet och fritidsfisket är i övrigt omfattande, både längs kusten och på utsjöbankarna. Viktiga passager för fritidsbåtstrafiken går mellan Sverige och Danmark, samt över Läsö. Stora delar av kusten, utanför havsplaneområdet, omfattas också av riksintresse för det rörliga friluftslivet. Möjlighet till samexistens med andra användningar och hänsynsavstånd behöver bedömas i ett lokalt perspektiv.

Det finns ett allmänt intresse av väsentlig betydelse för vindbruk ca 4–6 km från Skrea strand (V367). Vid kusten ligger ett område med riksintresseanspråk för friluftsliv, Skrea strand-Tylösand som har stödskriterier stillhet och orördhet. Vid kusten finns också ett område av riksintresse för rörligt friluftsliv. Etablering av vindkraft medför stor visuell påverkan på upplevelsevärden i ett område som nyttjas av många människor. Energiutvinning anges inte som användning med hänsyn till höga friluftslivs- och kulturmiljövärden vid kusten.

Försvar

Utanför Halmstad anger havsplanen användning försvar på grund av påverkansområde för Ringenäs skjutfält (V304).

Vid energiutbyggnad ska särskild hänsyn tas till totalförsvarets intressen. Särskild hänsyn till totalförsvarets intressen anges för samtliga områden med användning energiutvinning

Kulturmiljö

Hela kuststräckan omfattas av riksintresse högexploaterad kust. Områden med riksintresseanspråk för kulturmiljövård finns längs kusten utanför havsplaneområdet exempelvis Kullaberg-Krapperup söder om Ängelholm, Träslövsläge söder om Varberg och fyrmiljöer såsom Nidingen och Tylöns fyrplatser.

Marina kulturmiljövärden har identifierats av länsstyrelsen och finns både längs med kuststräckan och inom havsplaneområdet. De dominerande kulturmiljöerna är kust- och skärgårdsmiljöer, fornlämningsmiljöer, farledsmiljöer och rekreationsmiljöer. Här finns även slottsmiljöer och militära miljöer (Länsstyrelserna 2024).

Värdeområdet Stora Middelgrund, som ligger inom havsområdet i sin helhet, präglas av att kulturmiljövärdena inom detta område finns under ytan i form sjunkna visten och boplatser. Även värdeområdet Laholmsbukten in mot kusten präglas av att kulturmiljövärdena i huvudsak finns under ytan. Detta kräver hänsyn vid eventuell påverkan på havsbotten. Längst i sydost sträcker sig värdeområdena Bjärehalvön och Kullahalvön in i havsplaneområdet. Värdeområdena avser kustsamhällen inklusive fiskelägen, fornlämningsmiljö, rekreationsmiljö och farledsmiljö. Kullens fyr utgör här ett dominant inslag i landskapet.

Havsplanen anger särskild hänsyn till höga kulturmiljövärden i alla fem energiområden i Södra Västerhavet (V303, V305, V317, V361, V364). Hänsynsavstånd till värdeområdena och berörda riksintresseanspråk behöver bedömas i ett lokalt perspektiv, såsom indirekt påverkan på kulturmiljövärden av energiutvinning i kustnära områden. Det kan innebära att åtgärder vidtas för att minimera direkt, indirekt och kumulativ påverkan på kulturmiljö och kan bestå av särskilda krav på lokalisering och utformning av vindkraftsanläggningar eller genom särskilda krav under anläggningsskedet av en vindkraftspark.

Natur

Havsplanen anger användning natur för ett stort område i Södra Kattegatt (V307) som omfattas av Natura 2000, naturreservatet Skånska Kattegatt och riksintresseanspråk för naturvård på utsjöbanken Rödebanke och Stora Middelgrund i norr och vid Hallands Väderö österut. Användning natur anges även för Morups bank (V306), Lilla Middelgrund (V309) och Fladen (V313) som har höga naturvärden och utgör Natura 2000-områden i delar av områdena. Lilla Middelgrund (V309) och Fladen (V313) omfattas även av riksintresseanspråk för naturvård och området runt Morups bank utgör riksintresseanspråk för lekområde för fisk (V306, V317). Balgö utanför Varberg (V314) är ett Natura 2000-område.

På utsjöbankarna finns höga värden för främst fågel och tumlare, viktiga lekområden för fisk och värdefulla bottenmiljöer. Naturvårdsverket har identifierat utsjöbankarna Fladen och Lilla Middelgrund som särskilt värdefulla (Naturvårdsverket 2006).

Havsplanen anger särskild hänsyn till höga naturvärden i fem områden i Södra Västerhavet (V303, V308, V315–V316, V361). Höga naturvärden finns även utanför svenskt territorialhav och ekonomisk zon. Ett viktigt flyttstråk för fågel sträcker sig från Danmark in mot Hallandskusten.

Sjöfart

Havsplanen anger användning sjöfart i stora delar av Södra Västerhavet (V304-V309, V313, V315-V316, V365, V367) i stråk från norr till söder och in i hamnarna längs kusterna, både på svenska och danska sidan. Användning sjöfart omfattar områden med riksintresseanspråk för sjöfart vilka inkluderar områden med trafiksepareringssystem som krävs för säker sjöfart. Sjötrafiken är viktig och omfattande eftersom vägen genom Södra Västerhavet är en av få vägar in till Östersjön för stora fartyg. I söder, utanför Stora och Lilla Middelgrund, finns vägvalet Öresund eller Stora Bält som båda begränsar vilken höjd och vilket djup fartygen kan ha. Stora Bältbron begränsar höjden.

Den andra vägen in i Östersjön är Kielkanalen som medför begränsningar i bredd, längd och djup på fartygen. För att garantera säker sjöfart genom de grunda vattnen i Södra Västerhavet finns

ett trafiksepareringssystem för trafiken norr om Skagen och en fartygsrutt närmare den svenska kusten för trafiken mellan Skagen och Öresund.

I plankartan redovisas de viktigaste sjöfartsstråken, inte sjöfartens totala behov av ytor. I anslutning till sjöfartsstråken ska ett säkerhetsavstånd finnas. Havsplanerna vägleder inte om specifika säkerhetsavstånd till sjöfarten, men avstånd kommer att krävas för alla områden med användning energiutvinning. Avståndet anpassas till lokala förhållanden efter riskbedömning (Sjöfartsverket och Transportstyrelsen 2023).

Flera vindkraftsparker i samma havsområde kan innebära risk för sammanlagd, kumulativ påverkan på sjöfartens rörlighet och säkerhet när den tillgängliga ytan begränsas. Den risken ska beaktas.

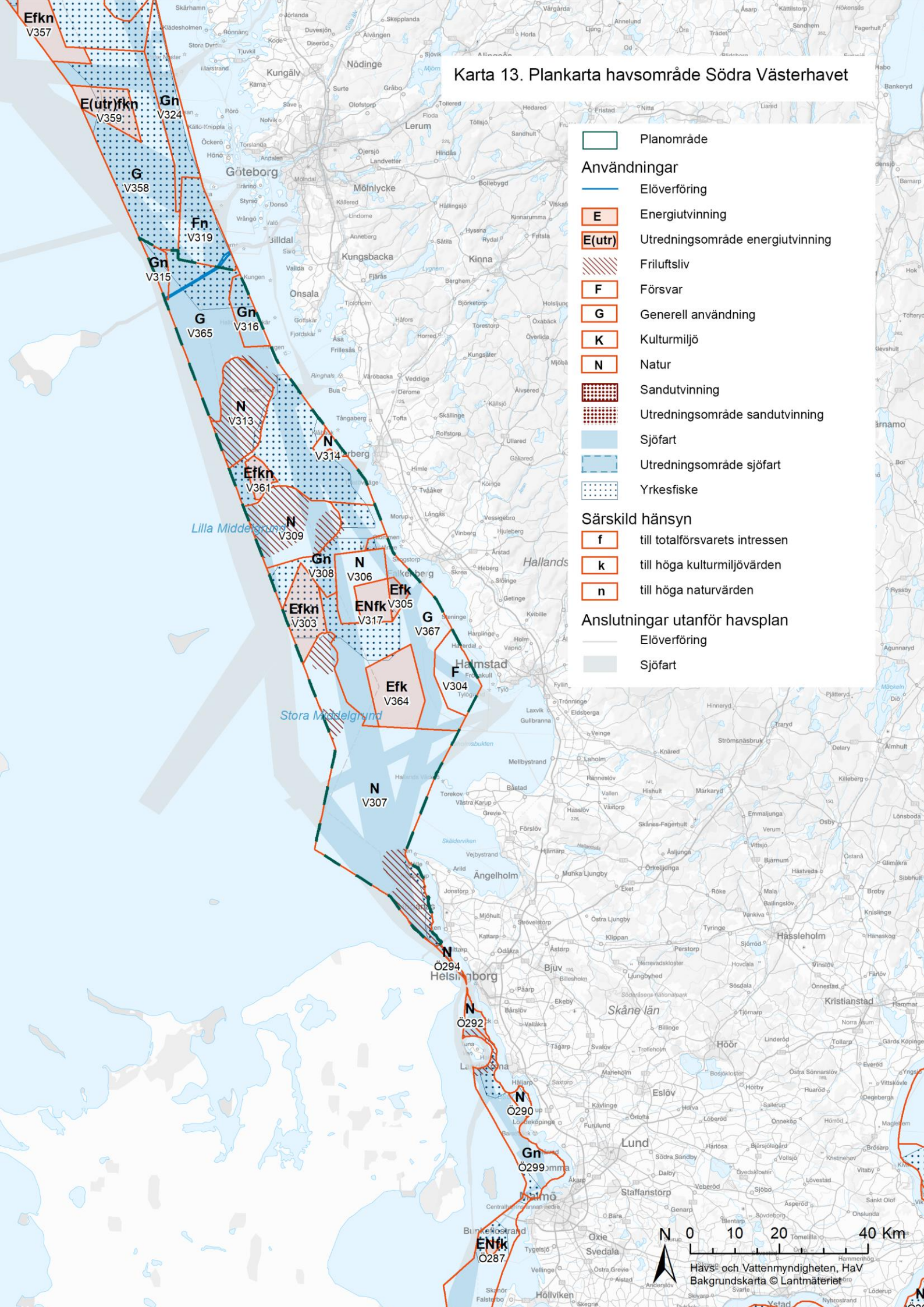
Yrkesfiske

Havsplanen anger användningen yrkesfiske i stora delar av Södra Västerhavet (V303, V305, V307-V308, V313, V315-V316, V361, V364, V365, V367). Användningen motsvarar avgränsningen för riksintresseanspråk för yrkesfiske fångstområden Viktiga lekområden för torsk i mellersta och södra delarna av Södra Västerhavet omfattas av områden där havsplanen anger användning natur.

Yrkesfisket är utbrett i Södra Västerhavet men även starkt reglerat, bland annat helt och delvis stängt för både yrkes- och fritidsfiske. På delar av utsjöbankarna Fladen (V313), Lilla Middelgrund (V309) och Stora Middelgrund (V307) samt i södra Kattegatt (V307), är det exempelvis förbjudet att fiska av bevarandeskäl. I havsområdet bedrivs fiske efter framförallt havskräfta och pelagisk fisk. Burar används i mindre utsträckning för att fiska havskräfta och hummer närmare kusten. Fiske med passiva redskap sker i olika utsträckning över hela området.

I område V365 finns ett allmänt intresse av väsentlig betydelse och riksintresseanspråk för yrkesfiske. För minska sammanlagd, kumulativ påverkan på yrkesfisket anges inte energiutvinning i området.

Karta 13. Plankarta havsområde Södra Västerhavet

Områdestabell Södra Västerhavet

Tabell 10 Områdestabell Södra Västerhavet

Område	Användningar	Särskild hänsyn	Företräde eller särskild anpassning för samexistens
V303	Energiutvinning Yrkesfiske	Totalförsvarets intressen Höga kulturmiljövärden: By- eller kyrkomiljö. Fiskeläge. Fornlämningsmiljö. Försvarsmiljö. Kommunikationsmiljö. Kust- och skärgårdsmiljö. Produktionsmiljö. Rekreativmiljö. Stadsmiljö. Höga naturvärden: Fågel.	Samexistens mellan yrkesfiske och energiutvinning kräver anpassning. I området finns allmänt intresse av väsentlig betydelse för vindbruk och riksintresseanspråk för yrkesfiske.
V304	Försvar Sjöfart		Försvar ges företräde framför energiutvinning. Havsplanen vägleder om företräde för användning försvar framför energiutvinning. Användningarna bedöms inte kunna samexistera här. Energiutvinning anges inte med hänsyn till friluftslivs- och kulturmiljövärden vid kusten. Det finns en del av ett allmänt intresse av väsentlig betydelse för vindbruk i området. I kustområdet finns riksintresse rörligt friluftsliv och riksintresseanspråk för friluftsliv och kulturmiljövård.
V305	Energiutvinning Sjöfart Yrkesfiske	Totalförsvarets intressen Höga kulturmiljövärden: By- eller kyrkomiljö. Fiskeläge. Fornlämningsmiljö. Försvarsmiljö. Kommunikationsmiljö. Kust- och skärgårdsmiljö. Produktionsmiljö. Rekreativmiljö. Stadsmiljö.	Energiutvinning ges företräde framför sjöfart. Havsplanen vägleder om företräde för användning energiutvinning framför sjöfart. Användningarna bedöms inte kunna samexistera här (vid en vindkraftsetablering). Riksintresseanspråk för vindbruk överlappar till liten del riksintresseanspråk för sjöfart.
V306	Natur Sjöfart		
V307	Elöverföring Friluftsliv Natur Sjöfart Yrkesfiske		Natur och sjöfart ges företräde framför energiutvinning. Havsplanen vägleder om företräde för användning natur och sjöfart framför energiutvinning. Användningarna bedöms inte kunna samexistera här. Riksintresseanspråk för vindbruk överlappar med riksintresseanspråk för sjöfart, naturvård och Natura 2000 område.

Område	Användningar	Särskild hänsyn	Företräde eller särskild anpassning för samexistens
V308	Friluftsliv Generell användning Sjöfart Yrkesfiske	Höga naturvärden: Fågel. Planerat områdesskydd. Revmiljö.	Energiutvinning anpassas till givet tillstånd. Efter anpassning av energiutvinning i område V303 anges inte energiutvinning i område V308. I området finns allmänt intresse av väsentlig betydelse för vindbruk.
V309	Friluftsliv Natur Sjöfart		
V313	Friluftsliv Natur Sjöfart Yrkesfiske		
V314	Natur		
V315	Elöverföring Generell användning Sjöfart Yrkesfiske	Höga naturvärden: Däggdjur. Fisklek. Revmiljö. Särskilt hög miljöpåverkan.	
V316	Generell användning Sjöfart Yrkesfiske	Höga naturvärden: Däggdjur. Fisklek.	
V317	Energiutvinning Natur	Totalförsvarets intressen Höga kulturmiljövärden: By- eller kyrkomiljö. Fiskeläge. Fornlämningsmiljö. Försvarsmiljö. Kommunikationsmiljö. Kust- och skärgårdsmiljö. Produktionsmiljö. Rekreativmiljö. Stadsmiljö.	Energiutvinning anpassas till natur. Samexistens bedöms möjlig om vindbruk anpassas till lekområde för fisk. Se text under Havsområde Södra Västerhavet, rubrik Energiutvinning ovan för mer information. Allmänt intresse av väsentlig betydelse för vindbruk överlappar med riksintresseanspråk för yrkesfiske lekområde.
V361	Energiutvinning Yrkesfiske	Totalförsvarets intressen Höga kulturmiljövärden: By- eller kyrkomiljö. Fiskeläge. Fornlämningsmiljö. Försvarsmiljö. Herrgårds- eller slottsmiljö. Kommunikationsmiljö. Kust- och skärgårdsmiljö. Produktionsmiljö. Rekreativmiljö. Stadsmiljö.	Samexistens mellan yrkesfiske och energiutvinning kräver anpassning. I området finns allmänt intresse av väsentlig betydelse för vindbruk och riksintresseanspråk för yrkesfiske.
V364	Energiutvinning Yrkesfiske	Totalförsvarets intressen Höga kulturmiljövärden: Fiskeläge. Fornlämningsmiljö. Försvarsmiljö. Kommunikationsmiljö. Kust- och skärgårdsmiljö. Kustsamhälle/skepparsamhälle. Produktionsmiljö. Rekreativmiljö. Stadsmiljö.	

Område	Användningar	Särskild hänsyn	Företräde eller särskild anpassning för samexistens
V365	Elöverföring Friluftsliv Generell användning Sjöfart Yrkesfiske		Yrkesfiske ges företräde framför energiutvinning. Havsplanen vägleder om företräde för användning yrkesfiske framför energiutvinning eftersom användning yrkesfiske bedöms vara mer lämplig. Riksintresseanspråk för yrkesfiske överlappar allmänt intresse av väsentlig betydelse för vindbruk väst om Varberg.
V367	Generell användning Friluftsliv Sjöfart Yrkesfiske		Energiutvinning anges inte som användning Havsplanen vägleder om företräde för användning yrkesfiske framför energiutvinning eftersom användning yrkesfiske bedöms vara mer lämplig. Energiutvinning anges inte som användning med hänsyn till friluftslivs- och kulturmiljövärden vid kusten. Det finns riksintresseanspråk för yrkesfiske och två områden med allmänt intresse av väsentlig betydelse för vindbruk nord och nordväst om Halmstad. I kustområdet finns riksintresse rörligt friluftsliv, riksintresseanspråk för friluftsliv och kulturmiljövård samt allmänt intresse av väsentlig betydelse för kulturmiljövård. Riksintresse för rörligt friluftsliv sträcker sig in i havsområdet.

6. Innebörd och konsekvenser

6.1. Innebörd

Nationell helhetsplanering

Fysisk planering innebär att samhällets olika mål ska integreras till en hållbar helhet, där det rumsliga sammanhanget synliggörs och beslutas i en planhandling. En plan ska ge stabilitet i form av förutsägbarhet i den framtida användningen, samtidigt som den ska medge flexibilitet för hantering av förändrade omvärldsfaktorer, utvecklade kunskapsunderlag och utveckling av ny teknik. Den nationella havsplaneringen är en relativt ny form av fysisk planering i Sverige, där helhetsperspektivet har att förhålla sig till pågående sektorplanering och förvaltning. I havsplanen ska även näringspolitiska mål, sociala mål och miljömål integreras. Målkonflikter som rör användningen av havet tydliggörs när olika samhällsmål får ett rumsligt uttryck.

Planering av havet skiljer sig i vissa delar från landplanering, sett till flöde och dynamik i användningen samt i relation till anspråk och olika planeringsnivåer, från det lokala perspektivet till det internationella. I den nationella havsplaneringen har planeringen och redovisningen utarbetats så att havsplanernas vägledning ges på lämplig nivå. Beskrivning av beteckningar för användning och hänsyn i havsplanerna är ett uttryck för detta. Havsplanerna vägleder om vilka funktioner och värden som behöver bevaras och utvecklas, så att vägledningen till myndigheter, kommuner och verksamhetsutövare ger flexibilitet i förhållande till förändrade förutsättningar i framtiden. Samtidigt som havsplanerna vägleder om vilken användning och vilka funktioner som bör ha företräde i ett visst område kan förvaltning och åtgärder anpassas framöver.

Olika planeringsnivåer

Den nationella havsplaneringen är övergripande och på en översiktlig nivå; i den kommunala fysiska planeringen görs en mer detaljerad planering nära land och längs kusten. Mycket verksamhet sker just i kustzonen som ingår i den kommunala och regionala planeringen men inte i den nationella havsplaneringen. Kommuner och regioner har stora möjligheter i planeringen av lokal och regional utveckling. Det finns också potential för gemensam vidareutveckling av planeringen mellan kommunal, regional och nationell nivå för att stärka land-havsperspektivet.

I den nationella havsplaneringen samverkar Sverige även med grannländerna. Det internationella samarbetet handlar bland annat om metodutveckling, gemensamma planeringsunderlag och uppföljning av havsplanerna. En funktionell samstämmighet med grannländernas havsplaner eftersträvas. Med funktionell menas att planeringen inte motverkar grannländernas planering.

Samexistens

I många avseenden vägleder havsplanerna om företräde för användning som redan pågår i havet. Samexistens för olika aktiviteter på samma plats kan vara reglerad och redan etablerad, men en utvecklad förvaltning behövs för att fler verksamheter ska få plats och för att de värden som bör bevaras ska bibehållas och utvecklas. För att en utbyggnad av havsbaserad vindkraft ska vara möjlig så måste andra verksamheter samverka och hitta nya lösningar för samexistens.

Förutsättningar för samexistens mellan havsbaserad vindkraft, yrkesfiske, vattenbruk och naturvård varierar mellan de olika verksamheterna och hur verksamheterna bedrivs på olika platser. Möjligheterna till samexistens kan öka genom aktiv dialog mellan olika aktörer och verksamhetsutövare, starkare vägledning och styrning av hur samexistensen ska fungera, ökad kunskap om till exempel naturpåverkan och sjösäkerhet samt utveckling av tekniska och platsspecifika lösningar (Havs- och vattenmyndigheten 2023). Förutsättningarna för samexistens mellan försvar och energiutvinning har i havsplaneringsprocessen och tillståndsprövningar för havsbaserad vindkraft visat sig vara utmanande. Havs- och vattenmyndigheten delar bilden som ges i FOI:s rapport om att ansträngningar behövs från flera aktörer, både gällande teknisk utveckling men också inom processen för att planera och tillståndspröva havsbaserad vindkraft, för att öka möjligheterna till samexistens (Odell m.fl. 2022).

Användning av havet

Förnybar energi

Energiutvinning är en förhållandevis ny användning av havet som ställer krav på havsplanering. Det finns goda tekniska förutsättningar för havsbaserad vindkraft i Sveriges havsområden. Intresset för att investera i tillståndsansökningar och undersökningar är också stort.

Mellan Sverige och grannländer finns flera förbindelser för elöverföring. Transmissionsnätet utgör användning elöverföring i havsplanen.

Havs- och vattenmyndigheten har tagit fram detta förslag inom ramen för ett regeringsuppdrag om nya eller ändrade områden för energiutvinning i havsplanerna. Uppdragets målsättning är att möjliggöra för ytterligare 90 terawattimmar årlig elproduktion till havs utöver den planering som finns i de tidigare beslutade havsplanerna (Regeringen 2022b). Den samlade målbilden uppgår då till 120 terawattimmar. Användning energiutvinning avser havsbaserad vindkraft. Uppdraget prioriterar energiutvinning i havsplaneområdet Västerhavet, samt norra, mellersta och sydöstra Östersjön i första hand (Regeringen 2022b).

Utgångspunkten för planeringen för havsbaserad vindkraft har framförallt varit underlag för nya eller ändrade områden för energiutvinning i havsplanerna (Energimyndigheten 2023).

Försvarsmakten har indikerat att det är fördelaktigt för samexistens med intressen inom totalförsvarets militära del om områden för vindkraft till havs fokuseras till Västerhavet och Bottniska viken framför Östersjön (Energimyndigheten 2023). Utifrån den bedömning som gjorts av regeringen gällande den havsbaserade vindkraftens påverkan på Försvarsmaktens möjligheter att hantera det förändrade säkerhetsläget (Klimat- och näringslivsdepartementet 2024; Regeringen 2024b) anges inga fler områden för användning energiutvinning i Egentliga Östersjön i förslaget till havsplan, än de som finns i beslutad plan (Regeringen 2022a). Ett område i beslutad plan för Östersjön har också tagits bort.

Samtidigt som havsplaneringens uppdrag pågår, sker projektering för havsbaserad vindkraft i och utanför de svenska havsplaneområdena. Intresset för projektering inom de svenska havsplaneområdena är betydligt större än målsättningen för uppdraget, och sker därmed också utanför de områden som föreslås i havsplanen.

Förslag och målbild

Förslaget till havsplaner anger 24 områden för användning energiutvinning. Av dessa är fem utredningsområden. 10 av områdena anges i Sveriges ekonomiska zon och 14 av områdena ligger helt eller delvis i territorialhavet. Områden i territorialhavet och ekonomisk zon svarar för 20 procent respektive 80 procent av den sammanlagda ytan för användning energiutvinning i förslaget.

Områdenas totala yta uppgår till ca 7700 km² fördelat på ca 1100 km² i Västerhavet, ca 6 600 km² i Bottniska viken och cirka 80 km² i Östersjön. I procent utgör energiområden cirka 11 procent av Västerhavets, 17 procent av Bottniska vikens och 0,1 procent av Östersjöns planområden. Samlat utgör områdena cirka 6 procent av havsplaneområdenas yta.

För att kunna bedöma potential för elproduktion görs antaganden om:

- en effekttäthet om 5 MW/ km²
- 4000 fullasttimmar per år

Effekttäthet är ett begrepp för den installerade effekten på en yta. Antaget att varje turbin har en effekt på 20 MW innebär effekttätheten 5 MW/km² att turbinerna står två kilometer från varandra. Fullasttimmar är ett mått på effektiviteten och beräknas som årlig produktion dividerat med installerad effekt, vilket då anger hur många timmar med produktion på full effekt som krävs för att nå upp till årsproduktionen. Dessa två värden tillsammans ger ett värde med bedömd produktion per område. För havsplanerna används samma antaganden som i Energimyndighetens planeringsunderlag (Energimyndigheten 2023). En analys av de projekt som vid förslagens publicering har ansökt om tillstånd visar på spridning i ansökningarna gällande effekttäthet och fullasttimmar, som till större del antar högre värden. Detta gör att projekt under tillståndprocessen kan redovisa en annan produktion än vad havsplanen gör.

Vid 100 procent nyttjande ger de föreslagna energiområdena och utredningsområdena för energiutvinning i förslag till havsplan teoretiskt cirka 150 TWh årlig produktion.

Bedömningen är emellertid att tillstånd för energiutvinning inte kommer sökas eller ges på alla eller alla delar av områdena som anges för energiutvinning på grund av flera osäkerheter.

Osäkerheterna kring vilka områden, och i vilken omfattning områdena, kommer kunna byggas ut med vindkraft avser totalförsvarets militära dels hemliga intressen, naturskydd och sammanlagd, kumulativ påverkan på naturvärden, anpassning till yrkesfiske och vintersjöfart samt kommunal tillstyrkan i territorialhavet. Andra aspekter är hänsyn till kulturmiljö, friluftsliv och landskapsvärden. Investeringsvilja och lönsamhet är också avgörande för att vindkraften ska realiseras i slutändan liksom anslutningsmöjligheter och utveckling av samexistenslösningar.

Behovet av säkerhetsavstånd mellan vindkraftsparker och fartygstråk kommer att påverka omfattningen av de utbyggbara områdena. En övergripande bedömning är att cirka 15–20 procent av den planerade ytan kommer att utgöras av säkerhetsavstånd.

Utifrån målbilden att möjliggöra sammanlagt 120 TWh årlig elproduktion behöver i princip hela ytan realiseras vilket inte kan ses som realistiskt.

För de områden som är utredningsområden behöver påverkan på andra intressen såsom flyttstråk för fågel och bevarandevärden i Natura 2000-områden särskilt utredas i den fortsatta planeringsprocessen eller i en eventuell ärendeprövning. Eftersom havsplanerna är vägledande och bygger på översiktliga överväganden innebär det inte att alla områden för energiutvinning i havsplanerna bör byggas ut eller byggas ut i sin helhet. Att havsplanerna vägleder om företräde bereder möjligheter för kommande beslut. I senare tillståndprocesser prövas energiprojekt gentemot de funktioner och de värden som ska bevaras, inklusive värden i Natura 2000-områden. Krav för anpassning ställs då i förhållande till bland annat lokala förutsättningar och planerad verksamhet. I alla energiområden ska särskild hänsyn tas till totalförsvarets intressen och i flera områden ska särskild hänsyn tas till höga natur- eller kulturmiljövärden.

Sjöfart, yrkesfiske och försvar

Havsplanerna ger goda förutsättningar för framtida utveckling och ökning av internationell handel och ökande transporter av gods och människor till sjöss både mellan länder runt Östersjön och till och från hamnar bortom Östersjön. Havsplanerna bidrar på så sätt till Östersjöstrategins mål om att öka välbefindandet och länka samman Östersjöregionen, men även till transportpolitiska mål om att transporter bör flyttas från väg till sjöfart och järnväg. Användning sjöfart har, med några undantag, också anpassats till planering av sjöfart i Sveriges grannländer. Havsplanen för Östersjön innebär att sjötrafiken och fartygsstråken runt Gotland utreds med utgångspunkten att sjöfartens miljöpåverkan behöver minska, framför allt negativ påverkan på fågel och tumlare, samtidigt som vi ska ha ett effektivt, klimatsmart och säkert trafiksystem. När det gäller säkerhetsavstånd hanteras detta i tillståndsprövningen för exempelvis havsbaserad vindkraft, havsplanen innehåller således ingen platsspecifik vägledning om säkerhetsavstånd. Inom havsplanen för Bottniska viken råder särskilda förutsättningar då det vintertid bildas tjock och omfattande havsis, särskild i de norra delarna. Detta påverkar förutsättningarna för sjöfarten som behöver stora ytor och tillgång till alternativa fartygsstråk för att säkra framkomligheten. Fasta installationer så som vindkraftsparker utgör därför en särskilt stor utmaning för vintersjöfarten, då de riskerar att begränsa den flexibiliteten som anses vara nödvändig för framkomligheten. Detta ska beaktas vid etablering av vindkraft och andra fasta installationer till havs.

Havsplanerna ger uttryck för samhällsmål om ett fortsatt och utvecklat yrkesfiske genom att vägleda om företräde för yrkesfiske i viktiga fångstområden. Genom områden med användning natur respektive särskild hänsyn till höga naturvärden bidrar havsplanerna till förutsättningar för hållbara fiskbestånd som ger framtida utveckling av yrkesfisket. Yrkesfiske samexisterar generellt väl med andra verksamheter såsom sjöfart och Försvarsmaktens övningsverksamhet. Om vindkraft etableras i ett område påverkas yrkesfisket på den specifika platsen. Anpassning av både fiskeverksamheten och vindkraften kan behöva ske. Baserat på nuvarande kunskap bedöms fiske med aktiva redskap vara mycket svårt eller omöjligt att bedriva i områden med flytande vindkraftverk.

Ambitionen har varit att minska framtida negativa påverkan på yrkesfisket från etablering av havsbaserad vindkraft. Sett till Energimyndighetens förslag till områden för energiutvinning under regeringsuppdragets första steg (Energimyndigheten 2023) har flera områden utgått eller minskat i yta på grund av yrkesfiskets behov av fångstområden. I ett område i Västerhavet innebär vägledningen att vindbruk ges företräde framför yrkesfiske. Yrkesfiske och flytande fundament för vindkraftsturbinerna bedöms inte kunna samexistera. Det finns även områden med användning yrkesfiske som överlappar med användning energiutvinning. Det handlar om områden där det

kan bli aktuellt med bottenfasta fundament. Bedömningen är att samexistens kan vara möjlig, men samexistensen hanteras i tillståndprocessen och i efterföljande projektering. Anpassning kan innebära påverkan på fisket, men även för vindkraftsetableringen.

Både sjöfart och yrkesfiske är rörliga verksamheter som använder stora områden. För sjöfart redovisar plankartorna de stråk som är av särskilt stor vikt för att transportfunktionen ska kunna upprätthållas. Sjötrafiken kan använda alla områden som inte har direkta restriktioner, vilket också är en förutsättning för att de utpekade stråken kan ha en så begränsad geografisk yta. Fartygstrafik av mycket stor vikt för Sverige kan förekomma och förekommer alltså även utanför de stråk som markeras för sjöfart i plankartorna.

För yrkesfiske redovisar plankartorna viktiga fångstområden. Fisket kan dock fortsätta ske även i andra områden, i enlighet med gällande fiskereglering. Vid framtida anspråk från andra verksamheter behöver exakt lokalisering och platsanvändning analyseras i en mer detaljerad planering. Avvägningar behöver göras utifrån aspekten att funktionerna fiske och sjöfart ska bibehållas.

Förutsättningar för försvar och säkerhet tar sig uttryck i havsplanerna genom användning försvar som omfattar sjöövningsområden och de påverkansområden som behövs för anläggningar på land. Säkerhet är en förutsättning för samhällets utveckling, för såväl miljö och näringsliv som social välfärd. Sveriges militärgeografiska läge och det försämrade säkerhetsläget i närområdet gör också att försvarsintresset tar sig uttryck i havsplanerna genom att energiutvinning får stå tillbaka i Egentliga Östersjön (se under rubrik Förnybar energi ovan). Under havsplaneringsprocessen har Försvarsmakten analyserat cirka 40 energiområden från samrådsförslaget, med slutsatsen att en viss utbyggnad kan ske utan att medföra skada för Försvarsmaktens funktioner, under förutsättning att det sker på rätt plats och under rätt förutsättningar. I nuvarande havsplaneringsprocess har det inte givits möjlighet att använda detta underlag för att bedöma mest lämplig användning i havsplanerna, då det riskerar att röja uppgifter som kan medföra betydande men för totalförsvaret eller i annat fall för rikets säkerhet. Försvarsmaktens anspråk är därmed inte helt kända i havsplaneringsprocessen.

Sandutvinning

Havsplanen vägleder om användning sandutvinning i fyra områden, varav tre där det tidigare inte skett sandutvinning. Utvinning av marin sand bidrar till att möta samhällets behov av sand för strandfodring som en del i klimatanpassningen och för konstruktion. Materialförsörjning från svenska havsområden är ett alternativ till import från andra länder. De områden som har identifierats är de som bedöms vara mest lämpliga sett till naturvärden, biologiska och geologiska faktorer, tekniska egenskaper samt sedimentdynamik. Den närmare utbredningen i de områden som redovisas i plankartan bör fastställas först i en tillståndsprövning. Planeringsunderlaget redovisar de försiktighetsåtgärder som krävs för att täktverksamhet ska kunna ske med minimerad negativ påverkan.

Kulturarv och friluftsliv

Kulturarvet som beaktas i havsplaneringen utgörs dels av kulturhistoriska lämningar i havet, dels kulturmiljöer längs kusten. Havsplanerna uppmärksammar risk för både direkt, indirekt och sammanlagd, kumulativ påverkan på kulturmiljövärden. Havsplanerna anger att särskild hänsyn ska tas till höga kulturmiljövärden i områden som anges för energiutvinning som bedöms kunna

påverka kulturmiljöer som i huvudsak finns i kustzonen. Lokalisering och avgränsning av energiutvinningsområden har i vissa fall anpassats utifrån helhetsbedömningar där värdefulla kulturmiljöer har vägts in. I första hand utgörs dock havsplanens vägledning i fråga om kulturmiljö en vägledning kring vilka energiutvinningsområden där påverkan på kulturmiljövärden behöver utredas mer, vad värdena består av inklusive var det går att finna ytterligare information och att dessa värden behöver beaktas i fortsatt planering och tillståndsprövning. Kustlänsstyrelserna har tagit fram ett planeringsunderlag (Länsstyrelserna 2024) för den marina kulturmiljön som har använts för att stärka vägledningen i havsplanerna.

Det finns ett fortsatt behov av ett samlat planeringsunderlag för friluftsliv, som återger hur användning av havet samverkar med lokala, regionala och nationella friluftslivsvärden och vilken betydelse dessa har för havsplaneringen. Utöver detta finns det behov av att belysa de sociala värden som kulturmiljö och rekreation i kust och havsområdet ger i form av hälsa och välbefinnande.

Förstärkning av ekosystemtjänster

En havsplan är en av flera delar i havs- och vattenmiljöförvaltningen som ska bidra till att vi når miljö kvalitetsmålen och att vi når mål om god miljöstatus i havet. Övergripande handlar det om att i avvägning mellan intressen se till att ge förutsättningar för de ekosystemtjänster från havet vi människor behöver. I hög utsträckning är sysselsättning och utveckling inom olika näringar beroende av havets ekosystemtjänster, som mat, upplevelser och syre.

Havsplanerna vägleder om områden med användning natur som samlar befintliga områdesskydd, riksintresseanspråk för naturvård och riksintresseanspråk för yrkesfiske som avser lek- och uppväxtområden.

Havsplanernas vägledning innehåller även ett nytt sätt att styra mot utvecklande av värdefulla ekosystemtjänster, som komplement till etablerade former av naturskydd, till nytta för många intressen. Genom vägledning om särskild hänsyn till höga naturvärden uppmärksammas de naturvärden som all havsförvaltning och all verksamhet behöver ta hänsyn till, inte minst med tanke på behovet av resiliens, dvs. motståndskraft i den pågående klimatförändringen. På så sätt nås och upprätthålls även god miljöstatus i havet.

Havsplanen vägleder också om särskild hänsyn till höga kulturmiljövärden som är ett sätt att beakta kulturmiljöer som i huvudsak ligger utanför, men som kan påverkas av verksamheter inom, havsplanerna.

Vägledningen om särskild hänsyn berör planering och tillståndsprövning, men riktas även till arbetet med utveckling av havsförvaltningen. De angivna områdena är underlag i förvaltningen med syftet att berörda myndigheter tillsammans med berörda sektorer arbetar vidare med de utpekade områdena, för att se om specifika åtgärder behöver vidtas så att särskild hänsyn tas till de höga natur- och kulturvärdena. Intentionen är också att vägleda aktörer att planera verksamhet och aktiviteter, i tid och rum och med möjlighet för anpassning till ändrade förutsättningar, för att de inom sin egen rådighet ska bidra till havets ekosystemtjänster.

6.2. Konsekvenser

Sammanfattning

I konsekvensbeskrivningen redogörs för vilka konsekvenser den föreslagna havsplanen har på miljömässiga, sociala och ekonomiska aspekter kopplat till tillståndet i havet, maritima näringar och havsanknutna intressen. Bedömningarna görs på en övergripande nivå i enlighet med miljöbalkens regler om strategisk miljöbedömning. Fokus är bedömning av direkta och indirekta effekter och konsekvenser på kort och lång sikt kopplade till planens vägledning om mest lämplig användning och särskild hänsyn. Bedömningar görs för respektive havsplan, Bottniska viken, Östersjön och Västerhavet. Det görs även en samlad bedömning gemensamt för de tre havsplaneområdena och en bedömning av planens innebörd i förhållande till relevanta planer, program och strategier.

I konsekvensbeskrivningen ligger stort fokus på att bedöma konsekvenser av föreslagna energiområden för havsbaserad vindkraft. Nya förslag till energiområden är den största skillnaden gentemot de beslutade havsplanerna. Det är även fokus i regeringsuppdraget från 2022 om att utöka ytan för energiproduktionen till havs för att nå en målsättning om att möjliggöra för en årlig elproduktion på 120 TWh i territorialhavet och ekonomisk zon.

Samlad bedömning av påverkan från havsbaserad vindkraft

Gränsöverskridande och kumulativ påverkan

I Sveriges och grannländernas territorialhav och ekonomiska zoner ökar mänsklig aktivitet kontinuerligt. Planerad havsbaserad vindkraft bedöms komma att stå för en kraftig ökning på kort och medellång sikt, i Sverige och i grannländerna. Hänsyn behöver därför tas till risken för kumulativa effekter av främst havsbaserad vindkraft, men också andra verksamheter. Energiområdena i planförslagen kan bidra till kumulativa effekter i Bottniska viken och Västerhavet. Inga nya energiområden föreslås i Östersjön, och därför inte heller nya bidrag till kumulativa effekter i det havsplaneområdet.

Risken för kumulativa effekter är särskilt stor i områden med stor koncentration av energiområden där det finns höga naturvärden och ekologiska samband av internationell betydelse som för till exempel flyttfågel och tumlare. Även påverkan på kulturmiljö och landskapsbild är viktig i de fall där energiutbyggnad är synlig från grannländernas kuststräckor. Kumulativa effekter kan också uppkomma i relation till sjöfart där energietablering kan öka risken för incidenter och minska sjösäkerheten. När det gäller fiskets bedrivande förekommer det omfattande utländskt fiske i samtliga svenska havsområden och havsbaserad vindkraft kan påverka förutsättningarna för flera flottor. Havsbaserad vindkraft i svenska havsområden kan även påverka andra länders försvarsrelaterade verksamheter och vice versa. Gränsöverskridande samverkan om kumulativa effekter är nödvändig för att bedöma kumulativ påverkan ur havsbassängsperspektiv.

Bottniska viken

Havsplanens vägledning i Bottniska viken har konsekvenser för den marina miljön och biologisk mångfald. Ekologiska aspekter som riskerar att påverkas negativt av föreslagna energiområden är bland annat vikaesälen som är beroende av is för att kunna fortplanta sig och föda upp sina

ungar. Det finns osäkerheter gällande vilken effekt den havsbaserade vindkraften har på förutsättningar för isbildning. Risken för påverkan på vandrade lax bedöms vara begränsad om energietablering i grundare kustnära områden undviks. Påverkan på bottenmiljön bedöms bli liten, liksom påverkan på fisk och lekområden. För framförallt flyttande fågel innebär planförslaget potentiellt stora negativa effekter i samband med föreslagna energiområden vid Finngrund. Även övervintrande fågel kan påverkas negativt i detta område. Arealen för områden med särskild hänsyn till höga naturvärden har utökats i planförslaget, med särskilt fokus på fågel, vikaresäl och bottenmiljöer. Detta bedöms ha positiva effekter för att skydda biologisk mångfald och bidra till ett nätverk av grön infrastruktur.

För effekter relaterat till klimat, vatten och luft är bedömningen att havsplanens vägledning har en stor positiv effekt genom att den vägleder om ökade möjligheter för förnybar energiproduktion som kan ersätta energislag som genererar utsläpp av växthusgaser. Dock kan utbyggnad av energiområden innebära ändrade körsträckor för sjöfart och yrkesfiske. Effekten av ökade körsträckor är svår att bedöma utifrån tillgänglig information. Både anläggning av havsbaserad vindkraft och sandutvinning kan leda till lokal påverkan i form av grumling och spridning av sediment, men bedömningen är att detta inte påverkar havsmiljön på lång sikt.

Sett till påverkan på landskapsbild, kulturmiljö och friluftsliv riskerar flera energiområden att visuellt påverka både riksintressen, världsarv och kuststräckor med landskapsbildskydd, exempelvis Haparanda Skärgård, Höga kusten och Hornslandet. Energiområden inom ett avstånd på 35 kilometer från kulturmiljöer har fått beteckningen "k" för särskild hänsyn till höga kulturmiljövärden, som vägleder om att särskild hänsyn till visuell påverkan ska tas vid energietablering inom dessa områden.

Planförslaget för Bottniska viken har potential att tillföra en energiproduktion om cirka 130 TWh per år. Bottniska viken bedöms främst ansluta till elområde 1 och 2 och tillförseln av elproduktion behövs för energiomställning för framförallt industrin. Energietablering leder också till positiva indirekta sysselsättningseffekter. Den föreslagna energiotbyggnaden påverkar dock andra intressen i havsområdet. I Bottniska viken förekommer både svenskt och finskt yrkesfiske vars tillgång till fiskeområden kan påverkas. Effekterna på yrkesfisket är försumbara i Bottenviken och Norra Kvarken, och medelstora i Södra Bottenhavet. Indirekta effekter kan uppstå i värdekedjor kopplade till fiskets beredningsindustri och landningshamnar. Sjöfarten påverkas dels genom en något längre körsträcka i förändrad farled i Södra Bottenhavet, dels genom potentiell påverkan på navigation och sjösäkerhet av den ökade förekomst av fasta installationer som vindkraftsparker till havs skulle innebära. Planen vägleder om att säkerhetsavstånd ska etableras vid projektering och tillståndsgivning av energiområden för att minimera kollisionrisker. Potentiell påverkan på isbildningen är en osäkerhetsfaktor för sjöfart vintertid i Bottniska viken.

Östersjön

Planen vägleder inte om fler energiområden i Östersjön än de existerande eller redan tillståndsgivna vindkraftsparkerna. Det innebär att planens vägledning om energiotvinning inte bidrar med negativa effekter på naturmiljö, kulturmiljö, friluftsliv, besöksnäring, sjöfart, fisk och yrkesfiske i planområdet.

Det innebär samtidigt att en omfattande potential till energiotvinning inte tas till vara. Ett stort bidrag till förnybar och fossilfri energi i södra Sverige uteblir liksom den potentiella klimatnyttan en etablering hade gett utrymme för. Begränsad vägledning om energiotvinning och energiområden i

planområdet är negativt för vindbruksbranschen, inklusive företag inom vindkraftsprojektering och berörda sektorer. Ny elproduktion i Östersjön bedöms främst ansluta till elområde 3 och 4. För att nå målbilden måste Sveriges havsbaserade vindkraft realiseras med en högre koncentration i övriga havsplaneområden.

Utredningsområden för sjöfart runt Gotland liksom sandutvinningsområden kvarstår från beslutad havsplan.

Västerhavet

I planförslaget för Västerhavet finns energiområden i viktiga flyttstråk för fågel och fladdermöss. Detta innebär stor risk för negativ påverkan. Risken för kumulativa effekter är stor då flera av de energiområden med projekt som fått tillstånd bedöms ha negativ effekt på fågel. Realisering av energiområdena skulle ge en kumulativ negativ effekt på tumlare i både norra och södra delen av Västerhavet. Negativa effekter på bottenmiljöer bedöms bli begränsade om hänsyn tas till naturvärden vid projekteringen. En potentiell positiv lokal nettoeffekt kan uppkomma om energianvändning ersätter bottentrålning i områden särskilt i norra Västerhavet. Påverkan på yrkesfisket kan dock innebära ett intensifierat fiske i intilliggande tillgängliga områden med ökad belastning i dem.

För effekter relaterat till klimat, vatten och luft är bedömningen att havsplanens vägledning har en stor positiv effekt genom att den vägleder om ökade möjligheter för förnybar energiproduktion som kan ersätta fossila energislag och även bränslen på sikt, vilket skulle leda till lägre nivå av luftutsläpp. Dock kan utbyggnad av energiområden innebära ändrade körsträckor för yrkesfiske med risk för viss utsläppsökning som följd. Anläggning av havsbaserad vindkraft kan leda till lokal påverkan i form av grumling och spridning av sediment, men bedömningen är att detta inte påverkar havsmiljön på lång sikt.

Västerhavskusten har höga värden ur kulturmiljö- och friluftslivssynpunkt. Ett stort antal riksintresseområden och riksintresseanspråk för kulturmiljö och friluftsliv finns längs kusten. Planens förslag till energiområden bedöms särskilt i Halland ha en stor negativ effekt på dessa intressen med risk för påverkan på besöksnäringen. I norra delen av Västerhavet är energiområdena lokaliserade längre ut från kusten men omfattar å andra sidan stora arealer i havsområdet.

Havsplanen för Västerhavet vägleder om potentiell energiutvinning om 20 TWh per år, vilket skulle utgöra ett viktigt tillskott av fossilfri el till delar av västra Sverige. Elproduktionen bedöms endast kunna ansluta till elområde 3 och 4. Potentiell påverkan på sjöfarten i Västerhavet bedöms vara relativt liten, både för svensk och internationell sjöfart. Planen vägleder om att säkerhetsavstånd ska etableras vid projektering och tillståndsgivning av energiområden för att minimera kollisionsrisker.

Energiområden justerades efter plansamrådet med hänsyn till riksintresseanspråk för yrkesfisket och fiskets bedrivande. Påverkan på yrkesfisket av energiområdena i havsplanen för Västerhavet bedöms sammantaget innebära en potentiell stor påverkan för bedrivande av yrkesfiske i planområdet, främst när det gäller räkfiske, samt bottentrålning efter kräffa och fisk. Detta inkluderar effekter av områden med vindkraftparker med tillstånd. Påverkan på yrkesfisket kan även innebära följd effekter på värdekedjor, egenförädling, beredningsindustri, berörda landningshamnar och kommunala intressen.

Miljömål och EU:s direktiv om en marin strategi för havsmiljön

Havsplanernas vägledning bedöms ge både positiva och negativa bidrag till Sveriges nationella miljömål. De miljö kvalitetsmål där planen har störst positiv effekt är *Begränsad klimatpåverkan*. Genom att skapa förutsättningar för en utökad etablering av havsbaserad vindkraft i svenskt territorialhav och svensk ekonomisk zon finns potential att ersätta fossil energiproduktion och på sikt fossila bränslen med ett alternativ som inte genererar växthusgaser. De miljö kvalitetsmål där planen har störst negativ effekt är *Hav i balans samt levande kust och skärgård*, *Ett rikt växt- och djurliv*, samt *God bebyggd miljö*. Havsbaserad vindkraft påverkar marina naturmiljöer både under anläggning och driftsfas, vilket riskerar att påverka ekosystemen negativt och hota biologisk mångfald, exempelvis fågel och marina däggdjur. Även landskapsbilden påverkas av havsbaserad vindkraft, samt kulturmiljöer och områden som är viktiga för friluftslivet. För miljö kvalitetsmålen *Frisk luft* och *Giftfri miljö* har havsplanerna en marginell effekt genom att vägledning om energianvändning kan påverka lokala utsläpp, både positivt och eventuellt negativt i och med ändrade körsträckor. Havsplanernas vägledning om sandutvinning kan leda till lokal påverkan på havsmiljön, och leda till spridning av föroreningar från sediment.

Havsplanerna bedöms i relation till havsmiljöförordningen och havsmiljödirektivet kunna påverka deskriptorerna för biologisk mångfald (sjöfågel, marina däggdjur), främmande arter, havsbottens integritet, hydrografiska villkor och undervattensbuller. Det är möjligt att begränsa påverkan på havsmiljön genom att införa villkor och hänsynsåtgärder, men det finns flera osäkerheter kopplade till en omfattande utbyggnad av havsbaserad vindkraft. Osäkerheter innefattar bland annat potentiella risker för hydrografiska förändringar och följd effekter därav, påverkan på isbildning, utfall av hänsynsåtgärder och möjligheter till samexistens.

Havsplanernas relation till Nationell strategi för hållbar regional utveckling i hela landet 2021 – 2030 och dess prioriteringar:

Likvärdiga möjligheter till boende, arbete och välfärd i hela landet:

- *Hög livskvalitet med goda och attraktiva livsmiljöer* - Genom att vägleda om områden för användning friluftsliv och kulturmiljö, samt hänsyn och anpassning för natur- och kulturlandskap, påverkar havsplanen strategins prioritering relaterat till att främja natur- och kulturlandskap, vistelse i natur, allemansrätt och friluftsliv.
- *God samhällsplanering* - Genom planens vägledning om mest lämplig användning och särskild hänsyn bidrar havsplanerna till en långsiktig och balanserad avvägning mellan olika samhällsintressen. Därmed bidrar havsplanerna till strategins prioritering att främja en hållbar samhällsstruktur, minskad klimatpåverkan, bevarande av biologisk mångfald och ekosystemtjänster i ett förändrat klimat, samt att totalförsvarets intressen beaktas.

Innovation och förnyelse samt entreprenörskap och företagande i hela landet:

- *En konkurrenskraftig, cirkulär och biobaserad samt klimat- och miljömässigt hållbar ekonomi* - Planens vägledning om energi i två av havsplaneområdena bidrar till strategins prioritering om utbyggnad, produktion och användning av förnybar energi som är betydelsefull för regional energiförsörjning och en hållbar regional utveckling.
- Planens vägledning om användning yrkesfiske bidrar till samma prioritering genom att beakta förutsättningar för yrkesfiske.

Tillgänglighet i hela landet genom digital kommunikation och transportsystemet

- *Tillgänglighet genom hållbara transportsystem* - Planens vägledning om sjöfart och annan användning bidrar till prioriteringen genom transportförsörjning till havs som är betydande för människor och näringsliv i hela landet. I prioriteringen lyfts även vikten av samordning mellan verksamheter och transportinfrastruktur på lokal, regional och nationell nivå.

7. Referenser och förteckningar

Källförteckning

- Arneborg, Lars, Per Pemberton, Nathan Grivault, Lars Axell, Sofia Saraiva, Erik Mulder, och Sam Fredriksson. 2024. *Hydrographic effects in Swedish waters of future offshore wind power scenarios*. RO77. SMHI.
- Energimyndigheten. 2023. *Förslag på lämpliga energiutvinningsområden i havsplanerna*. ER 2023:12.
- Hansson, Per. 2019. *Koncentrationer av hotade termikflyttande fåglar i Fennoskandia*. Vox Natura. ARCUM - Arctic research centre at Umeå university.
- Havs- och vattenmyndigheten. 2012. *Tillämpning av ekosystemansatsen i havsplaneringen*. 2012:14.
- Havs- och vattenmyndigheten. 2016. *Sjöfart och naturvärden vid utsjöbankarna i centrala Östersjön*. 2016:14.
- Havs- och vattenmyndigheten. 2017a. *Havsplanering med hänsyn till klimatförändringar*. 2017:16.
- Havs- och vattenmyndigheten. 2017b. *Sjötrafik på Salvorev, norr om Gotland*. 2017:28.
- Havs- och vattenmyndigheten. 2017c. *Underlag för klimatrefugier i havsplaneringen 2017 - Möjliga klimatrefugier i Östersjön baserat på två scenarier*. 2017:13.
- Havs- och vattenmyndigheten. 2018a. *Effekter av omdirigering av sjöfart och tumlare vid Hoburgs bank och Midsjöbankarna*. 2018:6. Göteborg.
- Havs- och vattenmyndigheten. 2018b. *Symphony - Integrerat planeringsstöd för statlig havsplanering utifrån en ekosystemansats*. 2018:1.
- Havs- och vattenmyndigheten. 2019. *Natur i havsplaneringen - en fördjupning om utgångspunkter och underlag för natur och klimat i havsplaner för Bottniska viken, Östersjön och Västerhavet. Underlag till regeringen*. Dnr 3628-2019.
- Havs- och vattenmyndigheten. 2023. *Samexistens mellan havsbaserad vindkraft, yrkesfiske, naturvård och vattenbruk*. 2023:2.
- Jordbruksverket. 2021. *Handlingsplan för utveckling av svenskt vattenbruk 2021 - 2016*. Jordbruksverket.
- Klimat- och näringslivsdepartementet. 2024. *Beslut i ärenden enligt lagen om svensk ekonomisk zon för att uppföra, driva och avveckla vindkraftsparker* KN2023/04163, KN2023/00942, KN2023/03312, KN2024/02112, KN2023/03583, KN2023/04229, KN2024/01139, KN2023/04661, KN2024/01342, KN2024/01466, KN2023/01063, KN2023/00990, KN2023/00909.
- Länsstyrelsen i Skåne län. 2005. *Bevarandeplan för Natura 2000-område Falsterbo-Foteviken*.
- Länsstyrelserna. 2024. *Planeringsunderlag för marina kulturmiljövärden i den nationella havsplaneringen - Nationell sammanställning av regleringsbrevsuppdrag RB202:3B4*.

- Naturvårdsverket. 2006. *Inventering av marina naturtyper på utsjöbankar*. 5576.
- Odell, Anders, Anders Bernland, Gunnar Eriksson, Per Grahn, Tomas Mårtensson, Lars Norin, Mari Olsén, och Beatrice Reichel. 2022. *Möjligheter till samexistens mellan Försvarsmaktens verksamhet och utbyggd vindkraft*. FOI-R--5293--SE.
- Rantanen, Perttu, Jani Helminen, och Natural Resources Institute Finland. 2023. "Illiittiseuranta-aineisto suomalaisten troolialusten kalastusalueista Itämerellä vuosien 2018-2022 aikana."
- Regeringen. 2021. *Nationell planering för transportinfrastrukturen 2022-2033*. Skr 2021/22:261. Infrastrukturdepartementet.
- Regeringen. 2022a. *Havsplaner för Bottniska viken, Östersjön och Västerhavet—Statlig planering i territorialhav och ekonomisk zon. Bilaga till beslut 2022-02-10. M2019/02215*.
- Regeringen. 2022b. *Uppdrag om nya områden för energiutvinning i havsplanerna*. 2022/00276.
- Regeringen. 2024a. *Energipolitikens långsiktiga inriktning*. prop. 2023/24:105.
- Regeringen. 2024b. "Regeringen presenterar nyheter på vindkraftområdet". Hämtad 04 november 2024 (<https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2024/11/regeringen-presenterar-nyheter-pa-vindkraftsomradet/>).
- Regeringen. 2024c. *Uppdrag att genomföra en kartläggning av Sveriges territorium och ekonomiska zon för att identifiera områden med potential för fossilfri energiproduktion och tillhörande energidistribution samt att se över sina riksintresseanspråk*. KN2024/00663.
- Riksantikvarieämbetet. 2017. "Höga kusten". Hämtad 08 september 2023 (<https://www.raa.se/eventang-och-upplevelser/upplev-kulturarvet/varldsarv-i-sverige/alla-varldsarv-i-sverige/hoga-kusten/>).
- Ringsberg, Jonas, Victor Ceder, Nils Helgesson, och Basil Pengattukunnel Thomas. 2024. *The impact of wind farms on winter navigation*. Chalmers University of Technology.
- Sjöfartsverket och Transportstyrelsen. 2023. *Sjöfartsverkets och Transportstyrelsens rekommendationer vid projektering och etablering av havsbaserad vindkraft*. 23–03702, TSS 2023-2506.
- Sveriges geologiska undersökning. 2016. *Koldioxidlagring i Sverige - sammanställning och resultat från NORDICCS*. 2016:20. Sveriges geologiska undersökning.
- Sveriges geologiska undersökning. 2017. *Förutsättningar för utvinning av marin sand och grus i Sverige*. 2017:05. Sveriges geologiska undersökning.
- Sveriges geologiska undersökning. 2018. *Havsplan marin sand, internt arbetsmaterial*.
- Ystads kommun. 2023. "Strandfodring i Ystad". Hämtad 08 september 2023 (<https://ystad.se/bygg-miljo/miljo-och-avfall/natur-miljo-och-klimat2/klimatanpassning/integrerad-kustzonsforvaltning/strandfodring-i-ystad/>).

Lagar, förordningar med mera

SFS 1964:822 Naturvårdslag

SFS 1966:314. Lag om kontinentalsockeln.

SFS 1983:293. Lag om inrättande, utvidgning och avlysning av allmän farled och allmän hamn.

SFS 1988:950. Kulturmiljölag.

SFS 1992:1140. Lag om Sveriges ekonomiska zon.

SFS 1998:808. Miljöbalk.

SFS 1998:896. Förordning om hushållning med mark- och vattenområden.

SFS 2010:900. Plan- och bygglag.

SFS 2015:400. Havsplaneringsförordning.

SFS 2017:1272. Lag om Sveriges sjöterritorium och maritima zoner.

Rådets direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter

Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/147/EG av den 30 november 2009 om bevarande av vilda fåglar

Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/89/EU av den 23 juli 2014 om upprättandet av en ram för havsplanering.

Proposition Hushållning med havsområden (prop. 2013/14:186).

Världsarvskonventionen: Unescos konvention om skydd för världens kultur och naturarv, Paris, 16 november 1972

Proposition Energipolitikens långsiktiga inriktning (prop. 2023/24:105).

Källförteckning för geografiska underlag

Bakgrundskartor

I plankartor: Topografisk webbkarta Visning. Lantmäteriet,
<https://www.lantmateriet.se/sv/geodata/vara-produkter/produktlista/topografisk-webbkarta-visning/>.

Kartor skapade av Havs och vattenmyndigheten

Plankartor

Skapade av Havs- och vattenmyndigheten, HaV. Skapade: 2024.

Kartfigurer skapade av Havs och vattenmyndigheten

Figur 1.2-1

Översikts- och exempelfigurer. Havs- och vattenmyndigheten, HaV. 2019.

Kartförteckning

1 Plankarta havsplaneområde Bottniska viken	47
2 Plankarta havsområde Bottenviken	52
3 Plankarta havsområde Norra Bottenhavet och Norra Kvarken	59
4 Plankarta havsområde Södra Bottenhavet	67
5 Plankarta havsplaneområde Östersjön	75
6 Plankarta havsområde Norra Östersjön och Södra Kvarken.....	80
7 Plankarta havsområde Mellersta Östersjön	88
8 Plankarta havsområde Sydöstra Östersjön	96
9 Plankarta havsområde Södra Östersjön	104
10 Plankarta havsområde Sydvästra Östersjön och Öresund.....	111
11 Plankarta havsplaneområde Västerhavet	117
12 Plankarta havsområde Norra Västerhavet	122
13 Plankarta havsområde Södra Västerhavet	131

Figurförteckning

Figur 1.2-1 De tre havsplaneområdena	2
Figur 1.2-2 Begrepp, gränser och planeringsansvar.	5
Figur 1.3-1 Den övergripande havsplaneringsprocessen	9
Figur 1.4-1 Planeringsmålen	15
Figur 2.2-1 Havsplanerna delas in i olika typer av områden.	19
Figur 2.4-1 Exempel på hur samexistens kan se ut i plankartan.....	38

Tabellförteckning

Tabell 1 Områdestabell Bottenviken	53
Tabell 2 Områdestabell Norra Bottenhavet och Norra Kvarken	60

Tabell 3 Områdestabell Södra Bottenhavet	68
Tabell 4 Områdestabell Norra Östersjön och Södra Kvarken	81
Tabell 5 Områdestabell Mellersta Östersjön	89
Tabell 6 Områdestabell Sydöstra Östersjön	97
Tabell 7 Områdestabell Södra Östersjön	105
Tabell 8 Områdestabell Sydvästra Östersjön och Öresund	112
Tabell 9 Områdestabell Norra Västerhavet	123
Tabell 10 Områdestabell Södra Västerhavet	132